

पशुसंवर्धन सांख्यिकी पुस्तिका
२०२१-२२

ANIMAL HUSBANDRY
STATISTICAL BOOKLET
2021-22

पशुसंवर्धन आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य,
स्पायसर कॉलेजसमोर, औंध, पुणे-४११०६७
(सांख्यिकी शाखा)

प्रस्तावना

महाराष्ट्र राज्यातील पशुसंवर्धन क्षेत्राशी निगडित महत्वाच्या तांत्रिक बाबींचे साध्य, उत्पादने, दर, यांची माहिती आर्थिक वर्ष २०२१-२२ मधील सांख्यिकी पुस्तिकेद्वारे उपलब्ध करून देण्यात येत आहे.

कोणत्याही विभागाच्या प्रगतीचा मार्ग निश्चित करण्यासाठी त्या विभागाची अंगभूत बलस्थाने, प्रगतीमधील उणिवा, उपलब्ध संधी आणि संभाव्य धोके यांचे विश्लेषण करण्यासाठी अचूक व पायाभूत विश्वसनीय आकडेवारीची नितांत आवश्यकता आहे. संकलित होणा-या माहितीची गुणवत्ता व विश्वयनीयता टिकविण्यासाठी या माहितीच्या संकलन व विश्लेषणाच्या प्रक्रियेत आवश्यक व सातत्यपूर्वक सुधारणा करणे गरजेचे आहे. ज्यामुळे नियोजनकार, संशोधक, विश्लेषक, सल्लागर यांना या माहितीचा यथोचित उपयोग करता येईल व यामधून निघणा-या निष्कर्षांच्या आधारे पुढील ध्येयधोरणे ठरविण्यासाठी निश्चित मदत होईल व त्याच दृष्टीने ही माहिती प्रकाशित करण्याचे योजिले आहे.

या पुस्तिकेतील माहितीचा उपयोग क्षेत्रीय पशुवैधक, नियोजनकार, संशोधन, विश्लेषक यांना वा इतर अभ्यासकांना व्हावा या उद्देशाने ही माहिती पुस्तिका प्रकाशित करण्यात येत आहे. सदर पुस्तिकेच्या उपयुक्ततेबाबत मला खात्री आहे. तथापि, पुस्तिकेतील सांख्यिकी आकडेवारीत काही उणिवा त्रुटी आढळल्यास लवकरात लवकर कळवाव्यात, जेणेकरून उणिवा दूर करणे शक्य होईल.

सदर पुस्तिका तयार करण्यासाठी आयुक्तालयातील सांख्यिकी शाखेतील सर्व अधिकारी व कर्मचा-यांनी केलेले प्रयत्न अभिनंदनास पात्र आहेत.

दिनांक :- १८/१०/२०२३
ठिकाण :- पुणे

डॉ हेमंत वसेकर
आयुक्त पशुसंवर्धन,
महाराष्ट्र राज्य, पुणे - ६७

अनक्रमणिका

अ. क्र.	विषय	तक्ता पृष्ठ क्र.	आलेख पृष्ठ क्र.
पशुगणना विभाग			
१	सन १९८२ पासून पंचवर्षीय पशुगणनेनुसार महाराष्ट्रातील पशुधन दर्शविणारा तक्ता	१	
२	१९ व्या आणि २० व्या पशुगणनेचा तुलनात्मक तक्ता	२	
३	ग्रामीण आणि शहरी भागातील पशुधन आणि कुक्कुटपालनात बदल तक्ता	३	
४	सन २०१९ च्या पशुगणनेप्रमाणे जिल्हानिहाय पैदासक्षम गायी व म्हशींची संख्या दर्शविणारा तक्ता	४	
५	२० वी पशुगणना २०१९ पशुधन आणि कुक्कुट एकूण संख्या तक्ता	५	९
पशुसंवर्धन विभाग पशुवैद्यकीय संस्था			
६	राज्यात पशुसंवर्धन विभागांतर्गत कार्यरत पशुवैद्यकीय संस्थांची जिल्हानिहाय स्थिती (माहे मार्च २०२२ अखेर)	१३	
७	सन २०१९ च्या पशुगणनेप्रमाणे दर पशुवैद्यकीय संस्थेमागे सरासरी पशुएकक दर्शविणारा तक्ता	१६	१७
पशुसंवर्धन विभाग तांत्रिक कामकाज गोषवारा			
८	पशुसंवर्धन विभागांतर्गत काही महत्वाच्या बाबींवर झालेल्या कामकाजाचा गोषवारा	२१	
९	जिल्हानिहाय पशुसंवर्धन विभागांतर्गत प्रती उपकेंद्रामागे झालेली सरासरी कृत्रिम रेतने व राष्ट्रीय कृषी विकास योजनेंतर्गत संस्था आणि खाजगी / सहकारी संस्थामार्फत झालेली कृत्रिम रेतने	२३	
१०	जिल्हानिहाय पशुसंवर्धन विभागांतर्गत संस्थेमध्ये विविध वळूंच्या वीर्यमात्रा वापरून केलेली कृत्रिम रेतने	२४	
११	जिल्हानिहाय पशुसंवर्धन विभागांतर्गत संस्था, सेवादाता व जे. के. ट्रस्ट - कृत्रिम रेतनापासून जन्मलेली वासरे	२६	
१२	संस्थानिहाय व रोगनिहाय लसीकरण	२७	
१३	जिल्हानिहाय पशुसंवर्धन विभागांतर्गत इतर महत्वाच्या बाबींवर झालेल्या कामकाजाचा गोषवारा	२८	३१
१४	जिल्हानिहाय इतर महत्वाच्या बाबींच्या कामकाजाचा गोषवारा	३०	३३
पशुसंवर्धन विभाग एकात्मिक पाहणी योजना			
१५	महाराष्ट्र राज्यातील जिल्हानिहाय अंदाजित दूध, उत्पादन	३७	४३ ते ४७
१६	महाराष्ट्र राज्यातील जिल्हानिहाय अंदाजित अंडी उत्पादन	३८	४९ ते ५५
१७	महाराष्ट्र राज्यातील जिल्हानिहाय अंदाजित लोकर उत्पादन	३९	५७ ते ६१
१८	महाराष्ट्र राज्यातील जिल्हानिहाय अंदाजित मांस उत्पादन	४०	६३ ते ६७
१९	महाराष्ट्र राज्यातील जिल्हानिहाय अंदाजित दूध, अंडी व मांस दरदोई	४१	६९

अनक्रमणिका - समाप्त

अ. क्र.	विषय	तक्ता पृष्ठ क्र.	आलेख पृष्ठ क्र.
पशुसंवर्धन विभाग इतर संस्था कामकाज			
२०	पशुसंवर्धन विभागांतर्गत कुक्कुट संस्था व बदक पैदास केंद्र यांच्या कामकाजाचा गोषवारा	७३	
२१	पशुसंवर्धन विभागांतर्गत कुक्कुट संस्था व बदक पैदास केंद्र येथील कुक्कुट संख्या दर्शविणारा तक्ता	७४	
२२	पशुसंवर्धन विभागांतर्गत कुक्कुट संस्थांमार्फत कुक्कुट पालकांकरिता आयोजित प्रशिक्षण	७६	
२३	पशुसंवर्धन विभागांतर्गत राज्यस्तरीय प्रशिक्षण केंद्र, पुणे येथील कार्यभाराचा तपशील	७६	
२४	महाराष्ट्र राज्यातील पशुखाद्य विश्लेषण प्रयोगशाळा, पुणे यांचे कामकाज दर्शविणारा तक्ता	७७	
२५	महाराष्ट्र राज्यातील गुणनियंत्रण प्रयोगशाळा, मुंबई यांचे कामकाज दर्शविणारा तक्ता	७७	
२६	विभागीय रोग अन्वेषण प्रयोगशाळा (६) व रोग अन्वेषण विभाग (सुकर) यांचे कामकाजाचा गोषवारा	७८	
२७	महाराष्ट्र राज्यातील पशुवैद्यकीय जैवपदार्थ निर्मिती संस्था, पुणे यांचे कामकाज दर्शविणारा तक्ता	७९	
२८	महाराष्ट्र राज्यातील रोग अन्वेषण विभाग, पुणे यांचे कामकाज दर्शविणारा तक्ता	८०	
२९	महाराष्ट्र राज्यातील श्वानदंशरोग प्रतिबंधक पथकांचे कामकाज दर्शविणारा तक्ता	८३	
३०	पशुसंवर्धन विभागाच्या विविध संस्थांमध्ये नोंद झालेल्या संसर्गजन्य रोगांची माहिती दर्शविणारा तक्ता	८४	
३१	गोठीत रेत प्रयोगशाळा व जिल्हा कृत्रिम रेतन केंद्र मधील गोठीत रेतमात्रांचा हिशोब	८५	
३२	म.प.वि.मं. अंतर्गत वळूमाता प्रक्षेत्र, वळू संगोपन केंद्र व राज्यस्तरीय पशुपैदास प्रक्षेत्र येथील पशुधनाची संख्या	८७	
३३	गोठीत रेत प्रयोगशाळा व जिल्हा कृत्रिम रेतन केंद्र मधील द्रवनत्राचा हिशोब दर्शविणारा तक्ता	८८	
३४	म.प.वि.मं. अंतर्गत वळूमाता प्रक्षेत्र, वळू संगोपन केंद्र व राज्यस्तरीय पशुपैदास प्रक्षेत्रांच्या कार्यभाराचा तपशील	८९	
३५	म. प. वि. मं. अंतर्गत वळूमाता व वळू संगोपन केंद्र, राज्यस्तरीय पशुपैदास केंद्रांचे रु. एक आवकेशी खर्चाचे गणोत्तर	९०	
३६	राज्यातील मान्यताप्राप्त कत्तलखान्यात कत्तल केलेल्या जनावरांची जिल्हानिहाय संख्या	९१	
३७	राज्यातील पशुधन, पशुखाद्य, पशुजन्य पदार्थ व वैरणीच्या वार्षिक सरासरी किंमती दर्शविणारा तक्ता	९२	
३८	महाराष्ट्र पशु व मत्स्यविज्ञान विद्यापीठ, नागपूर येथे झालेल्या कामकाजाचा गोषवारा	९३	
३९	महाराष्ट्र राज्यातील विभागवार वार्षिक / मासिक सरासरी दूध संकलन माहिती (लाख लिटर्स)	९३	
४०	राज्यातील विविध योजनांतर्गत एकूण लाभार्थी व महिला लाभार्थी	९४	
पशुसंवर्धन विभाग क्षेत्राचा राज्य उत्पन्नातील योगदान			
४१	महाराष्ट्र राज्यातील पशुसंवर्धन क्षेत्रापासून मिळणारे स्थूल मूल्य (चालू व स्थिर किंमतीनुसार)	९७	१००
४२	पशुसंवर्धन क्षेत्रापासून मिळणारे स्थूल मूल्य, निव्वळ देशांतर्गत उत्पादने व निव्वळ राज्य देशांतर्गत उत्पादने	९९	१०२

विभागाची संरचना

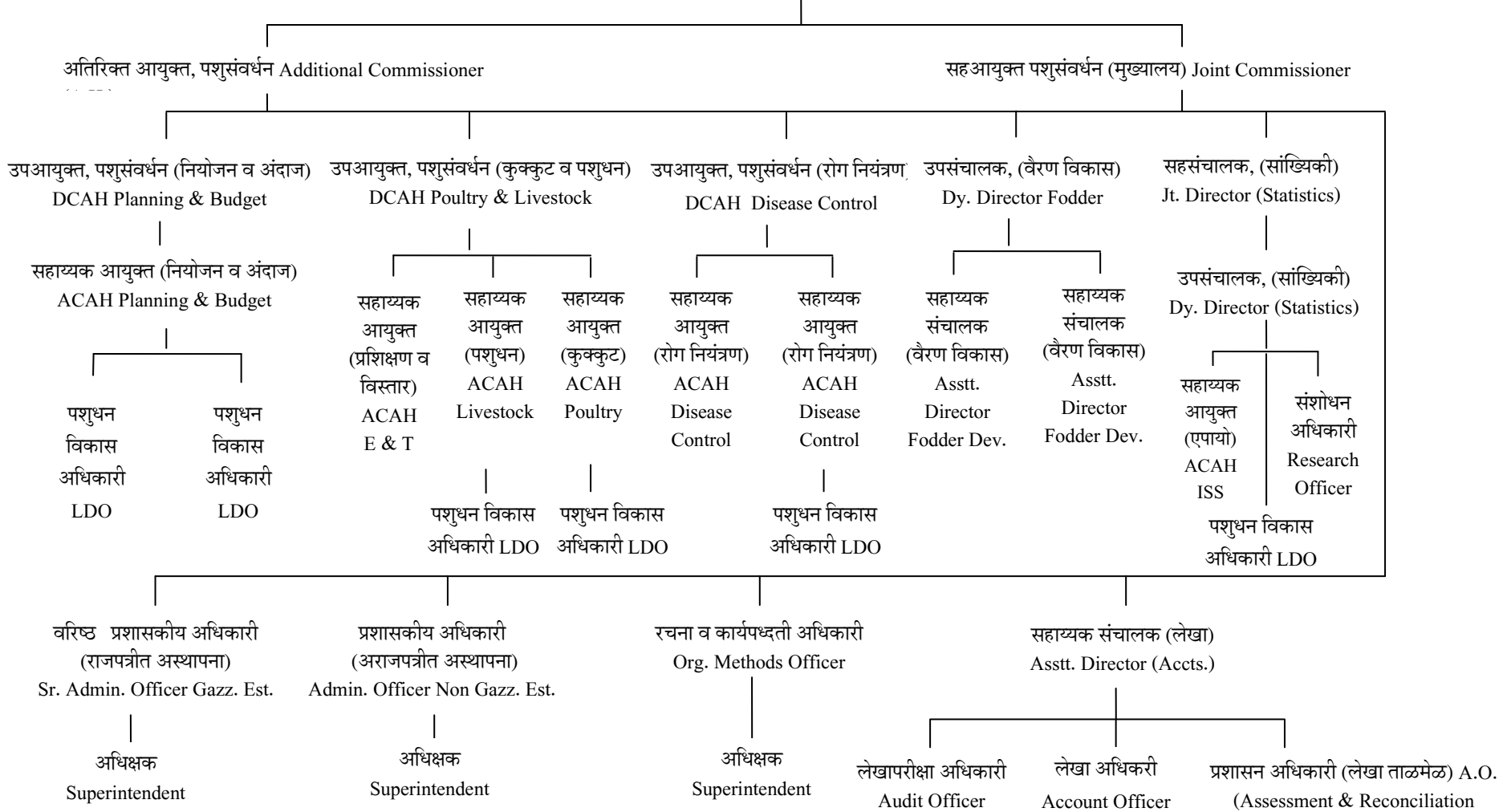
पशुसंवर्धन विभाग (महाराष्ट्र शासन)

प्रशासनिक रचनेचा तपशील दर्शविणारा तक्ता

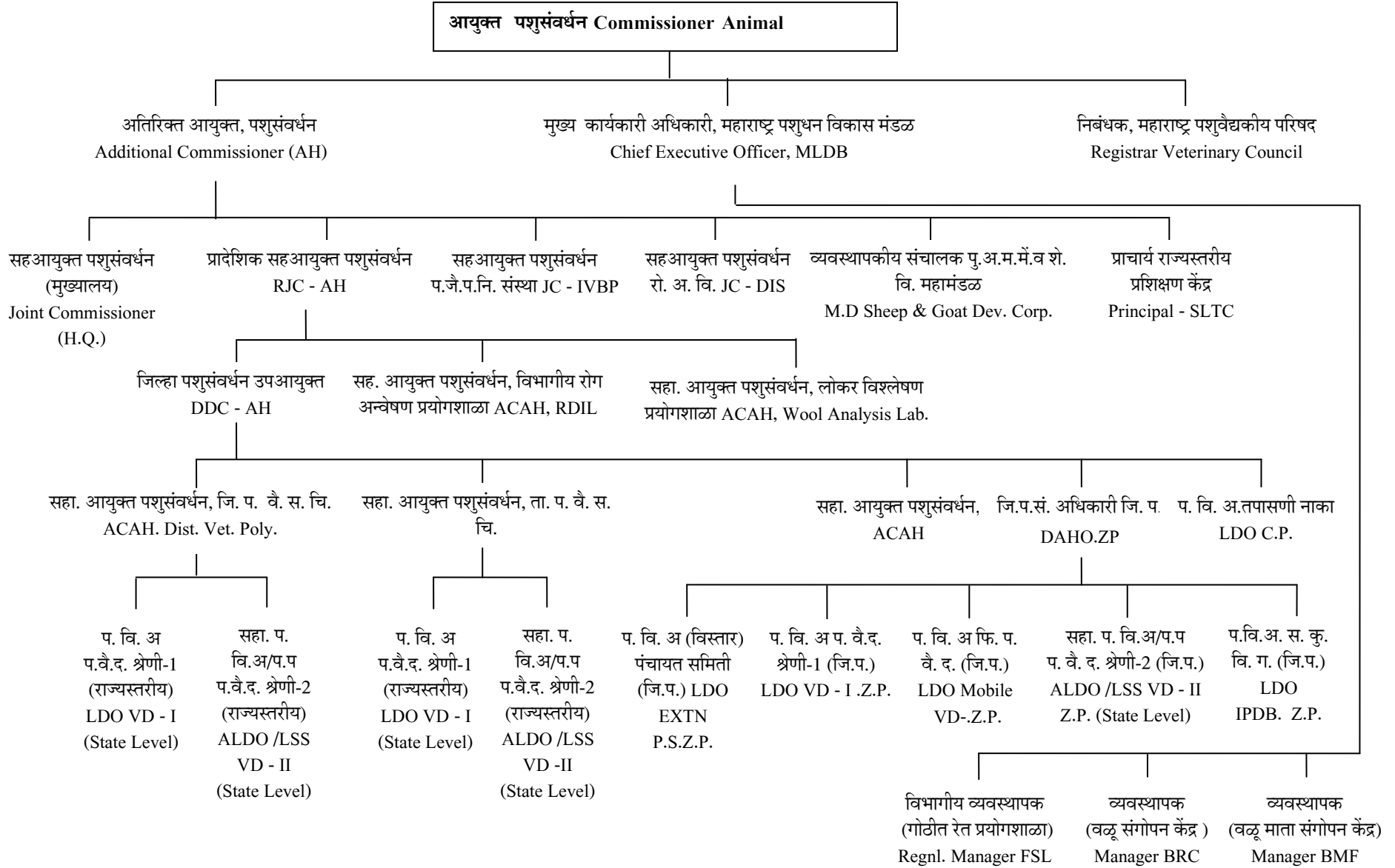
- (1) मा. मंत्री, पशुसंवर्धन Hon. Minister of Animal Husbandry
- (2) मा. राज्यमंत्री, पशुसंवर्धन Hon. State Minister of Animal Husbandry
- (3) मा. प्रधान सचिव (पदुम) Hon. Principal Secretary (ADF)
- (4) पदरचना तक्ता पशुसंवर्धन आयुक्तालय महाराष्ट्र राज्य, पुणे - 67

Organization Chart of Commissionerate Animal Husbandry, Maharashtra State, Pune - 67

आयुक्त पशुसंवर्धन Commissioner Animal Husbandry

(5) पदरचना तक्ता राज्य/विभाग/जिल्हा/तालुका पशुसंवर्धन महाराष्ट्र राज्य, पुणे 67
 Organization Chart of State/Region/District/Taluka Level, Animal Husbandry, Maharashtra State, Pune - 67

पशुगणना

तक्ता क्र. १ Table No. 1

सन १९८२ पासून पंचवर्षीय पशुगणनेनुसार महाराष्ट्रातील पशुधन दर्शविणारा तक्ता

Table showing quinquennial Livestock from Maharashtra since 1982

अ. क्र. Sr. No.	तपशील Particulars	वर्षे / Years							
		1982	1987	1992	1997	2003	2007	2012	2019
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१	संकरित गायी/ बैल Crossbred Cows/ Bullocks	491706	1204574	1769333	2456884	2897562	3122291	3650877	4607730
	अ) पैदाशीचे वळू / Breeding Bulls	72631	32248	27537	37641	71951	* 22639	46092	23337
	ब) दुभत्या गायी / Cows in Milk	128867	350033	548027	732957	931768	1138932	1444659	2115871
	क) पैदासक्षम गायी / Breedable Cows	206143	570530	896809	1222703	1465290	1691935	2114851	2831291
	ड) वासरे / Calves	205275	465511	702690	987388	1134622	1153141	1301035	1632321
२	देशी गायी / बैल Indigenous Cows / Bullocks /pure graded/ ND	15670101	15778692	15671675	15614653	13840286	13061236	11833330	9384574
	अ) पैदाशीचे वळू / Breeding Bulls	180376	306382	321850	400771	566107	* 173495	422943	268917
	ब) दुभत्या गायी / Cows in Milk	1974225	2142790	1998490	2181531	1899840	1959654	1712728	1720216
	क) पैदासक्षम गायी / Breedable Cows	4979357	5096490	4879051	4597336	3774926	3495609	3240068	2791236
	ड) वासरे / Calves	4023021	4089416	3935902	4208948	3756721	3320220	2782915	2523938
३	म्हशी / रेडे Buffalo / He Buffalo	3971676	4755317	5447238	6072688	6084104	6072617	5594392	5603692
	अ) पैदाशीचे रेडे / Buffalo Breeding Bulls	44014	72700	78481	92049	109839	268745	84217	46758
	ब) दुभत्या म्हशी / Buffaloes in Milk	1261685	1599556	1799093	2150753	2251627	2307376	2161990	2393463
	क) पैदासक्षम म्हशी / Breedable Buffalo	2278587	2791880	3201372	3583546	3503467	3485857	3320209	3281657
	ड) पारडे / Buffalo Calves	1313408	1583398	1886685	2149328	2220443	2205498	2019316	2127998
४	मेंढ्या / Sheep	2670957	2872935	3074467	3367851	3175141	2909360	2580381	2680329
५	शेळ्या / Goat	7704727	9195326	9940862	11434021	10449127	10391168	8435307	10604883
६	डुकरे / Pig	301469	335330	375307	567092	428837	326743	325756	161000
७	घोडे शिंगरे गाढवे खेचर / Horse Ponies Donkeys Mules	107887	111984	113774	114416	179982	70067	68427	37145
८	उंट / Camel	709	462	240	2727	2842	128	182	465
९	एकूण पशुधन / Total Livestock	30919232	34254620	36392896	39630332	37057881	35953610	32488652	33079818
१०	एकूण कुक्कुटादी पक्षी / Total Poultry Birds	19843786	24839206	32107897	35392135	34596079	64756035	77794571	74297765
११	कुत्री / Dogs	992748	1649880	2009933	2328389	2360156	1967150	1265697	935656

* २००७ साली फक्त पैदाशीच्या वळूंची संख्या समाविष्ट आहे.

* पशुसंवर्धन सांख्यिकी पुस्तिका २०२१-२२*

तक्ता क्र. 2 / Table No. 2

Comparative statement of 19th and 20th Livestock Census
19व्या आणि २० व्या पशुगणनेचा तुलनात्मक तक्ता

Sr. No. अ.क्र	Species प्रजाती		Category प्रकार	19th Livestock Census 2012 १९ वी पशुगणना २०१२	20th Livestock Census 2019 २० वी पशुगणना २०१९	% Change टक्केवारी बदल
1	2		3	4	5	6
1	Cattle गार्डे	Exotic / Crossbred / Other Exotic Crossbred विदेशी/संकरित/इतर विदेशी संकरित	Male	443866	206911	-53.38
			Female	3207011	4400819	37.22
			Total	3650877	4607730	26.21
	Indigenous (Pure + Graded) / Non Descript देशी	Male	6779840	4770942	-29.63	
		Female	5053490	4613632	-8.7	
		Total	11833330	9384574	-20.69	
Total Cattle एकूण गुरे			15484207	13992304	-9.63	
2	Buffalo म्हैस		Male	596689	328444	-44.96
			Female	4997703	5275248	5.55
			Total	5594392	5603692	0.17
3	Bovine		Male	7820395	5306297	-32.15
			Female	13258204	14289699	7.78
			Total	21078599	19595996	-7.03
4	Sheep मेंढी	Exotic/ Crossbred विदेशी/ संकरित	Male	19411	13229	-31.85
			Female	52211	111588	113.73
			Total	71622	124817	74.27
	Indigenous (Pure + Graded) / Non Descript	Male	485218	306883	-36.75	
		Female	2023541	2248629	11.12	
		Total	2508759	2555512	1.86	
Total Sheep एकूण शेळ्या			2580381	2680329	3.87	
5	Goat शेळी		Male	1899773	1377730	-27.48
			Female	6535534	9227153	41.18
			Total	8435307	10604883	25.72
6	Horses & Ponies घोडे व शिंगरे		Male	24262	9509	-60.81
			Female	13025	9383	-27.96
			Total	37287	18892	-49.33
7	Mules खेचर		Total	2005	681	-66.03
8	Donkey गाढव		Male	16497	10111	-38.71
			Female	12638	7461	-40.96
			Total	29135	17572	-39.69
9	Camels उंट		Male	122	368	201.64
			Female	60	97	61.67
			Total	182	465	155.49
10	Pigs डुकरे	Exotic/ Crossbred विदेशी/ संकरित	Male	16495	4988	-69.76
			Female	20960	9269	-55.78
			Total	37455	14257	-61.94
	Non Descript	Male	117088	53434	-54.36	
		Female	171213	93309	-45.5	
		Total	288301	146743	-49.1	
Total Pigs एकूण डुकरे			325756	161000	-50.58	
11	Livestock		Total	32488652	33079818	1.82

तक्ता क्र. 2 चालू.../ Table No. 2 Continue...

Comparative statement of 19th and 20th Livestock Census १९ व्या आणि २० व्या पशुगणनेचा तुलनात्मक तक्ता

Sr. No. अ.क्र.	Species प्रजाती	Category प्रकार	19th Livestock Census 2012 १९ वी पशुगणना २०१२	20th Livestock Census 2019 २० वी पशुगणना २०१९	% Change टक्केवारी बदल		
1	2	3	4	5	6		
12	Dogs कुत्रे	Male	990045	752568	-23.99		
		Female	275652	183088	-33.58		
		Total #	1265697	935656	-26.08		
13	Rabbit ससा	Male	5971	9761	63.47		
		Female	5932	8832	48.89		
		Total	11903	18593	56.2		
14	Elephants हत्ती	Total	49	48	-2.04		
15	Poultry कुक्कुट	Total Fowls	17423501	21585157	23.89		
		Total Ducks	57834	32662	-43.52		
		Total Birds in the Backyard Poultry	25548	495376	1839		
		Total	17506883	22113195	26.31		
		Total Birds in the Poultry Farms (Commercial)	613644	1544762	151.74		
		Total	60287688	52184570	-13.44		
		Total Poultry	77794571	74297765	-4.49		
		# - Excluding Stray Cattle & Stray Dogs भटका गुरे आणि भटका कुत्रे वगळून					
		Breedable Population		8675128	8904184	2.64	

तक्ता क्र.3 / Table No. 3

Changes in Livestock and Poultry in Rural and Urban area
ग्रामीण आणि शहरी भागातील पशुधन आणि कुक्कुटपालनात बदल तक्ता

Sr. No.	Species	Total Number of Animals in Rural ग्रामीण भागातील प्राण्यांची एकूण संख्या			Total Number of Animals in Urban शहरी प्राण्यांची एकूण संख्या		
		2012	2019	% Change	2012	2019	% Change
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Cattle गुरे	15089655	13649195	-9.54	394552	343109	-13.03
2	Buffalo महिष	5209994	5248528	0.73	384398	355164	-7.6
3	Sheep मेंढी	2533961	2635913	4.02	46420	44416	-4.31
4	Goat शेळी	7971842	10182686	27.73	463465	422197	-8.9
5	Horses & Ponies घोडे	30781	15925	-48.26	6506	2967	-54.39
6	Mules खेचर	1988	258	-87.02	17	423	2388.24
7	Donkeys गाढव	21605	13345	-38.23	7530	4227	-43.86
8	Camels उंट	116	300	158.62	66	165	150
9	Pig डुक्कर	232683	119060	-48.83	93073	41940	-54.93
10	Dogs कुत्रे	1077856	706492	-34.45	187841	229164	21.99
11	Poultry कुक्कुट	75696120	72779540	-3.85	2098451	1518225	-27.65

तक्ता क्र. ४ / Table No. 4

सन २०१९ च्या पशुगणनेप्रमाणे जिल्हानिहाय पैदासक्षम गायी व म्हशींची संख्या दर्शविणारा तक्ता

Districtwise Breedable Population of Cows and Buffaloes as per Livestock Census 2019

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हाचे/विभागाचे नाव	पैदासक्षम विदेशी / संकरित गायी Breedable Exotic / Crossbred/ Other Exotic Crossbred Cows				पैदासक्षम देशी / गाढी गायी Breedable Indigenous (Pure + Graded) / Non Descript Cows				पैदासक्षम म्हशी Breedable Buffaloes				Name of District / Region
		दुभत्या in Milk	आटलेल्या Dry	एकदाही न व्यालेल्या Not Calved Once	एकूण Total	दुभत्या in Milk	आटलेल्या Dry	एकदाही न व्यालेल्या Not Calved Once	एकूण Total	दुभत्या in Milk	आटलेल्या Dry	एकदाही न व्यालेल्या Not Calved Once	एकूण Total	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
१	मुंबई	657	128	20	805	881	137	71	1089	20999	258	82	21339	Gr. Mumbai
२	ठाणे	2104	575	134	2813	16801	7806	1569	26176	44700	10564	2208	57472	Thane
३	पालघर	3028	846	216	4090	26479	23705	2337	52521	38976	5319	1291	45586	Palghar
४	रायगड	6760	2075	300	9135	36548	11152	1874	49574	26824	7588	1208	35620	Raigad
५	रत्नागिरी	8224	3168	698	12090	29773	19199	3153	52125	14329	6668	1240	22237	Ratnagiri
६	सिंधुदुर्ग	4199	1559	336	6094	13792	7632	963	22387	14949	7795	1706	24450	Sindhudurg
मुंबई विभाग		24972	8351	1704	35027	124274	69631	9967	203872	160777	38192	7735	206704	Mumbai Region
७	नाशिक	152812	41993	7471	202276	101771	60306	7348	169425	82843	27105	5308	115256	Nashik
८	धुळे	27075	6733	1850	35658	47320	20924	3257	71501	41037	13359	2186	56582	Dhule
९	नंदुरबार	5935	2760	508	9203	36054	26685	4003	66742	25305	12672	2738	40715	Nandurbar
१०	जळगाव	61525	18212	2722	82459	78208	31452	4333	113993	116819	38544	6435	161798	Jalgaon
११	अहमदनगर	467751	155090	12859	635700	96513	61057	3029	160599	88399	47126	2644	138169	Ahmednagar
नाशिक विभाग		715098	224788	25410	965296	359866	200424	21970	582260	354403	138806	19311	512520	Nashik Region
१२	पुणे	322955	84477	12835	420267	55530	20455	2857	78842	149726	40137	6011	195874	Pune
१३	सातारा	123151	30784	5845	159780	27490	12687	1171	41348	142630	51090	6162	199882	Satara
१४	सांगली	122824	27338	2120	152282	32194	12050	826	45070	234854	58910	5650	299414	Sangli
१५	सोलापूर	252795	63470	9379	325644	74890	25848	2196	102934	216573	63505	7154	287232	Solapur
१६	कोल्हापूर	122764	19732	2470	144966	19869	3812	502	24183	314768	56259	7704	378731	Kolhapur
पुणे विभाग		944489	225801	32649	1202939	209973	74852	7552	292377	1058551	269901	32681	1361133	Pune Region
१७	औरंगाबाद	75143	28549	4234	107926	55962	28864	2941	87767	38313	16796	2074	57183	Aurangabad
१८	जालना	21626	7177	741	29544	61451	23649	3053	88153	31357	12657	1527	45541	Jalna
१९	परभणी	3475	1072	112	4659	50589	21272	2652	74513	40181	15078	1704	56963	Parbhani
२०	बीड	51859	22124	3919	77902	51584	27410	3108	82102	91651	46541	5044	143236	Beed
औरंगाबाद विभाग		152103	58922	9006	220031	219586	101195	11754	332535	201502	91072	10349	302923	Aurangabad
२१	लातूर	10366	3821	297	14484	48596	21804	2000	72400	100573	38698	3314	142585	Latur
२२	उस्मानाबाद	96808	26260	4749	127817	27128	7753	1618	36499	79073	23984	4183	107240	Osmanabad
२३	नांदेड	6816	1697	264	8777	99561	48459	9243	157263	94763	27357	6053	128173	Nanded
२४	हिंगोली	4860	1627	118	6605	39785	15733	1417	56935	29783	11830	1019	42632	Hingoli
लातूर विभाग		118850	33405	5428	157683	215070	93749	14278	323097	304192	101869	14569	420630	Latur Region
२५	अमरावती	12572	5268	474	18314	90334	51837	3474	145645	47782	21204	1673	70659	Amravati
२६	अकोला	3612	1840	207	5659	45180	26611	1944	73735	22616	7292	749	30657	Akola
२७	वाशिम	1576	633	53	2262	34763	25860	1172	61795	24222	10400	548	35170	Washim
२८	बुलढाणा	20408	7597	735	28740	74456	46522	5220	126198	56211	23250	2350	81811	Buldhana
२९	यवतमाळ	6190	3085	369	9644	102275	81827	6636	190738	29865	17735	2201	49801	Yavatmal
अमरावती विभाग		44358	18423	1838	64619	347008	232657	18446	598111	180696	79881	7521	268098	Amravati Region
३०	नागपूर	41276	19394	3330	64000	53640	33618	4096	91354	26245	11401	2104	39750	Nagpur
३१	वर्धा	17301	6962	1135	25398	40759	28448	2061	71268	17146	7736	847	25729	Wardha
३२	भंडारा	35223	22438	2276	59937	13306	10854	1072	25232	32304	16753	2317	51374	Bhandara
३३	गोंदिया	11063	5263	1379	17705	38658	28999	4350	72007	26030	11937	2385	40352	Gondia
३४	चंद्रपूर	8816	4984	616	14416	46771	33899	2593	83263	19802	10493	986	31281	Chandrapur
३५	गडचिरोली	2322	1626	292	4240	51305	58899	5656	115860	11815	8247	1101	21163	Gadchiroli
नागपूर विभाग		116001	60667	9028	185696	244439	194717	19828	458984	133342	66567	9740	209649	Nagpur Region
महाराष्ट्र राज्य		2115871	630357	85063	2831291	1720216	967225	103795	2791236	2393463	786288	101906	3281657	Maharashtra State

तक्ता क्र. ४-अ/ Table No. 4-A

20 th Livestock Census 2019 Total Number of Livestock & Poultry

२० वी पशुगणना २०१९ पशुधन आणि कुक्कुट एकूण संख्या तक्ता

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हाचे / विभागाचे नाव	Cattle गुरे	Buffalo महिष	Sheep मेंढी	Goat शेळी	Pig डुक्कर	Horses घोडे	Ponies	Name of District / Region
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
1	मुंबई	3226	24388	458	6389	406	80	20	Mumbai
2	ठाणे	79522	92521	1827	60045	1961	214	3	Thane
3	पालघर	238404	70233	2843	113538	1559	235	11	Palghar
4	रायगड	176906	62225	2203	90188	513	235	0	Raigad
5	रत्नागिरी	235060	41112	1212	38161	128	20	0	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	105920	51334	22	30935	1364	3	0	Sindhudurg
मुंबई विभाग		839038	341813	8565	339256	5931	787	34	Mumbai Region
7	नाशिक	895050	221234	243373	626644	7616	1485	7	Nashik
8	धुळे	354544	97659	492632	332041	9116	907	0	Dhule
9	नंदुरबार	304305	73966	36210	323264	7314	224	0	Nandurbar
10	जळगाव	577302	269105	70471	433156	9599	1053	175	Jalgaon
11	अहमदनगर	1378303	221355	285751	1194052	5466	2434	63	Ahmednagar
नाशिक विभाग		3509504	883319	1128437	2909157	39111	6103	245	Nashik Region
12	पुणे	846745	298148	290633	575905	11439	3148	12	Pune
13	सातारा	352436	326896	185905	364348	313	757	0	Satara
14	सांगली	324756	493998	130754	454125	3317	1106	9	Sangli
15	सोलापूर	745404	496454	125386	962504	10457	581	59	Solapur
16	कोल्हापूर	283637	568884	96176	130053	806	1085	37	Kolhapur
पुणे विभाग		2552978	2184380	828854	2486935	26332	6677	117	Pune Region
17	औरंगाबाद	538572	94430	88244	431182	10646	643	40	Aurangabad
18	जालना	421975	82073	30534	300988	4074	273	8	Jalna
19	परभणी	299861	98495	31673	171698	6428	293	16	Parbhani
20	बीड	496368	258440	68693	468149	3803	507	4	Beed
औरंगाबाद विभाग		1756776	533438	219144	1372017	24951	1716	68	Aurangabad Region
21	लातूर	257508	257187	35094	148886	6165	296	6	Latur
22	उस्मानाबाद	362422	188446	22131	217400	590	269	5	Osmanabad
23	नांदेड	502428	236386	76893	318564	6529	457	0	Nanded
24	हिंगोली	232203	74125	16907	154284	1670	112	57	Hingoli
लातूर विभाग		1354561	756144	151025	839134	14954	1134	68	Latur Region
25	अमरावती	464967	129627	83200	340681	4801	409	117	Amravati
26	अकोला	233271	49797	9581	151076	1356	342	0	Akola
27	वाशिम	168091	53826	9394	127477	7193	125	0	Washim
28	बुलढाणा	461529	134148	125280	364689	5251	356	23	Buldhana
29	यवतमाळ	596113	88384	22587	349979	1406	308	21	Yavatmal
अमरावती विभाग		1923971	455782	250042	1333902	20007	1540	161	Amrawati Region
30	नागपूर	418548	72482	15476	289098	1909	73	0	Nagpur
31	वर्धा	275880	46649	5358	161359	590	35	0	Wardha
32	भंडारा	213036	106861	3169	199183	83	46	0	Bhandara
33	गोंदिया	292627	92527	1189	194975	366	73	0	Gondia
34	चंद्रपूर	395914	64038	50465	240280	1556	11	2	Chandrapur
35	गडचिरोली	459471	66259	18605	239587	25210	2	0	Gadchiroli
नागपूर विभाग		2055476	448816	94262	1324482	29714	240	2	Nagpur Region
महाराष्ट्र राज्य		13992304	5603692	2680329	10604883	161000	18197	695	Maharashtra State

तक्ता क्र. 4-अ चालू.../ Table No. 4-A Continue...
20 th Livestock Census 2019 Total Number of Livestock & Poultry
२० वी पशुगणना २०१९ पशुधन आणि कुक्कुट एकूण संख्या

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हाचे / विभागाचे नाव	Mules खेचर	Donkeys गाढव	Camels उंट	Total Livestock एकूण पशुधन	Dogs कुत्रे	Rabbits ससे	Elephants हत्ती	Name of District / Region
1	2	10	11	12	13	14	15	16	
1	मुंबई	1	38	13	35019	71349	2922	0	Mumbai
2	ठाणे	8	53	0	236154	22609	348	1	Thane
3	पालघर	109	14	10	426956	15290	515	3	Palghar
4	रायगड	0	11	7	332288	21561	527	0	Raigad
5	रत्नागिरी	2	115	1	315811	11029	104	1	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	0	0	0	189578	33070	121	0	Sindhudurg
मुंबई विभाग		120	231	31	1535806	174908	4537	5	Mumbai Region
7	नाशिक	15	274	22	1995720	43040	1191	0	Nashik
8	धुळे	0	74	5	1286978	2826	158	0	Dhule
9	नंदुरबार	0	198	9	745490	854	204	0	Nandurbar
10	जळगाव	16	342	93	1361312	7803	1566	1	Jalgaon
11	अहमदनगर	2	825	5	3088256	78574	970	0	Ahmednagar
नाशिक विभाग		33	1713	134	8477756	133097	4089	1	Nashik Region
12	पुणे	410	223	42	2026705	107237	653	0	Pune
13	सातारा	0	767	2	1231424	45171	178	0	Satara
14	सांगली	3	1223	0	1409291	55324	93	1	Sangli
15	सोलापूर	29	1903	30	2342807	61958	825	0	Solapur
16	कोल्हापूर	9	36	5	1080728	29865	155	0	Kolhapur
पुणे विभाग		451	4152	79	8090955	299555	1904	1	Pune Region
17	औरंगाबाद	11	325	6	1164099	18827	1269	24	Aurangabad
18	जालना	0	200	2	840127	18605	195	1	Jalna
19	परभणी	0	656	7	609127	13274	353	0	Parbhani
20	बीड	0	481	3	1296448	37496	457	1	Beed
औरंगाबाद विभाग		11	1662	18	3909801	88202	2274	26	Aurangabad
21	लातूर	3	438	14	705597	16296	472	0	Latur
22	उस्मानाबाद	2	26	25	791316	17891	193	0	Osmanabad
23	नांदेड	12	4634	125	1146028	26370	429	0	Nanded
24	हिंगोली	0	71	0	479429	11830	285	0	Hingoli
लातूर विभाग		17	5169	164	3122370	72387	1379	0	Latur Region
25	अमरावती	1	1591	1	1025395	12962	209	0	Amravati
26	अकोला	0	2364	1	447788	7528	457	0	Akola
27	वाशीम	36	59	2	366203	9107	299	0	Washim
28	बुलढाणा	8	328	5	1091617	12251	602	1	Buldhana
29	यवतमाळ	2	198	19	1059017	24328	567	0	Yavatmal
अमरावती विभाग		47	4540	28	3990020	66176	2134	1	Amrawati Region
30	नागपूर	0	47	5	797638	36586	1055	0	Nagpur
31	वर्धा	0	26	1	489898	14613	88	0	Wardha
32	भंडारा	0	12	3	522393	6199	357	0	Bhandara
33	गोंदिया	2	0	0	581759	6998	286	0	Gondia
34	चंद्रपूर	0	20	2	752288	14634	392	4	Chandrapur
35	गडचिरोली	0	0	0	809134	22301	98	10	Gadchiroli
नागपूर विभाग		2	105	11	3953110	101331	2276	14	Nagpur Region
महाराष्ट्र राज्य		681	17572	465	33079818	935656	18593	48	Maharashtra State

तक्ता क्र. ४-अ चालू.../ Table No.4-A Continue...
20 th Livestock Census 2019 Total Number of Livestock & Poultry

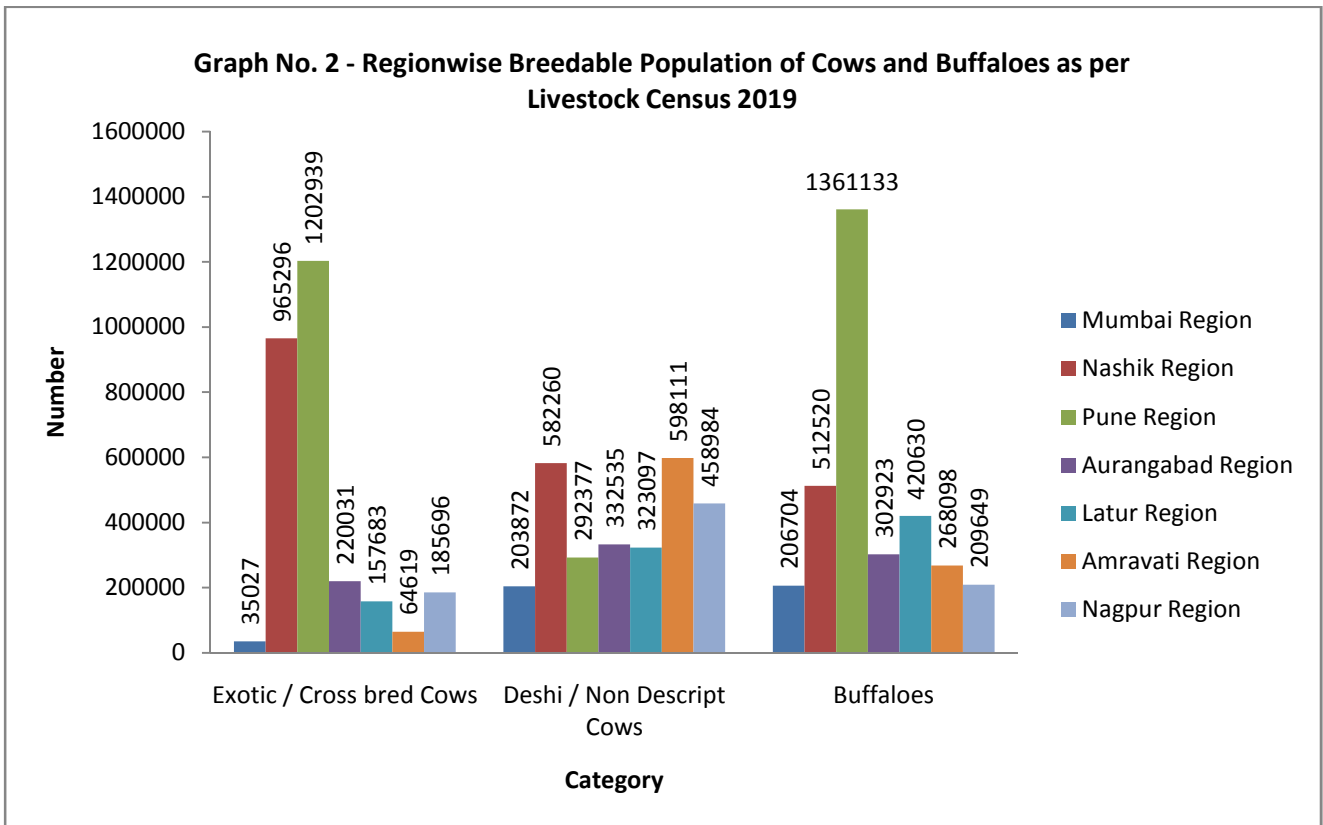
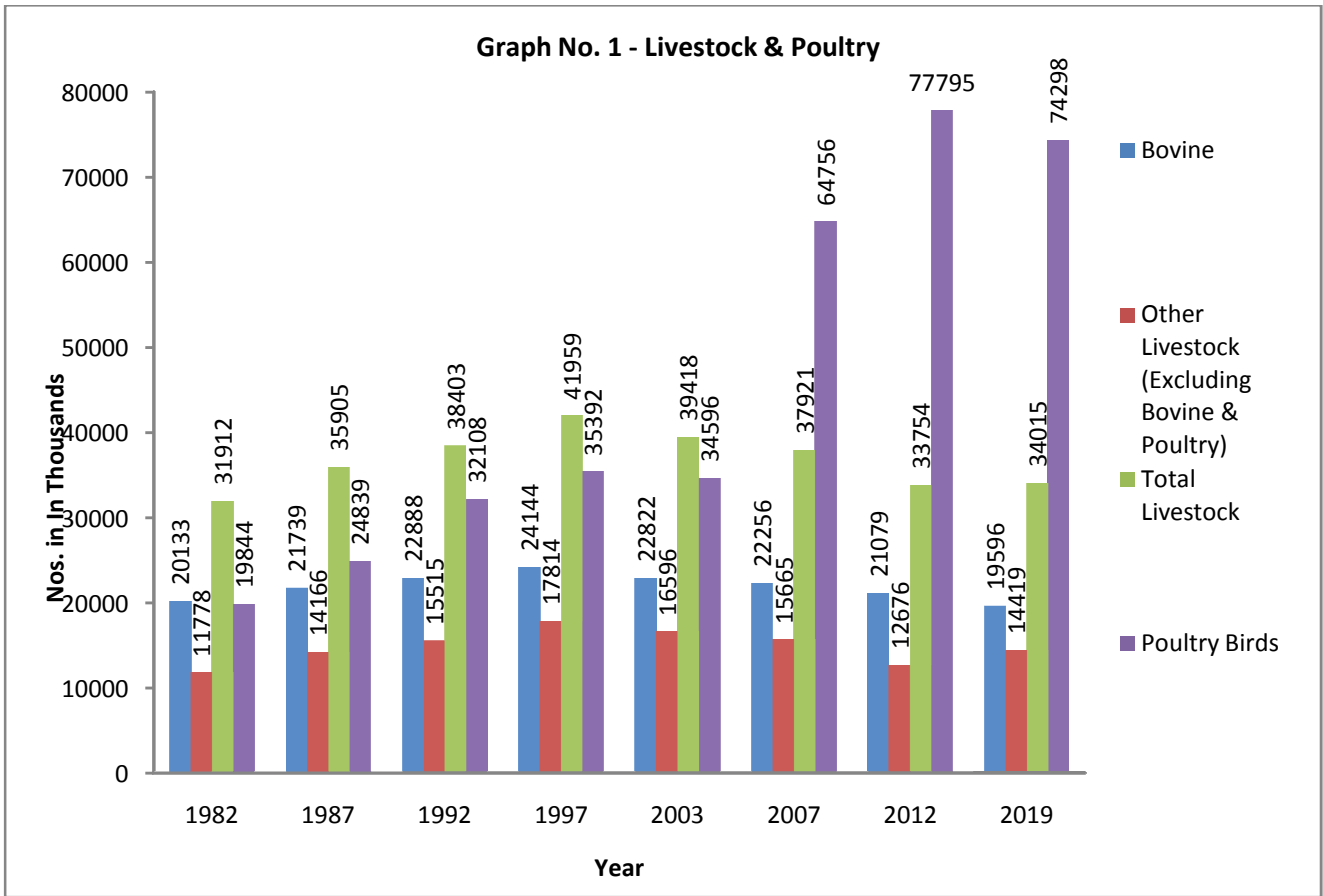
Sr. No.	जिल्हाचे / विभागाचे नाव	Commercial Poultry व्यावसायिक कुक्कुटपालन					Total Commercial Poultry एकूण व्यावसायिक कुक्कुटपालन	Name of District / Region
		Fowls पक्षी	Ducks बंदक	Other Poultry इतर कुक्कुटआदी पक्षी				
				Turkey टर्की	Quails लहान पक्षी	Other Poultry Birds (Gini Fowl, Ostrich, Emu, Geese) इतर कुक्कुट पक्षी (गिनी फाउल, शहामृग, इमू, गुसचे)		
1	2	17	18	19	20	21	22	
1	मुंबई	8107	95	469	6636	628	15935	Mumbai
2	ठाणे	1954978	95	12	153284	305679	2414048	Thane
3	पालघर	608530	0	0	4637	2	613169	Palghar
4	रायगड	3085114	44	11	11061	1990	3098220	Raigad
5	रत्नागिरी	52413	0	0	45	17	52475	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	336469	0	0	1	0	336470	Sindhudurg
	मुंबई विभाग	6045611	234	492	175664	308316	6530317	Mumbai Region
7	नाशिक	7180502	43	5512	81391	67560	7335008	Nashik
8	धुळे	1641145	0	0	37004	3016	1681165	Dhule
9	नंदुरबार	325082	0	0	0	0	325082	Nandurbar
10	जळगाव	667224	0	0	11	20	667255	Jalgaon
11	अहमदनगर	7361867	27	2	73890	11047	7446833	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	17175820	70	5514	192296	81643	17455343	Nashik Region
12	पुणे	13851362	119	0	90505	44528	13986514	Pune
13	सातारा	2399481	16	10	64104	19007	2482618	Satara
14	सांगली	2770352	0	0	8010	15000	2793362	Sangli
15	सोलापूर	927582	10	0	32	2	927626	Solapur
16	कोल्हापूर	2369318	0	0	19438	317504	2706260	Kolhapur
	पुणे विभाग	22318095	145	10	182089	396041	22896380	Pune Region
17	औरंगाबाद	307759	28	0	3001	6	310794	Aurangabad
18	जालना	7285	0	0	0	0	7285	Jalna
19	परभणी	13148	0	0	0	0	13148	Parbhani
20	बीड	636488	1	0	0	150	636639	Beed
	औरंगाबाद विभाग	964680	29	0	3001	156	967866	Aurangabad Region
21	लातूर	299827	0	0	3600	1800	305227	Latur
22	उस्मानाबाद	277791	0	0	106201	1001	384993	Osmanabad
23	नांदेड	204869	18	0	0	0	204887	Nanded
24	हिंगोली	696	52	0	5	13	766	Hingoli
	लातूर विभाग	783183	70	0	109806	2814	895873	Latur Region
25	अमरावती	1114235	50	0	9665	0	1123950	Amravati
26	अकोला	107511	0	0	0	0	107511	Akola
27	वाशीम	49780	0	0	2000	0	51780	Washim
28	बुलढाणा	96638	0	0	0	0	96638	Buldhana
29	यवतमाळ	409576	0	0	5007	73	414656	Yavatmal
	अमरावती विभाग	1777740	50	0	16672	73	1794535	Amravati Region
30	नागपूर	1042142	51	2	31802	19	1074016	Nagpur
31	वर्धा	139969	6	0	1	31	140007	Wardha
32	भंडारा	8404	0	0	0	1000	9404	Bhandara
33	गोंदिया	299658	8	2	31000	300	330968	Gondia
34	चंद्रपूर	75626	29	0	16	0	75671	Chandrapur
35	गडचिरोली	7459	729	0	0	6002	14190	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	1573258	823	4	62819	7352	1644256	Nagpur Region
	महाराष्ट्र राज्य	50638387	1421	6020	742347	796395	52184570	Maharashtra State

तक्ता क्र. ४-अ चालू.../ Table No. 4-A Continue...
20 th Livestock Census 2019 Total Number of Livestock & Poultry

20वीं पशुगणना 2019 पशुधन आणि कुक्कुट एकूण संख्या

Sr. No.	जिल्ह्याचे / विभागाचे नाव	Backyard Poultry परसातील कुक्कुट संख्या					Total Backyard Poultry एकूण परसातील कुक्कुट	Total Poultry एकूण कुक्कुट	Name of District / Region
		Fowls पक्षी	Ducks बदक	Other Poultry इतर कुक्कुटआदी पक्षी					
				Turkey टर्की	Quails लहान पक्षी	Other Poultry Birds (Gini Fowl, Ostrich, Emu, Geese) इतर कुक्कुट पक्षी (गिनी फाउल, शहामूग, इमू, गुसचे)			
1	2	23	24	25	26	27	28	29	
1	मुंबई	1705	267	175	452	1529	4128	20063	Mumbai
2	ठाणे	554894	565	780	3911	2270	562420	2976468	Thane
3	पालघर	1347842	3985	156	4663	3684	1360330	1973499	Palghar
4	रायगड	939409	1428	80	1662	4053	946632	4044852	Raigad
5	रत्नागिरी	806333	350	14	324	488	807509	859984	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	582188	108	9	199	127	582631	919101	Sindhudurg
	मुंबई विभाग	4232371	6703	1214	11211	12151	4263650	10793967	Mumbai Region
7	नाशिक	618650	364	387	31570	27282	678253	8013261	Nashik
8	धुळे	353597	920	156	715	2472	357860	2039025	Dhule
9	नंदुरबार	614738	216	15	123	20	615112	940194	Nandurbar
10	जळगाव	331601	1012	848	16815	13129	363405	1030660	Jalgaon
11	अहमदनगर	1488696	797	570	28180	6411	1524654	8971487	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	3407282	3309	1976	77403	49314	3539284	20994627	Nashik Region
12	पुणे	2347904	2651	1814	17919	49656	2419944	16406458	Pune
13	सातारा	1504784	1009	106	4799	2660	1513358	3995976	Satara
14	सांगली	948140	196	32	1602	955	950925	3744287	Sangli
15	सोलापूर	2129227	2629	107	18678	20795	2171436	3099062	Solapur
16	कोल्हापूर	631697	153	729	10651	31123	674353	3380613	Kolhapur
	पुणे विभाग	7561752	6638	2788	53649	105189	7730016	30626396	Pune Region
17	औरंगाबाद	271346	1257	2077	5426	11241	291347	602141	Aurangabad
18	जालना	272282	152	59	4340	10001	286834	294119	Jalna
19	परभणी	154560	127	390	1654	3358	160089	173237	Parbhani
20	बीड	892965	470	66	2484	7466	903451	1540090	Beed
	औरंगाबाद विभाग	1591153	2006	2592	13904	32066	1641721	2609587	Aurangabad
21	लातूर	188999	80	130	5074	4538	198821	504048	Latur
22	उस्मानाबाद	351257	5190	525	6658	10987	374617	759610	Osmanabad
23	नांदेड	337176	638	2682	7580	4408	352484	557371	Nanded
24	हिंगोली	148278	52	100	7515	15158	171103	171869	Hingoli
	लातूर विभाग	1025710	5960	3437	26827	35091	1097025	1992898	Latur Region
25	अमरावती	259552	737	24	1391	4129	265833	1389783	Amravati
26	अकोला	76291	272	13	2484	1458	80518	188029	Akola
27	वाशीम	72902	39	103	235	2048	75327	127107	Washim
28	बुलढाणा	294490	461	253	5252	3027	303483	400121	Buldhana
29	यवतमाळ	453073	2012	34	15423	1586	472128	886784	Yavatmal
	अमरावती विभाग	1156308	3521	427	24785	12248	1197289	2991824	Amravati Region
30	नागपूर	284422	770	117	1681	4352	291342	1365358	Nagpur
31	वर्धा	128682	155	489	1897	3503	134726	274733	Wardha
32	भंडारा	305805	214	121	116	114	306370	315774	Bhandara
33	गोंदिया	301580	750	37	5592	2616	310575	641543	Gondia
34	चंद्रपूर	587863	327	3059	3874	1295	596418	672089	Chandrapur
35	गडचिरोली	1002229	2309	31	127	83	1004779	1018969	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	2610581	4525	3854	13287	11963	2644210	4288466	Nagpur Region
	महाराष्ट्र राज्य	21585157	32662	16288	221066	258022	22113195	74297765	Maharashtra State

**पशुसंवर्धन विभाग
पशुवैद्यकीय संस्था**

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हाचे / विभागाचे नाव	कृत्रिम रेतनाची सुविधा उपलब्ध असलेल्या संस्था Institutes having Artificial Insemination Facilities											महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ अंतर्गत Under MAFSU	District / Region Name
		जिल्हा परिषद Zilha Parishad		फिरते पशुवैद्यकीय दवाखाने Mobile Veterinary Clinics	राज्यस्तरीय संस्था State Level Institutions						एकूण संस्था Total Institutes			
		पशुवैद्यकीय दवाखाने Veterinary Dispensaries			तालुका लघु पशुवैद्यकीय सर्वचिकित्सालय Taluka Mini Veterinary Polyclinics			जिल्हा पशुवैद्यकीय सर्वचिकित्सालय District Veterinary Polyclinics						
		श्रेणी-१ Grade-1	श्रेणी-२ Grade-2		मुख्यालय HQ	श्रेणी-१ Grade-1	श्रेणी-२ Grade-2	मुख्यालय HQ	श्रेणी-१ Grade-1	श्रेणी-२ Grade-2				
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	
*	मुंबई	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Mumbai
१	ठाणे	22	42	1	3	0	0	1	0	0	69	0	Thane	
२	पालघर	39	44	1	3	0	0	1	0	0	88	0	Palghar	
३	रायगड	37	62	1	6	0	15	1	0	0	122	0	Raigad	
४	रत्नागिरी	20	51	2	4	0	45	1	0	30	153	0	Ratnagiri	
५	सिंधुदुर्ग	10	60	7	4	10	10	1	0	0	102	0	Sindhudurg	
	मुंबई विभाग	128	259	12	20	10	70	5	0	30	534	1	Mumbai Region	
६	नाशिक	109	133	2	6	0	15	1	0	0	266	1	Nashik	
७	धुळे	43	31	1	3	0	19	1	0	20	118	0	Dhule	
८	नंदुरबार	48	36	1	4	0	13	1	0	1	104	0	Nandurbar	
९	जळगाव	89	63	1	6	0	22	1	0	0	182	0	Jaigaon	
१०	अहमदनगर	77	138	1	6	0	0	1	0	0	223	0	Ahmednagar	
	नाशिक विभाग	366	401	6	25	0	69	5	0	21	893	1	Nashik Region	
११	पुणे	100	127	2	5	5	60	1	3	21	324	0	Pune	
१२	सातारा	56	113	2	5	4	12	1	0	0	193	1	Satara	
१३	सांगली	75	26	1	5	6	32	1	1	6	153	0	Sangli	
१४	सोलापूर	120	83	0	5	0	0	1	0	0	209	0	Solapur	
१५	कोल्हापूर	80	57	2	6	8	22	1	0	0	176	0	Kolhapur	
	पुणे विभाग	431	406	7	26	23	126	5	4	27	1055	1	Pune Region	
१६	औरंगाबाद	38	46	0	5	1	27	1	0	5	123	0	Aurangabad	
१७	जालना	35	23	1	5	0	32	1	1	6	104	0	Jalna	
१८	परभणी	30	48	0	5	0	3	0	0	0	86	1	Parbhani	
१९	बीड	56	83	1	5	0	13	1	0	2	161	0	Beed	
	औरंगाबाद विभाग	159	200	2	20	1	75	3	1	13	474	1	Aurangabad Region	
२०	लातूर	30	91	1	6	0	0	1	0	0	129	1	Latur	
२१	उस्मानाबाद	39	55	1	5	0	0	1	0	0	101	0	Osmanabad	
२२	नांदेड	73	103	1	5	0	0	1	0	0	183	0	Nanded	
२३	हिंगोली	22	42	0	4	0	0	1	0	0	69	0	Hingoli	
	लातूर विभाग	164	291	3	20	0	0	4	0	0	482	1	Latur Region	
२४	अमरावती	39	59	2	7	20	32	1	8	0	168	0	Amravati	
२५	अकोला	28	40	1	5	0	0	1	0	0	75	1	Akola	
२६	वाशिम	17	41	0	3	0	0	1	0	0	62	0	Washim	
२७	बुलढाणा	33	87	2	6	0	0	1	0	0	129	0	Buldhana	
२८	यवतमाळ	46	135	12	7	0	0	1	0	0	201	0	Yavatmal	
	अमरावती विभाग	163	362	17	28	20	32	5	8	0	635	1	Amravati Region	
२९	नागपूर	40	55	2	5	1	61	1	0	11	176	1	Nagpur	
३०	वर्धा	22	62	1	5	0	14	1	0	1	106	0	Wardha	
३१	भंडारा	19	33	1	5	9	14	1	2	1	85	0	Bhandara	
३२	गोंदिया	41	30	1	4	2	16	1	4	4	103	0	Gondia	
३३	चंद्रपूर	31	118	6	6	0	0	1	0	0	162	0	Chandrapur	
३४	गडचिरोली	92	39	7	5	0	0	1	0	0	144	0	Gadchiroli	
	नागपूर विभाग	245	337	18	30	12	105	6	6	17	776	1	Nagpur Region	
	महाराष्ट्र राज्य	1656	2256	65	169	66	477	33	19	108	4849	7	Maharashtra State	

राज्यात पशुसंवर्धन विभागांतर्गत कार्यरत पशुवैद्यकीय संस्थांची जिल्हानिहाय स्थिती (माहे मार्च २०२२ अखेर)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हाचे / विभागाचे नाव	कृत्रिम रेतनाची सुविधा उपलब्ध असलेल्या संस्था Insemination Facilities having Artificial Insemination Facilities			गुरे व म्हशींचा विकास Cattle Buffalo Development					कुक्कुट विकास Poultry Development			विस्तार व प्रशिक्षण	
		पशुवैद्यकीय पदवीधर संचालित केंद्र Vet. Dispensary / Inst. under control of Veterinary Graduates			पशुपैदास प्रक्षेत्रे Cattle Breeding Farm		वळू संगोपन केंद्र Bull Rearing Centre	जिल्हा कृत्रिम रेतन केंद्र District AI Centre	अतिशीत वळूबीज मात्रा निर्मिती प्रयोगशाळा Frozen Semen Doses Production Lab.	मध्यवर्ती अंडी उबवणी केंद्र Central Hatchery	सघन कुक्कुट विकास गट Intensive Poultry Development Block	बदक पैदास प्रक्षेत्र Duck Breeding Farm	राज्यस्तरीय प्रशिक्षण केंद्र State Level Training Centre	कुक्कुट विस्तार केंद्र Poultry Ext. Centre
		जिल्हा परिषद Zilha Parishad	राज्यस्तरीय संस्था State Level Institutions	तपासणी नाका Check Post	महाराष्ट्र पशुधन विकास मंडळ	राज्यस्तर State Level								
१	२	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६
*	मुंबई	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
१	ठाणे	22	4	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
२	पालघर	39	4	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0
३	रायगड	37	7	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0
४	रत्नागिरी	20	5	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0
५	सिंधुदुर्ग	10	15	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
मुंबई विभाग		128	35	1	0	0	0	5	0	0	3	0	0	0
६	नाशिक	109	7	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0
७	धुळे	43	4	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0
८	नंदुरबार	48	5	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
९	जळगाव	89	7	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
१०	अहमदनगर	77	7	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0
नाशिक विभाग		366	30	3	1	0	0	5	0	0	3	0	0	0
११	पुणे	100	14	0	1	0	0	1	1	1	0	0	1	1
१२	सातारा	56	10	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0
१३	सांगली	75	13	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0
१४	सोलापूर	120	6	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0
१५	कोल्हापूर	80	15	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1
पुणे विभाग		431	58	1	3	0	0	5	1	2	3	0	1	2
१६	औरंगाबाद	38	7	0	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0
१७	जालना	35	7	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
१८	परभणी	30	5	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0
१९	बीड	56	6	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0
औरंगाबाद विभाग		159	25	0	0	0	1	4	1	1	2	0	0	0
२०	लातूर	30	7	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
२१	उस्मानाबाद	39	6	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0
२२	नांदेड	73	6	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0
२३	हिंगोली	22	5	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
लातूर विभाग		164	24	1	1	0	0	4	0	0	2	0	0	1
२४	अमरावती	39	35	3	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1
२५	अकोला	28	6	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0
२६	वाशिम	17	4	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
२७	बुलढाणा	33	7	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
२८	यवतमाळ	46	8	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0
अमरावती विभाग		163	60	3	1	0	0	5	0	0	3	0	0	1
२९	नागपूर	40	7	1	0	0	1	1	1	1	0	0	0	1
३०	बर्धा	22	6	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
३१	भंडारा	19	17	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
३२	गोंदिया	41	11	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
३३	चंद्रपूर	31	7	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
३४	गडचिरोली	92	6	1	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0
नागपूर विभाग		245	54	4	2	0	1	6	1	1	0	1	0	1
महाराष्ट्र राज्य		1656	286	13	8	0	2	34	3	4	16	1	1	5

Table No. 5 - Contd. . .

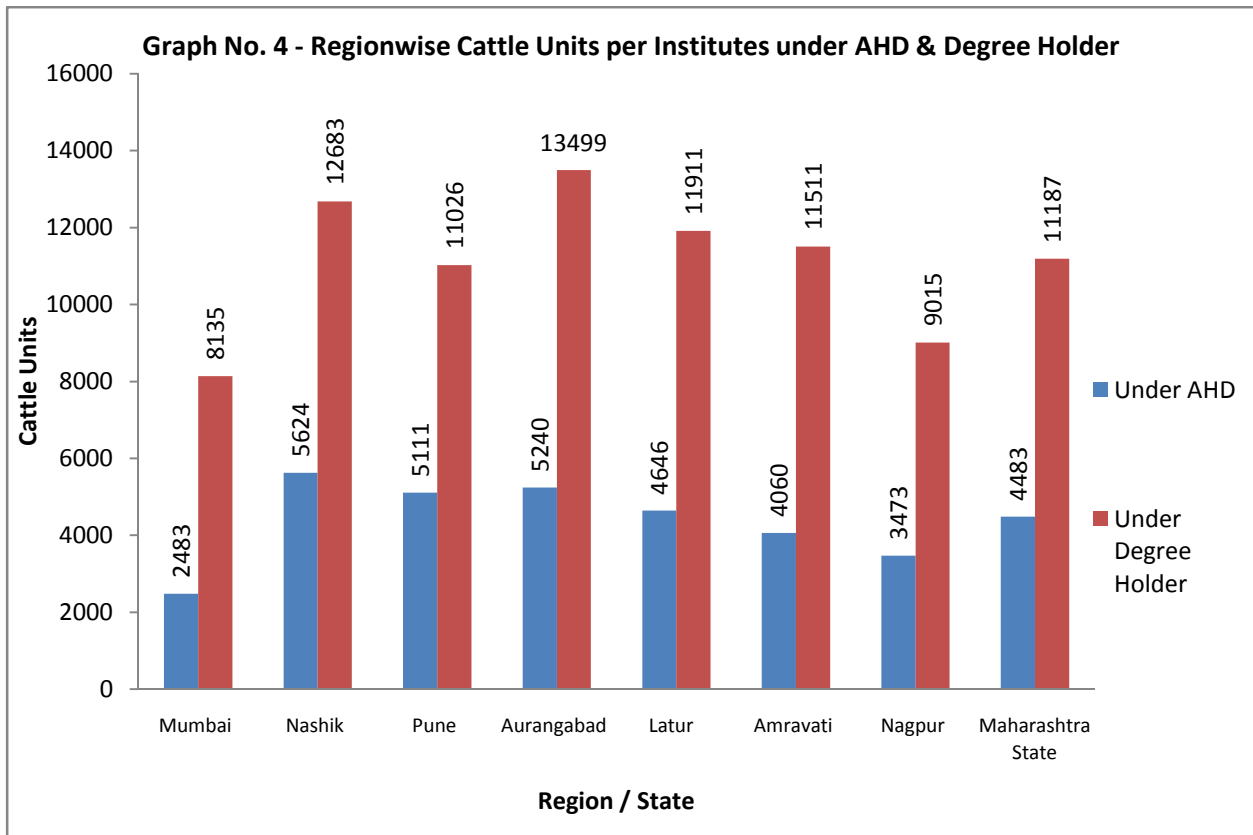
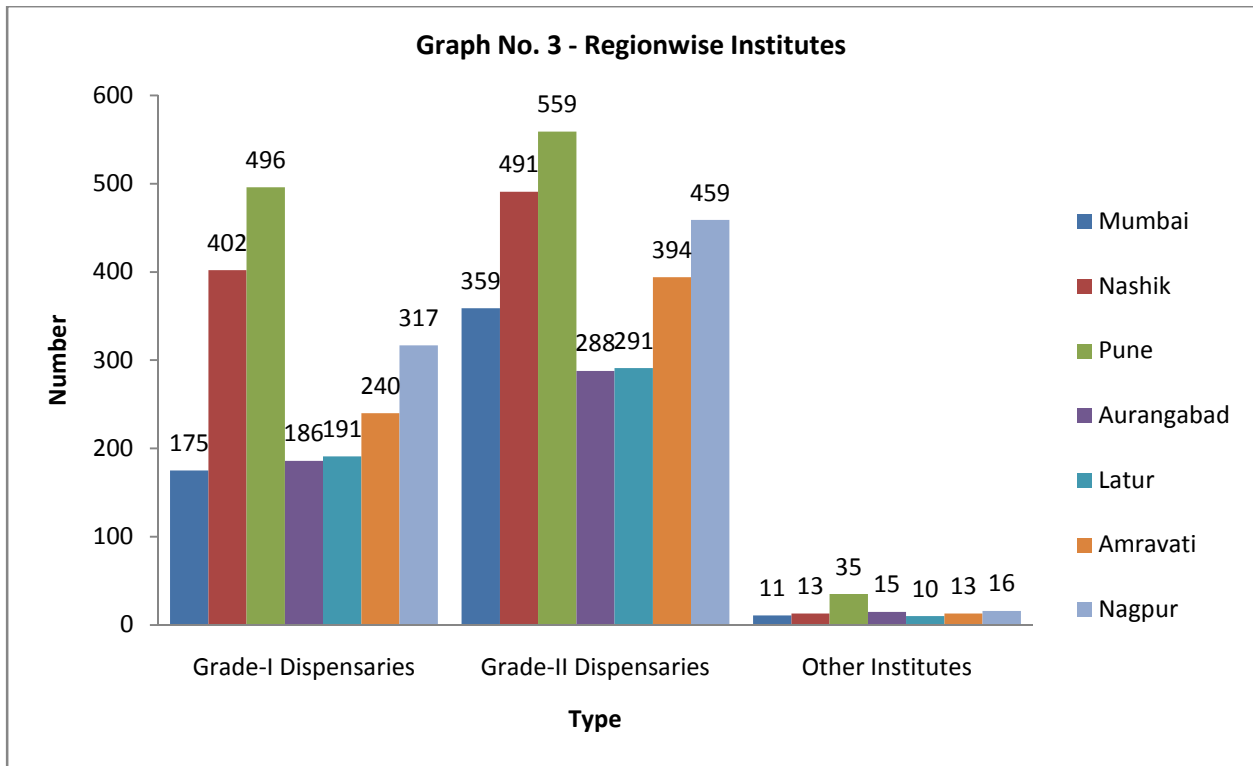
Districtwise No. of Institutes working in AHD in the state (End of March 2022)

मेष व लोकर विकास Sheep & Wool Development			पशुवैद्यकीय संशोधन Veterinary Research									इतर संस्था Other Institutes		District / Region Name
पैदास प्रक्षेत्र Breeding Farm			पशुखाद्य विश्लेषण प्रयोगशाळा Animal Feed Analysis Lab.	पशुवैद्यकीय जैवपदार्थ निर्मिती संस्था Institute of Veterinary Biological Products	रोग अन्वेषण विभाग						गुणनियंत्रण प्रयोगशाळा Quality Control Lab.	एकात्मिक पाहणी योजना Integrated Survey Scheme		
मुख्यालय HQ	मेष Sheep	शेळी Goat			लाळ्या खुरकुत रोग अभ्यास प्रयोगशाळा Foot & Mouth Disease Lab	श्वान प्रतिबंधक पथक Rabbits Control Unit	मुख्यालय HQ	विभागीय रोग अन्वेषण प्रयोगशाळा Regional Disease Investigation Laboratory						
२७	२८	२९	३०	३१	३२	३३	३४	गुरे व स्तनदाह Cattle Mastitis	कुक्कुट व साल्मोनेल्ला Poultry & Salmonella	सुकर Piggery	३८	३९	२	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Mumbai
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Thane
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Palghar
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Raigad
0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	Ratnagiri
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Sindhudurg
0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	Mumbai Region
0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	Nashik
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Dhule
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Nandurbar
0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Jalgaon
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Ahmednagar
0	1	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	Nashik Region
1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	Pune
0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Satara
0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Sangli
0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Solapur
0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	Kolhapur
1	3	3	1	1	1	1	1	2	2	1	0	0	1	Pune Region
0	1	1	0	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	Aurangabad
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Jalna
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Parbhani
0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Beed
0	1	2	0	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	Aurangabad Region
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Latur
0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Osmanabad
0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Nanded
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Hingoli
0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Latur Region
0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Amravati
0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	Akola
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Washim
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Buldhana
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Yavatmal
0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	Amravati Region
0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	Nagpur
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Wardha
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Bhandara
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Gondia
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Chandrapur
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Gadchiroli
0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	Nagpur Region
1	6	9	1	1	1	2	1	7	7	1	1	1	1	Maharashtra State

तक्ता क्र. ६ / Table No.6

सन २०१९ च्या पशुगणनेप्रमाणे दर पशुवैद्यकीय संस्थेमागे सरासरी पशुएकक दर्शविणारा तक्ता
Average Cattle Units per Institute According to Livestock Census 2019

अ. क्र. / Sr. No.	जिल्हाचे / विभागाचे नाव	पशुसंवर्धन विभागांतर्गत पशुवैद्यकीय संस्था / Veterinary Institutes under AHD	पशुवैद्यकीय पदवीधर संचालित संस्था / Veterinary Disp. under control of Vet. Graduates	सन २०१९ च्या पशुगणनेप्रमाणे पशुएकक संख्या / Cattle units as per 2019 Census	पशुसंवर्धन विभागांतर्गत पशुवैद्यकीय संस्थेमागे पशुएकक संख्या / Cattle Units per Vet. Insts. under AHD	पशुवैद्यकीय पदवीधर संचालित संस्थेमागे पशुएकक संख्या / Cattle Units per Vet. Insts. under Degree Holders	Name of District / Region
१	२	३	४	५	६	७	८
*	मुंबई	0	0	28733	0	0	Mumbai
१	ठाणे	69	26	208665	3024	8026	Thane
२	पालघर	88	43	340701	3872	7923	Palghar
३	रायगड	122	44	289174	2370	6572	Raigad
४	रत्नागिरी	153	25	288873	1888	11555	Ratnagiri
५	सिंधुदुर्ग	102	25	169817	1665	6793	Sindhudurg
मुंबई विभाग		534	163	1325962	2483	8135	Mumbai Region
६	नाशिक	266	116	1286745	4837	11093	Nashik
७	धुळे	118	47	557870	4728	11870	Dhule
८	नंदुरबार	104	53	425514	4091	8029	Nandurbar
९	जळगाव	182	96	910675	5004	9486	Jalgaon
१०	अहमदनगर	223	84	1841775	8259	21926	Ahmednagar
नाशिक विभाग		893	396	5022579	5624	12683	Nashik Region
११	पुणे	324	114	1401734	4326	12296	Pune
१२	सातारा	193	66	775906	4020	11756	Satara
१३	सांगली	153	88	917689	5998	10428	Sangli
१४	सोलापूर	209	126	1386331	6633	11003	Solapur
१५	कोल्हापूर	176	95	910283	5172	9582	Kolhapur
पुणे विभाग		1055	489	5391943	5111	11026	Pune Region
१६	औरंगाबाद	123	45	694120	5643	15425	Aurangabad
१७	जालना	104	42	541439	5206	12891	Jalna
१८	परभणी	86	35	422683	4915	12077	Parbhani
१९	बीड	161	62	825649	5128	13317	Beed
औरंगाबाद विभाग		474	184	2483891	5240	13499	A.bad Region
२०	लातूर	129	37	540123	4187	14598	Latur
२१	उस्मानाबाद	101	45	582862	5771	12952	Osmanabad
२२	नांदेड	183	79	790467	4319	10006	Nanded
२३	हिंगोली	69	27	325740	4721	12064	Hingoli
लातूर विभाग		482	188	2239193	4646	11911	Latur Region
२४	अमरावती	168	75	653959	3893	8719	Amravati
२५	अकोला	75	34	303992	4053	8941	Akola
२६	वाशीम	62	21	238536	3847	11359	Washim
२७	बुलढाणा	129	40	650445	5042	16261	Buldhana
२८	यवतमाळ	201	54	731451	3639	13545	Yavatmal
अमरावती विभाग		635	224	2578383	4060	11511	Amravati Region
२९	नागपूर	176	47	535648	3043	11397	Nagpur
३०	वर्धा	106	28	342128	3228	12219	Wardha
३१	भंडारा	85	36	343368	4040	9538	Bhandara
३२	गोंदिया	103	52	411334	3994	7910	Gondia
३३	चंद्रपूर	162	38	496094	3062	13055	Chandrapur
३४	गडचिरोली	144	98	566783	3936	5783	Gadchiroli
नागपूर विभाग		776	299	2695354	3473	9015	Nagpur Region
महाराष्ट्र राज्य		4849	1943	21737305	4483	11187	Maharashtra State

पशुसंवर्धन विभाग
तांत्रिक कामकाज
गोषवारा

पशुसंवर्धन विभागांतर्गत काही महत्वाच्या बाबींवर झालेल्या कामकाजाचा गोषवारा

Summary of Work done on Important Issues by Animal Husbandry Department

अ. क्र. Sr. No.	तपशील Particulars	जिल्हा पशुवैद्यकीय सर्वचिकित्सालय District Veterinary Polyclinics	तालुका लघु पशुवैद्यकीय सर्वचिकित्सालय Taluka Mini Veterinary Polyclinics	जिल्हा परिषद Zilha Parishad	एकूण Total	
१	२	३	४	५	६	
१	कृत्रिम रेतने Artificial Inseminations					
	अ) प्रथम Fresh	विदेशी Exotic	2996	18656	97327	118979
		संकरित Cross breed	17428	106576	638523	762527
		देशी Indigenous	10881	48087	315312	374280
		महिष Buffalo	11817	69844	439116	520777
		एकूण Total	43122	243163	1490278	1776563
	ब) प्रथम दुबार 1st Repeat	विदेशी Exotic	81	772	5541	6394
		संकरित Cross breed	811	4253	29094	34158
		देशी Indigenous	452	1890	16298	18640
		महिष Buffalo	288	2077	17394	19759
		एकूण Total	1632	8992	68327	78951
	क) द्वितीय दुबार 2nd Repeat	विदेशी Exotic	8	52	806	866
		संकरित Cross breed	66	440	5646	6152
		देशी Indigenous	18	159	2359	2536
		महिष Buffalo	18	219	4273	4510
		एकूण Total	110	870	13084	14064
	ड) एकूण कृत्रिम रेतने Total Artificial Inseminations	विदेशी Exotic	3085	19480	103674	126239
		संकरित Cross breed	18305	111269	673263	802837
		देशी Indigenous	11351	50136	333969	395456
		महिष Buffalo	12123	72140	460783	545046
एकूण Total		44864	253025	1571689	1869578	
२	कृत्रिम रेतनापासून जन्मलेली वासरे No. of Calves born by AI					
	संकरित Cross breed	8470	53071	303139	364680	
	देशी Indigenous	3879	19135	120709	143723	
	महिष Buffalo	4533	26971	176500	208004	
	एकूण Total	16882	99177	600348	716407	
३	गर्भधारणा तपासणी Pregnancy Diagnosis					
	गाई Cow	कृत्रिम रेतन केलेल्या Out of AI	28581	147416	857078	1033075
		कृत्रिम रेतन न केलेल्या Other than AI	8251	55300	502383	565934
		एकूण तपासलेल्या गायी Total cows examined	36832	202716	1359461	1599009
	महिष Buffalo	कृत्रिम रेतन केलेल्या Out of AI	9579	59374	348815	417768
		कृत्रिम रेतन न केलेल्या Other than AI	7492	38365	297823	343680
		एकूण तपासलेल्या म्हशी Total Buffalos examined	17071	97739	646638	761448
एकूण तपासलेल्या गायी व म्हशी Total Cows & Buffalos Examined	53903	300455	2006099	2360457		
४	बंधत्व तपासणी Infertility & Sterility Examination					
	गाई Cow	तपासलेल्या Examined	9018	63142	539010	611170
		उपचार केलेल्या Treated	8135	59977	494201	562313
		बंधत्व दूर झालेल्या Cured	5005	37603	327308	369916

तक्ता क्र. ७ चालू / Table No. 7 Contd.

अ. क्र. Sr. No.	तपशील Particulars	जिल्हा पशुवैद्यकीय सर्वचिकित्सालय District Veterinary Polyclinics	तालुका लघु पशुवैद्यकीय सर्वचिकित्सालय Taluka Mini Veterinary Polyclinics	जिल्हा परिषद Zilha Parishad	एकूण Total
१	२	३	४	५	६
	तपासलेल्या Examined	6974	45399	337591	389964
	उपचार केलेल्या Treated	6526	44903	316270	367699
	बंधत्व दूर झालेल्या Cured	4490	33774	201228	239492
	एकूण तपासलेल्या गायी व म्हशी Total Cows & Buffalos Examined	15992	108541	876601	1001134
५	उपचार केलेल्या पशूंची संख्या No. of Cases treated	560250	1821942	11689615	14071807
६	खच्चीकरण केलेल्या बेरड वळूंची संख्या No. of Scrub Bulls Castrated	14778	79926	595320	690024
७	लसीकरण Vaccination	958733	4136859	28097866	33193458
८	शस्त्रक्रिया Operations				
	मोठ्या Major	5528	8205	30901	44634
	लहान Minor	15039	35848	320048	370935
	एकूण शस्त्रक्रिया Total Operations	20567	44053	350949	415569
९	नमुने तपासणी Specimens Examined	36735	51864	182988	271587
१०	शवविच्छेदने Post-Mortems				
	रोगनिदानात्मक Diagnostic	1165	1542	9492	12199
	न्यायवैद्यकीय Medicolegal	484	1352	9184	11020
११	भरवलेली पशुप्रदर्शने Cattle Shows Organised	21	294	2520	2835
१२	आयोजित केलेले वासरांचे मेळावे Calf Rallies Organised	63	525	2556	3144
१३	संघटीत केलेल्या कार्यमोहिमा Work Campaigns Organised	412	1987	40152	42551
१४	आयोजित बंधत्व तपासणी शिबिरे Infertility Camps Organised	143	12920	8642	21705
१५	पुरविलेल्या गवतांचे संच / ठोंब Fodder sets / Saplings Distributed	759900	2623116	6035816	9418832
१६	पुरविलेल्या वैरणींच्या पिकांची बी-बियाणे (किलो) Fodder Seeds distributed (kg.)	26638	159968	812631	999237
१७	प्रात्यक्षिकासाठी आयोजित केलेल्या भूखंडांची संख्या Fodder Demonstration Plots	0	5435	143134	148569
१८	शेतक-यांसाठी भरविलेले सामुहिक प्रशिक्षण शिबिरे Training Programs organised for farmers Under different Schemes	4	19	639	662
	खर्च समावेशन Expenditure incurred	35000	81200	2037355	2153555
	प्रति शेतकरी खर्च (रुपये) Expenditure per farmer (Rs.)	285	93	359	323
	प्रशिक्षित शेतकरी farmers Trained				
	मागासवर्गीय Backward Class				
	महिला Female	57	157	1536	1750
	पुरुष Male	29	369	1935	2333
	एकूण मागासवर्गीय Total Backward Class	86	526	3471	4083
	इतर Others				
	महिला Female	34	177	1160	1371
पुरुष Male	3	166	1043	1212	
	एकूण इतर Total Others	37	343	2203	2583
	एकूण प्रशिक्षित शेतकरी Total No. of Farmers Trained	123	869	5674	6666
१९	आयोजित पशुप्रदर्शने Animal shows organised	0	0	4	4
२०	प्रदर्शनासाठी पाठविलेल्या प्राण्यांची संख्या Animals sent for shows	0	0	231	231
२१	बक्षीसप्राप्त प्राण्यांची संख्या Prizes awarded to animals	0	0	422211	422211

तक्ता क्र. ८ / Table No. 8

जिल्हानिहाय पशुसंवर्धन विभागांतर्गत प्रती उपकेंद्रामागे झालेली कृत्रिम रेतने व राष्ट्रीय कृषी विकास योजनेंतर्गत संस्था आणि खाजगी / सहकारी संस्थामार्फत झालेली कृत्रिम रेतने

Districtwise Avg. No. of AI done by AHD & AI done by NGO under RKVY and Private / Cooperative

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हाचे / विभागाचे नाव	पशुसंवर्धन विभाग AHD			सेवादाता		जे. के. ट्रस्ट J.		बायफ BIAF		खाजगी / सहकारी संस्था Private / Coop. Inst.	Name of District / Region
		पशुवैद्यकीय संस्था Vet. Institutes	कृत्रिम रेतने AI	कृत्रिम रेतने/ पशुवैद्यकीय संस्था AI/ Vet. Inst.	केंद्रे Centres	कृत्रिम रेतने AI	केंद्रे Centres	कृत्रिम रेतने AI	केंद्रे Centres	कृत्रिम रेतने AI		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
१	ठाणे	69	12878	187	0	0	0	0	0	0	0	Thane
२	पालघर	88	14448	164	0	0	0	0	0	0	0	Palghar
३	रायगड	122	18833	154	0	0	0	0	0	0	0	Raigad
४	रत्नागिरी	153	19995	131	0	0	0	0	0	0	0	Ratnagiri
५	सिंधुदुर्ग	102	18224	179	0	0	0	0	0	0	0	Sindhudurg
मुंबई विभाग		534	84378	158	0	0	0	0	0	0	0	Mumbai Region
६	नाशिक	266	97552	367	0	0	0	0	0	0	85	Nashik
७	धुळे	118	23696	201	0	0	0	0	0	0	11	Dhule
८	नंदुरबार	104	16896	162	0	279	0	0	0	0	3	Nandurbar
९	जळगाव	182	40501	223	0	0	0	0	0	0	78	Jalgaon
१०	अहमदनगर	223	157983	708	5	669	0	0	0	0	106	Ahmednagar
नाशिक विभाग		893	336628	377	5	948	0	0	0	0	283	Nashik Region
११	पुणे	324	172053	531	50	110	7	0	0	0	270	Pune
१२	सातारा	193	167165	866	0	0	2	31	0	0	240	Satara
१३	सांगली	153	75154	491	0	0	0	0	0	0	15	Sangli
१४	सोलापूर	209	157449	753	0	0	0	0	0	0	5	Solapur
१५	कोल्हापूर	176	95399	542	0	0	0	0	0	0	3	Kolhapur
पुणे विभाग		1055	667220	632	50	110	9	31	0	0	533	Pune Region
१६	औरंगाबाद	123	53508	435	0	0	0	0	0	0	32	Aurangabad
१७	जालना	104	23314	224	5	144	8	294	0	0	93	Jalna
१८	परभणी	86	23436	273	8	341	0	0	17	12	25	Parbhani
१९	बीड	161	59883	372	0	0	0	0	0	0	34	Beed
औरंगाबाद विभाग		474	160141	338	13	485	8	294	17	12	184	A.bad Region
२०	लातूर	129	80117	621	0	0	0	0	0	0	0	Latur
२१	उस्मानाबाद	101	59876	593	0	0	0	0	66	1396	0	Osmanabad
२२	नांदेड	183	51555	282	0	0	0	0	0	0	0	Nanded
२३	हिंगोली	69	24567	356	0	0	0	0	0	0	0	Hingoli
लातूर विभाग		482	216115	448	0	0	0	0	66	1396	0	Latur Region
२४	अमरावती	168	39002	232	0	0	0	0	0	0	0	Amravati
२५	अकोला	75	23290	311	0	0	0	0	0	0	0	Akola
२६	वाशिम	62	14976	242	0	0	0	0	0	0	0	Washim
२७	बुलढाणा	129	42009	326	0	0	0	0	0	0	0	Buldhana
२८	यवतमाळ	201	34191	170	1	206	0	0	0	0	1	Yavatmal
अमरावती विभाग		635	153468	242	1	206	0	0	0	0	1	Amravati Region
२९	नागपूर	176	72582	412	0	0	0	0	0	0	1	Nagpur
३०	वर्धा	106	37189	351	0	0	0	0	0	0	0	Wardha
३१	भंडारा	85	63095	742	0	0	0	0	0	0	5	Bhandara
३२	गोंदिया	103	34289	333	0	0	0	0	0	0	1	Gondia
३३	चंद्रपूर	162	26104	161	0	0	0	0	0	0	0	Chandrapur
३४	गडचिरोली	144	13691	95	0	0	0	0	0	0	0	Gadchiroli
नागपूर विभाग		776	246950	318	0	0	0	0	0	0	7	Nagpur Region
महाराष्ट्र राज्य		4849	1864900	385	69	1749	17	325	83	1408	1008	Maharashtra State

तक्ता क्र. 9

जिल्हानिहाय पशुसंवर्धन विभागांतर्गत संस्थेमध्ये विविध वळूंच्या वीर्यमात्रा वापरून केलेली कृत्रिम रेतने

अ. क्र. Sr. No.	जिल्ह्याचे / विभागाचे नाव	प्रथम Fresh					प्रथम दुबार Ist Repeat				
		विदेशी Exotic	संकरित Cross breed	देशी Indi-genous	महिष Buffaloe	एकूण Total	विदेशी Exotic	संकरित Cross breed	देशी Indi-genous	महिष Buffaloe	एकूण Total
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
१	ठाणे	1401	1235	2379	6789	11804	124	67	207	566	964
२	पालघर	1916	1348	4911	4913	13088	181	220	332	449	1182
३	रायगड	2478	3284	4514	7800	18076	63	194	172	302	731
४	रत्नागिरी	4287	4931	6279	5171	20668	179	347	334	259	1119
५	सिंधुदुर्ग	1371	2523	5639	7373	16906	86	282	411	482	1261
मुंबई विभाग		11453	13321	23722	32046	80542	633	1110	1456	2058	5257
6	नाशिक	13224	49948	16417	13864	93453	604	2180	655	388	3827
7	धुळे	3216	10198	4899	5085	23398	39	108	64	53	264
8	नंदुरबार	2456	4171	3905	6015	16547	27	128	89	126	370
9	जळगाव	4836	13223	9182	11941	39182	180	508	349	766	1803
10	अहमदनगर	4881	115282	18129	16750	155042	251	2312	264	221	3048
नाशिक विभाग		28613	192822	52532	53655	327622	1101	5236	1421	1554	9312
११	पुणे	5350	113258	14106	30185	162899	158	3163	330	582	4233
१२	सातारा	6795	67089	13317	67028	154229	193	1999	443	1967	4602
१३	सांगली	546	26469	5254	36699	68968	26	1255	240	1703	3224
१४	सोलापूर	18280	73057	23284	41334	155955	175	1215	334	644	2368
१५	कोल्हापूर	42	29934	5824	55417	91217	1383	1761	1140	2665	6949
पुणे विभाग		31013	309807	61785	230663	633268	1935	9393	2487	7561	21376
१६	औरंगाबाद	8088	31103	5088	7554	51833	174	1155	128	196	1653
१७	जालना	4261	8171	7176	5321	24929	59	189	222	266	736
१८	परभणी	508	1696	12497	8823	23524	2	41	300	137	480
१९	बीड	1126	20678	15756	19840	57400	10	1052	570	700	2332
औरंगाबाद विभाग		13983	61648	40517	41538	157686	245	2437	1220	1299	5201
२०	लातूर	583	9400	24128	43005	77116	62	407	746	1325	2540
२१	उस्मानाबाद	787	31371	11717	18691	62566	15	792	357	341	1505
२२	नांदेड	736	5156	22082	24109	52083	19	147	469	452	1087
२३	हिंगोली	1054	3432	9110	9532	23128	53	247	477	436	1213
लातूर विभाग		3160	49359	67037	95337	214893	149	1593	2049	2554	6345
२४	अमरावती	3210	8956	16553	6719	35438	274	846	1546	502	3168
२५	अकोला	1129	2133	10503	7515	21280	86	199	657	568	1510
२६	वाशीम	848	750	5808	6467	13873	33	59	483	451	1026
२७	बुलढाणा	4106	9485	12893	12236	38720	236	933	619	743	2531
२८	यवतमाळ	3065	5461	15481	8267	32274	175	451	853	429	1908
अमरावती विभाग		12358	26785	61238	41204	141585	804	2488	4158	2693	10143
२९	नागपूर	5918	37319	17299	4115	64651	528	4480	1732	300	7040
३०	वर्धा	2965	14561	11369	3651	32546	235	1372	857	238	2702
३१	भंडारा	2696	35492	10185	7782	56155	266	3804	1080	752	5902
३२	गोंदिया	3644	10702	13779	3358	31483	303	1037	992	219	2551
३३	चंद्रपूर	2353	7391	9182	4658	23584	149	808	780	362	2099
३४	गडचिरोली	823	3320	5635	2770	12548	46	400	408	169	1023
नागपूर विभाग		18399	108785	67449	26334	220967	1527	11901	5849	2040	21317
महाराष्ट्र राज्य		118979	762527	374280	520777	1776563	6394	34158	18640	19759	78951

Table No. 9

Districtwise No. of AI done from Semen of various Bulls under Animal Husbandry Department

द्वितीय दुबार IInd Repeat					एकूण Total					Name of District / Region
विदेशी Exotic	संकरित Cross breed	देशी Indi-genous	महिष Buffaloe	एकूण Total	विदेशी Exotic	संकरित Cross breed	देशी Indi-genous	महिष Buffaloe	एकूण Total	
१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३
1	0	4	16	21	1526	1302	2590	7371	12789	Thane
16	19	90	111	236	2113	1587	5333	5473	14506	Palghar
5	16	11	16	48	2546	3494	4697	8118	18855	Raigad
4	4	15	6	29	4470	5282	6628	5436	21816	Ratnagiri
1	24	0	32	57	1458	2829	6050	7887	18224	Sindhudurg
27	63	120	181	391	12113	14494	25298	34285	86190	Mumbai Region
56	185	16	17	274	13884	52313	17088	14269	97554	Nashik
7	10	7	10	34	3262	10316	4970	5148	23696	Dhule
2	0	0	0	2	2485	4299	3994	6141	16919	Nandurbar
9	244	18	117	388	5025	13975	9549	12824	41373	Jalgaon
5	39	2	0	46	5137	117633	18395	16971	158136	Ahmednagar
79	478	43	144	744	29793	198536	53996	55353	337678	Nashik Region
26	319	61	170	576	5534	116740	14497	30937	167708	Pune
1	18	7	33	59	6989	69106	13767	69028	158890	Satara
1	0	30	262	293	573	27724	5524	38664	72485	Sangli
3	22	12	17	54	18458	74294	23630	41995	158377	Solapur
448	2993	1065	2987	7493	1873	34688	8029	61069	105659	Kolhapur
479	3352	1175	3469	8475	33427	322552	65447	241693	663119	Pune Region
2	20	0	0	22	8264	32278	5216	7750	53508	Aurangabad
25	53	44	54	176	4345	8413	7442	5641	25841	Jalna
0	0	0	0	0	510	1737	12797	8960	24004	Parbhani
3	50	50	48	151	1139	21780	16376	20588	59883	Beed
30	123	94	102	349	14258	64208	41831	42939	163236	Aurangabad
0	3	12	21	36	645	9810	24886	44351	79692	Latur
0	11	0	1	12	802	32174	12074	19033	64083	Osmanabad
1	2	3	16	22	756	5305	22554	24577	53192	Nanded
4	16	40	35	95	1111	3695	9627	10003	24436	Hingoli
5	32	55	73	165	3314	50984	69141	97964	221403	Latur Region
29	138	192	37	396	3513	9940	18291	7258	39002	Amravati
14	51	94	106	265	1229	2383	11254	8189	23055	Akola
7	3	45	21	76	888	812	6336	6939	14975	Washim
11	94	29	20	154	4353	10512	13541	12999	41405	Buldhana
0	2	5	2	9	3240	5914	16339	8698	34191	Yavatmal
61	288	365	186	900	13223	29561	65761	44083	152628	Amravati Region
64	635	166	26	891	6510	42434	19197	4441	72582	Nagpur
27	173	93	22	315	3227	16106	12319	3911	35563	Wardha
51	666	193	128	1038	3013	39962	11458	8662	63095	Bhandara
17	155	62	21	255	3964	11894	14833	3598	34289	Gondia
23	117	133	148	421	2525	8316	10095	5168	26104	Chandrapur
3	70	37	10	120	872	3790	6080	2949	13691	Gadchiroli
185	1816	684	355	3040	20111	122502	73982	28729	245324	Nagpur Region
866	6152	2536	4510	14064	126239	802837	395456	545046	1869578	Maharashtra

तक्ता क्र. १० / Table no. 10

जिल्हानिहाय पशुसंवर्धन विभागांतर्गत संस्था, सेवादाता, जे. के. ट्रस्ट व खाजगी / सहकारी संस्थामार्फत कृत्रिम रेतनापासून जन्मलेली वासरे
Districtwise Calves Born by AI done under AHD, Sevadata & JK Trust and Private / Cooperative Institutes

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हाचे / विभागाचे नाव	पशुसंवर्धन विभागांतर्गत पशुवैद्यकीय संस्था Veterinary Institutes under AHD				सेवादाता Sevadata	जे. के. ट्रस्ट JK Trust	बायफ BIAF	खाजगी / सहकारी संस्था Private / Coop. Inst.	Name of District / Region
		संकरित Cross breed	देशी Indi-genous	महिष Buffaloe	एकूण Total					
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	ठाणे	942	452	2120	3514	0	0	0	0	Thane
२	पालघर	1397	951	1558	3906	0	0	0	0	Palghar
३	रायगड	2521	1699	3385	7605	0	0	0	0	Raigad
४	रत्नागिरी	4089	2835	2161	9085	0	0	0	0	Ratnagiri
५	सिंधुदुर्ग	1955	2479	3370	7804	0	0	0	0	Sindhudurg
मुंबई विभाग		10904	8416	12594	31914	0	0	0	0	Mumbai Region
६	नाशिक	27045	6542	5672	39259	0	0	0	24226	Nashik
७	धुळे	4563	1107	1688	7358	0	0	0	97	Dhule
८	नंदुरबार	1875	910	1594	4379	230	0	0	0	Nandurbar
९	जळगाव	5809	3280	4894	13983	0	0	0	4094	Jalgaon
१०	अहमदनगर	50837	7918	7420	66175	0	0	0	51446	Ahmednagar
नाशिक विभाग		90129	19757	21268	131154	230	0	0	79863	Nashik Region
११	पुणे	48382	6679	12711	67772	26	0	33	44448	Pune
१२	सातारा	32297	6752	31591	70640	0	59		48439	Satara
१३	सांगली	11988	2838	16822	31648	0	0	0	19517	Sangli
१४	सोलापूर	32733	9013	14021	55767	0	0	0	70	Solapur
१५	कोल्हापूर	12383	2669	22601	37653	0	0	0	96999	Kolhapur
पुणे विभाग		137783	27951	97746	263480	26	59	33	209473	Pune Region
१६	औरंगाबाद	16795	2627	2734	22156	0	0	0	1341	Aurangabad
१७	जालना	5126	2737	2434	10297	42	0	38	167	Jalna
१८	परभणी	853	4679	2800	8332	0	0	60	0	Parbhani
१९	बीड	8194	4660	6623	19477	0	0	0	0	Beed
औरंगाबाद विभाग		30968	14703	14591	60262	42	0	98	1508	A.bad Region
२०	लातूर	3085	8307	10463	21855	0	0	0	0	Latur
२१	उस्मानाबाद	13439	3771	6252	23462	0	0	0	0	Osmanabad
२२	नांदेड	1702	7485	6675	15862	0	0	0	0	Nanded
२३	हिंगोली	1135	2631	2981	6747	0	0	0	0	Hingoli
लातूर विभाग		19361	22194	26371	67926	0	0	0	0	Latur Region
२४	अमरावती	5748	6789	3073	15610	0	0	1598	0	Amravati
२५	अकोला	1492	4133	3071	8696	0	0	0	0	Akola
२६	वाशीम	521	1780	2007	4308	0	0	0	0	Washim
२७	बुलढाणा	5697	4947	5152	15796	0	0	0	0	Buldhana
२८	यवतमाळ	2893	5342	2991	11226	0	0	0	0	Yavatmal
अमरावती विभाग		16351	22991	16294	55636	0	0	1598	0	Amravati Region
२९	नागपूर	20555	7910	1540	30005	0	0	0	16	Nagpur
३०	वर्धा	7727	4418	1179	13324	0	0	0	0	Wardha
३१	भंडारा	17253	4488	3187	24928	0	0	0	162	Bhandara
३२	गोंदिया	6605	5510	1491	13606	0	0	0	715	Gondia
३३	चंद्रपूर	4303	4285	1825	10413	0	0	0	0	Chandrapur
३४	गडचिरोली	1562	1734	854	4150	0	0	0	0	Gadchiroli
नागपूर विभाग		58005	28345	10076	96426	0	0	0	893	Nagpur Region
महाराष्ट्र राज्य		363501	144357	198940	706798	298	59	1729	291737	Maharashtra State

तक्ता क्र.११ / Table No. 11

संस्थानिहाय व रोगनिहाय लसीकरण Institutewise & Diseasewise Vaccination

अ.क्र. Sr. No.	रोगाचे नाव Name of Disease	तालुका लघु पशुवैद्यकीय सर्वचिकित्सालय Taluka Mini Veterinary Polyclinics	जिल्हा पशुवैद्यकीय सर्वचिकित्सालय District Veterinary Polyclinics	जिल्हा परिषद Zilha Parishad	मध्यवर्ती अंडी उबवणी केंद्र Central Hatchery	सघन कुक्कुट विकास गट Intensive Poultry Development Block	बदक पैदास प्रक्षेत्र Duck Breeding Farm	एकूण Total
१	२	३	४	५	६	७	८	९
१	घटसर्प Haemorrhagic Septicemia	526794	135010	3755624				4417428
२	फऱ्या Black Quarter	303576	65403	2223784				2592763
३	घटसर्प + फऱ्या HS + BQ Combined	54015	7292	249656				310963
४	पीपीआर Peste des petits ruminants	0	930	631257				632187
५	काळपुळी Anthrax	4162	5133	238				9533
६	लाळ्या-खुरकुत रोग Foot & Mouth Disease	2043998	570257	13120281				15734536
७	सांसर्गिक गर्भपात Brucellosis	4635	0	115867				120502
८	बोटयुलीझम Botulisms	0	0	71751				71751
९	गोचीडज्वर Spirochaetosis	0	0	0				0
१०	कोंबड्यांच्या देवी Fowl pox	149020	53867	6653537	0	0		6856424
११	मेंढ्या व शेळ्यांच्या देवी S & G Pox	65934	14371	414161				494466
१२	सरा Surra	591	0	290431				291022
१३	आंत्रविषार Enterotoxaemia	483393	115542	3459167				4058102
१४	मानमोडी Ranikhet	345226	133759	7363264	5000	0		7847249
१५	लासोटा Lasota	5800	600	4997545	28500	0		5032445
१६	मरेक्स Marek's	0	0	10080	2000	0		12080
१७	आयबीडी गंबोरो I B D / Gumboro	1700	38	234248	21500	0		257486
१८	श्वानदंश प्रतिबंधक Antirabies	2640	4797	27345				34782
१९	सुकर ताप Swine Fever	0	0	96765				96765
२०	थायलेरियासिस Thileriosis	7485	240	52556				60281
२१	इतर रोग (नमूद) Other diseases (Specify)	51338	22247	441051				514636
एकूण लसीकरण Total Vaccination		4050307	1129486	44208608	57000	0	0	49445401

तक्ता क्र. १२ / Table No. १२
जिल्हानिहाय पशुसंवर्धन विभागांतर्गत इतर महत्वाच्या बाबींवर झालेल्या कामकाजाचा गोषवारा

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हाचे / विभागाचे नाव	गर्भधारणा तपासणी Pregnancy Diagnosis						बंधत्व तपासणी Infertility & Sterility Examination								
		गायी Cows		एकूण गायी Total Cows	म्हशी Buffaloes		एकूण म्हशी Total Buffaloe	एकूण तपासलेल्या Total Examined	गायी Cows			म्हशी Buffaloes			एकूण तपासलेल्या Total Examined	
		कृत्रिम रेतन केलेल्या Out of AI	नैसर्गिक गर्भधारणा Natural Services		कृत्रिम रेतन केलेल्या Out of AI	नैसर्गिक गर्भधारणा Natural Services			तपासलेल्या Examined	उपचार केलेल्या Treated	बऱ्या झालेल्या Cured	तपासलेल्या Examined	उपचार केलेल्या Treated	बऱ्या झालेल्या Cured		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	
१	ठाणे	3638	2800	6438	5336	8235	13571	20009	2913	2904	2527	6903	6828	5870	9816	
२	पालघर	8363	6370	14733	4995	5186	10181	24914	11325	7368	6028	8966	8966	6749	20291	
३	रायगड	7874	4118	11992	5878	4177	10055	22047	4145	3818	3040	6525	5778	4849	10670	
४	रत्नागिरी	13819	8007	21826	5339	3996	9335	31161	6693	6625	3997	3178	3168	2067	9871	
५	सिंधुदुर्ग	6915	3740	10655	5712	3213	8925	19580	3899	3585	2781	3586	3263	2405	7485	
मुंबई विभाग		40609	25035	65644	27260	24807	52067	117711	28975	24300	18373	29158	28003	21940	58133	
६	नाशिक	67875	40239	108114	16109	12030	28139	136253	42720	31431	14421	12923	9649	4717	55643	
७	धुळे	15682	8844	24526	5457	6744	12201	36727	10355	10049	7722	7087	6803	5046	17442	
८	नंदुरबार	8589	13828	22417	5103	8598	13701	36118	13853	13514	9963	10344	10165	7339	24197	
९	जळगाव	20404	16429	36833	11966	15200	27166	63999	19555	11479	7968	17044	12923	9489	36599	
१०	अहमदनगर	130951	89058	220009	15787	18932	34719	254728	103408	93605	86715	19588	23371	20774	122996	
नाशिक विभाग		243501	168398	411899	54422	61504	115926	527825	189891	160078	126789	66986	62911	47365	256877	
११	पुणे	122097	22688	144785	27617	13109	40726	185511	19570	14340	12224	5568	6019	4961	25138	
१२	सातारा	78113	13003	91116	66260	19742	86002	177118	33620	33620	25237	37354	37354	27481	70974	
१३	सांगली	22394	5180	27574	26992	7447	34439	62013	10829	10583	8068	15489	15489	13567	26318	
१४	सोलापूर	93066	36422	129488	35203	24763	59966	189454	49130	45722	16707	30811	30563	11075	79941	
१५	कोल्हापूर	24664	7790	32454	33729	17096	50825	83279	12877	16913	8105	42305	30351	19250	55182	
पुणे विभाग		340334	85083	425417	189801	82157	271958	697375	126026	121178	70341	131527	119776	76334	257553	
१६	औरंगाबाद	39988	4224	44212	9350	619	9969	54181	15362	15362	12599	4805	4805	3031	20167	
१७	जालना	13566	6465	20031	4848	4537	9385	29416	6547	6547	5796	3828	3828	3495	10375	
१८	परभणी	7444	6486	13930	4793	8496	13289	27219	5380	5380	4130	5564	5564	4063	10944	
१९	बीड	23194	29246	52440	13497	27144	40641	93081	24620	22658	11923	22303	22101	10467	46923	
औरंगाबाद विभाग		84192	46421	130613	32488	40796	73284	203897	51909	49947	34448	36500	36298	21056	88409	
२०	लातूर	17517	13049	30566	21799	21348	43147	73713	12344	12322	6756	19367	19284	10874	31711	
२१	उस्मानाबाद	29172	14323	43495	13058	9777	22835	66330	13366	13724	8314	10879	10819	5868	24245	
२२	नांदेड	12923	15930	28853	12584	19782	32366	61219	13153	13153	10145	14625	14609	11981	27778	
२३	हिंगोली	5863	5686	11549	5298	5861	11159	22708	4310	3669	2820	8694	7040	5332	13004	
लातूर विभाग		65475	48988	114463	52739	56768	109507	223970	43173	42868	28035	53565	51752	34055	96738	
२४	अमरावती	28344	33417	61761	7140	15895	23035	84796	26036	25837	8590	13387	13131	4874	39423	
२५	अकोला	11347	10000	21347	6250	4957	11207	32554	9564	8653	5093	5274	5106	2720	14838	
२६	वाशीम	6608	8156	14764	6015	7340	13355	28119	7904	6716	4298	8190	6913	4131	16094	
२७	बुलढाणा	21169	10663	31832	10874	8906	19780	51612	10025	9432	8015	8322	7700	6499	18347	
२८	यवतमाळ	17222	38697	55919	6587	11825	18412	74331	26764	26674	20486	8820	8820	5659	35584	
अमरावती विभाग		84690	100933	185623	36866	48923	85789	271412	80293	77312	46482	43993	41670	23883	124286	
२९	नागपूर	54530	24652	79182	3684	5350	9034	88216	22437	22437	9543	4228	4228	1671	26665	
३०	वर्धा	28435	18507	46942	3443	5417	8860	55802	17388	17347	11777	5027	4748	2861	22415	
३१	भंडारा	43143	7494	50637	7309	4258	11567	62204	11472	11470	5057	5510	5510	2221	16982	
३२	गोंदिया	24894	9573	34467	3730	4064	7794	42261	11714	11714	6069	4796	4796	4385	16510	
३३	चंद्रपूर	15384	14458	29842	3754	5483	9237	39079	12078	12078	3286	4489	4489	973	16567	
३४	गडचिरोली	7888	16392	24280	2272	4153	6425	30705	15814	11584	9716	4185	3518	2748	19999	
नागपूर विभाग		174274	91076	265350	24192	28725	52917	318267	90903	86630	45448	28235	27289	14859	119138	
महाराष्ट्र राज्य		1033075	565934	1599009	417768	343680	761448	2360457	611170	562313	369916	389964	367699	239492	1001134	

तक्ता क्र. 12 / Table No. 12

Summary of Work done on other Important Issues by Animal Husbandry Department

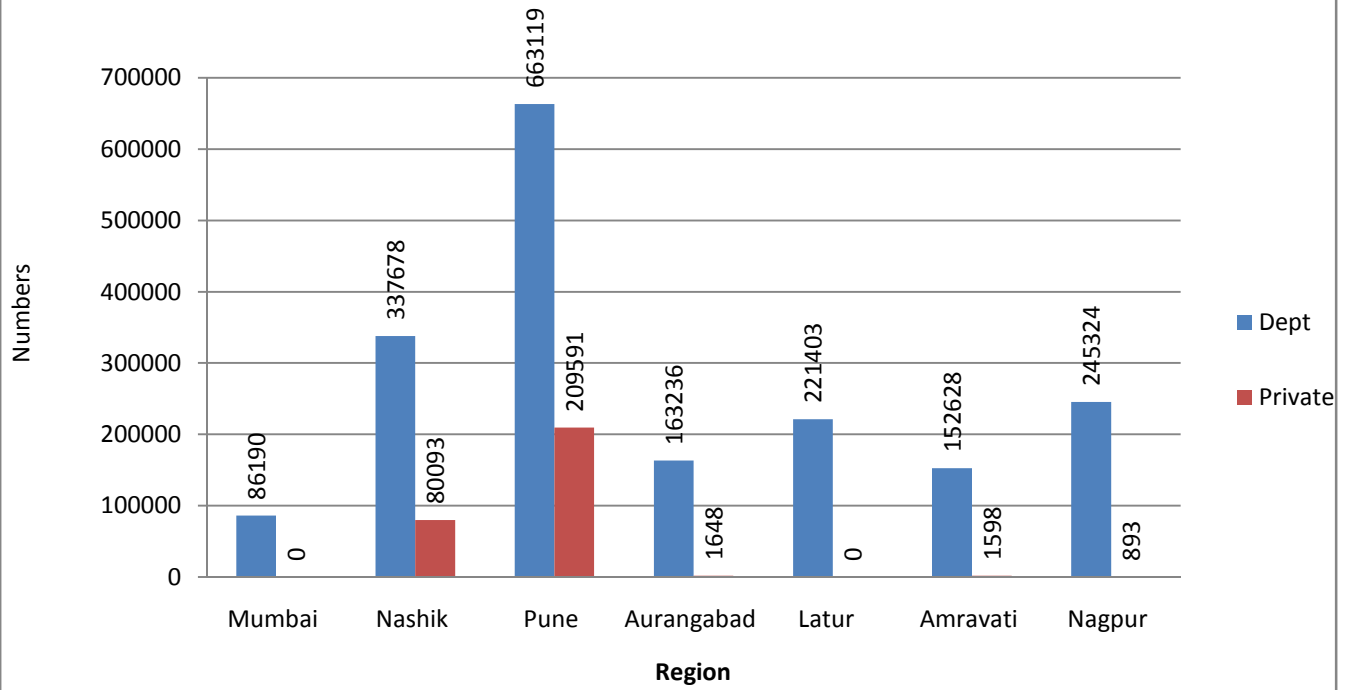
उपचार केलेल्या पशूंची संख्या No. of Cases treated	खच्चीकरण केलेल्या बोरड वटुंची संख्या No. of Scrub Bulls Castrated	लसीकरण Vaccinations	शस्त्रक्रिया Operations			नमुने तपासणी Specimens Examined	शवविच्छेदने Post-Mortems		भरवलेली पशुप्रदर्शने Cattle Shows Organised	आयोजित केलेले वासरांचे मेळावे Calf Rallies Organised	Name of District / Region
			मोठया Major	लहान Minor	एकूण Total		नियमित Diagnostic	न्यायवैद्यकीय Medicolegal			
173218	11085	387151	315	1640	1955	1089	78	54	0	0	Thane
230629	28406	608153	451	4717	5168	2074	40	120	300	210	Palghar
194738	11925	431629	2533	3799	6332	2738	99	2667	290	305	Raigad
298980	10966	1102622	176	3589	3765	1315	69	46	0	0	Ratnagiri
170308	5872	223309	1716	5873	7589	3453	150	9	330	332	Sindhudurg
1067873	68254	2752864	5191	19618	24809	10669	436	2896	920	847	Mumbai Region
685085	42445	1669896	3045	35549	38594	10950	481	526	0	0	Nashik
250451	20117	877249	256	14573	14829	6422	704	287	0	0	Dhule
312089	25864	924324	279	10183	10462	2966	42	74	0	2	Nandurbar
555294	30067	1266582	1834	7889	9723	5644	243	343	71	71	Jalgaon
1014226	41411	4183818	2550	33357	35907	12651	1681	971	162	221	Ahmednagar
2817145	159904	8921869	7964	101551	109515	38633	3151	2201	233	294	Nashik Region
1034166	29638	1450672	2682	19127	21809	14713	1447	1012	21	419	Pune
810889	18378	2028019	4109	19692	23801	13452	381	88	21	36	Satara
348795	15808	1042998	743	3177	3920	7642	336	79	31	31	Sangli
995466	38902	1926432	3558	14866	18424	16274	501	478	10	10	Solapur
461672	12925	1059261	1633	5550	7183	8259	216	36	24	42	Kolhapur
3650988	115651	7507382	12725	62412	75137	60340	2881	1693	107	538	Pune Region
401693	17030	875760	1081	10729	11810	8289	1236	240	0	5	Aurangabad
176244	12045	687580	515	2772	3287	2456	126	28	0	1	Jalna
198196	11048	541851	740	5608	6348	3774	107	53	10	10	Parbhani
440597	32551	1018467	986	6317	7303	12880	461	171	20	22	Beed
1216730	72674	3123658	3322	25426	28748	27399	1930	492	30	38	A.bad Region
439207	18217	731796	1983	16032	18015	19740	268	142	12	24	Latur
363914	16790	747151	1251	10516	11767	9393	201	120	352	413	Osmanabad
504674	27009	708244	1275	20938	22213	13180	500	231	0	0	Nanded
170420	7973	688806	663	5576	6239	2994	114	146	178	67	Hingoli
1478215	69989	2875997	5172	53062	58234	45307	1083	639	542	504	Latur Region
530225	24344	1226362	2079	13634	15713	14939	351	414	2	0	Amravati
229405	8994	425040	1069	7619	8688	7435	463	170	152	164	Akola
164517	9784	328204	469	6084	6553	6380	196	93	273	274	Washim
308459	16941	823227	400	12289	12689	5275	203	52	0	3	Buldhana
608775	33650	1068155	1175	21350	22525	19168	327	723	160	160	Yavatmal
1841381	93713	3870988	5192	60976	66168	53197	1540	1452	587	601	Amravati Region
510284	20602	829671	1427	12166	13593	10424	293	425	1	0	Nagpur
338504	15498	536729	942	8784	9726	7268	116	523	234	131	Wardha
279867	10756	560617	647	5117	5764	4682	266	509	0	0	Bhandara
244840	15611	609257	616	3251	3867	4287	158	19	180	190	Gondia
322718	20265	824471	603	5827	6430	3237	145	114	0	0	Chandrapur
303262	27107	779955	833	12745	13578	6144	200	57	1	1	Gadchiroli
1999475	109839	4140700	5068	47890	52958	36042	1178	1647	416	322	Nagpur Region
14071807	690024	33193458	44634	370935	415569	271587	12199	11020	2835	3144	Maharashtra State

तक्ता क्र.१२ - चालू Table No. 12 - Contd.

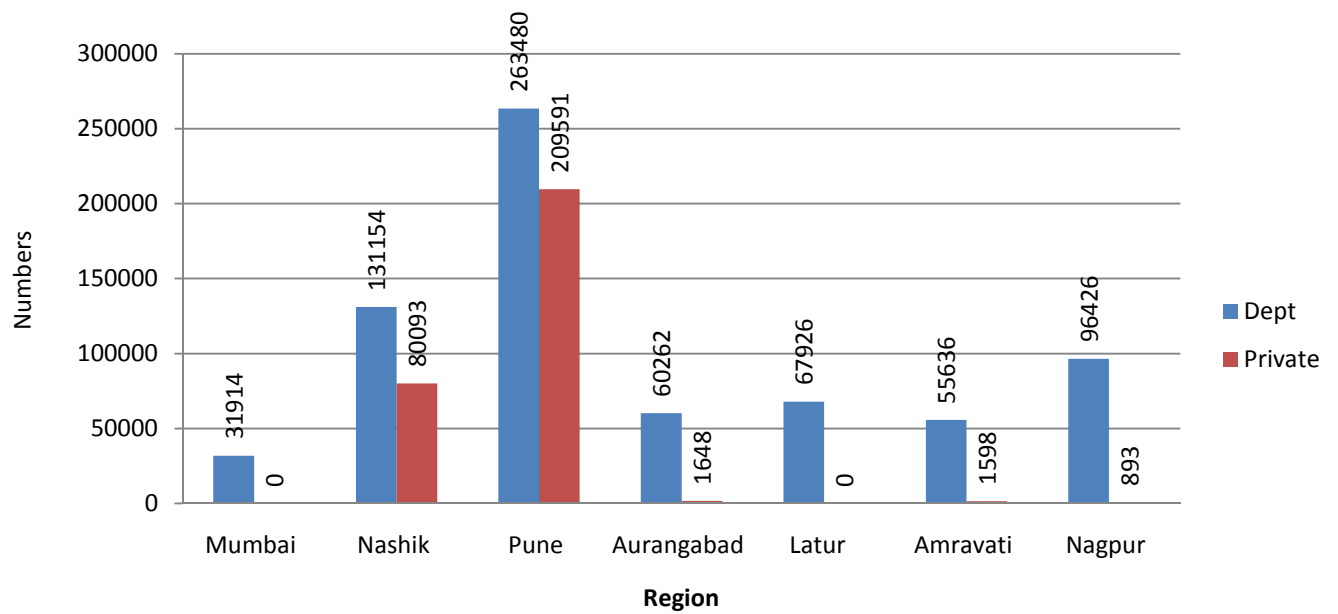
जिल्हानिहाय इतर महत्वाच्या बाबींच्या कामकाजाचा गोषवारा Summary of Work done on other Important Issues

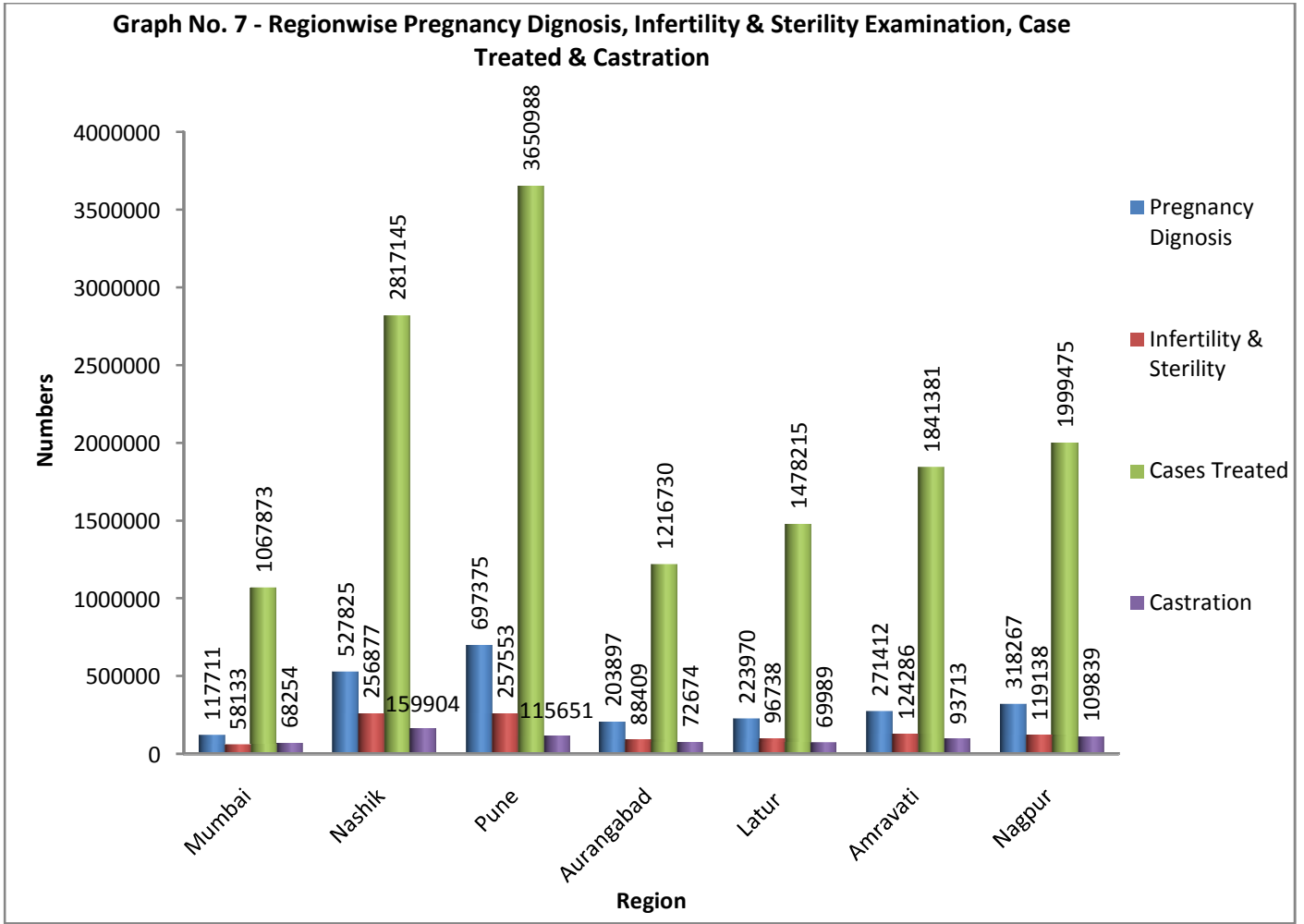
अ. क्र. Sr. No.	जिल्हाचे / विभागाचे नाव	कार्यमोहिमा Work Camps	वंधत्व तपासणी शिबिरे Infertility Camps	पुरवठा केलेल्या Distribution of		भूखंडांची संख्या Fodder Demonstration Plots	सामूहिक प्रशिक्षण शिबिरे Training Programs			प्रशिक्षित शेतकरी Trained farmers			Name of District / Region
				गवतांचे संच/ ठोंब Fodder sets & Sapplings	वैरणोंच्या पिकांची बी-बियाणे (कि.) Fodder Seeds		प्रशिक्षण संख्या Training No.	खर्च समावेशन Expenditure incurred	प्रति शेतकरी खर्च (रु.) Expenditure per	महिला Female	पुरुष Male	एकूण Total	
१	२	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	
१	ठाणे	379	79	0	0	0	2	0	0	10	90	100	Thane
२	पालघर	20551	54	20000	435	2	7	95000	1551	287	170	457	Palghar
३	रायगड	356	109	10100	5319	1	10	39980	1045	166	103	269	Raigad
४	रत्नागिरी	736	80	39000	19905	260	9	112000	4625	56	268	324	Ratnagiri
५	सिंधुदुर्ग	372	60	8000	35430	0	0	0	0	0	0	0	Sindhudurg
मुंबई विभाग		22394	382	77100	61089	263	28	246980	7221	519	631	1150	Mumbai Region
६	नाशिक	893	128	16400	2046	26	200	200000	200000	171	29	200	Nashik
७	धुळे	578	206	1274956	10296	0	0	0	0	0	0	0	Dhule
८	नंदुरबार	428	235	5860	10471	41555	0	0	0	0	0	0	Nandurbar
९	जळगाव	468	226	199976	1290	13300	26	20000	444	57	321	378	Jalgaon
१०	अहमदनगर	1219	717	25558	117554	0	1	5000	238	21	0	21	Ahmednagar
नाशिक विभाग		3586	1512	1522750	141657	54881	227	225000	200682	249	350	599	Nashik Region
११	पुणे	818	839	800950	225173	293	1	5000	108	24	30	54	Pune
१२	सातारा	1201	473	200500	38753	0	0	0	0	478	235	713	Satara
१३	सांगली	191	80	397000	3260	0	0	0	0	0	0	0	Sangli
१४	सोलापूर	957	939	0	5278	0	0	0	0	0	0	0	Solapur
१५	कोल्हापूर	334	199	347020	41117	10	5	5000	0	27	80	107	Kolhapur
पुणे विभाग		3501	2530	1745470	313581	303	6	10000	108	529	345	874	Pune Region
१६	औरंगाबाद	330	331	212995	9865	4	200	200000	54000	62	138	200	Aurangabad
१७	जालना	164	463	471000	16045	0	100	891000	43000	738	1039	1777	Jalna
१८	परभणी	286	30	542551	18532	0	0	0	0	0	0	0	Parbhani
१९	बीड	844	1089	0	16582	8	23	25000	119	62	282	344	Beed
औरंगाबाद विभाग		1624	1913	1226546	61024	12	323	1116000	97119	862	1459	2321	A.bad Region
२०	लातूर	657	291	363817	15997	77	6	13700	187	160	140	300	Latur
२१	उस्मानाबाद	706	12344	313252	4658	0	45	60000	9000	97	6	103	Osmanabad
२२	नांदेड	732	430	541197	2424	0	1	5000	0	0	0	0	Nanded
२३	हिंगोली	305	48	5003	26638	1	0	0	1540	0	0	0	Hingoli
लातूर विभाग		2400	13113	1223269	49717	78	52	78700	10727	257	146	403	Latur Region
२४	अमरावती	981	150	1418763	57976	0	0	0	0	0	0	0	Amravati
२५	अकोला	376	49	147201	51098	39	0	0	0	0	0	0	Akola
२६	वाशीम	555	283	5000	1101	0	0	0	0	0	0	0	Washim
२७	बुलढाणा	372	100	535400	2600	48800	0	33000	10000	27	68	95	Buldhana
२८	यवतमाळ	1120	467	500300	7715	0	0	0	0	50	120	170	Yavatmal
अमरावती विभाग		3404	1049	2606664	120489	48839	0	33000	10000	77	188	265	Amravati Region
२९	नागपूर	1508	326	345750	19036	0	0	0	0	0	0	0	Nagpur
३०	वर्धा	1231	166	399620	160453	10	10	58895	4660	79	25	104	Wardha
३१	भंडारा	196	135	10200	14821	0	1	5000	64	0	78	78	Bhandara
३२	गोंदिया	462	49	249000	46232	44000	6	270000	1800	222	78	300	Gondia
३३	चंद्रपूर	846	172	12013	3216	183	4	9980	102	200	59	259	Chandrapur
३४	गडचिरोली	1399	358	450	7924	0	5	100000	1600	111	139	250	Gadchiroli
नागपूर विभाग		5642	1206	1017033	251682	44193	26	443875	8226	612	379	991	Nagpur Region
महाराष्ट्र राज्य		42551	21705	9418832	999237	148569	662	2153555	334083	3105	3498	6603	Maharashtra State

Graph No. 5 - Artificial Insemination done by various Institutes

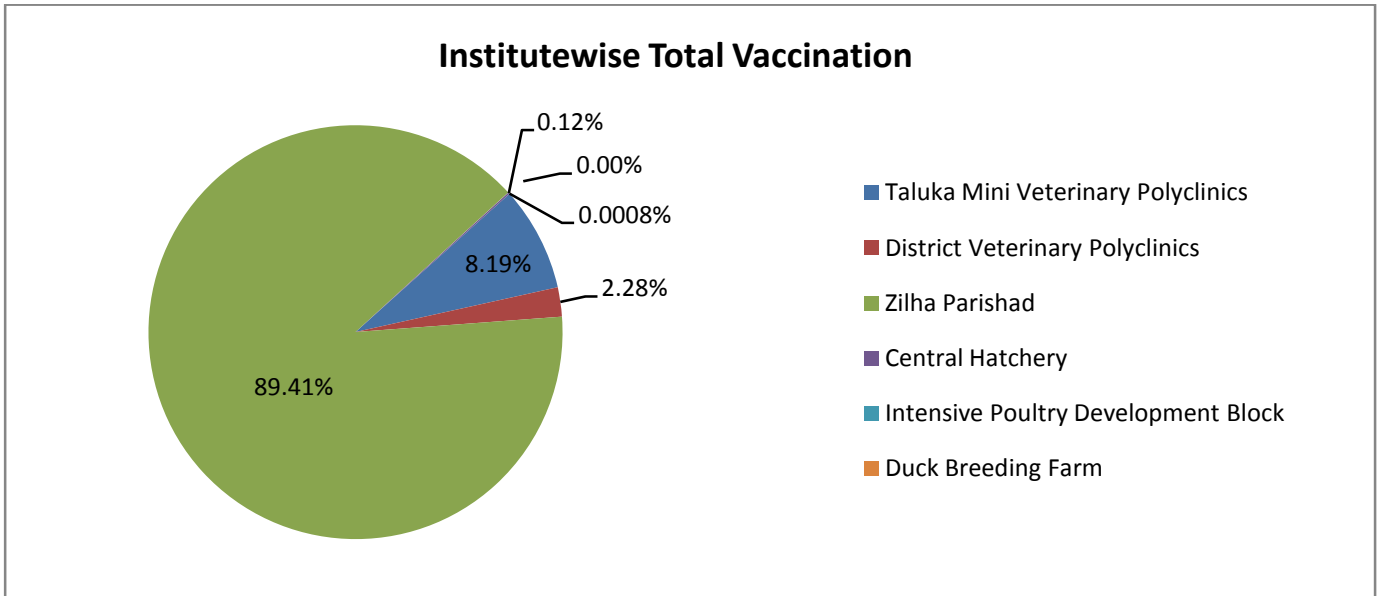

Graph No. 6 - Calves Born by AI done by various Institutes

Graph No. 8 - Institutewise Total Vaccination

**पशुसंवर्धन विभाग
एकात्मिक पाहणी
योजना**

तक्ता क्र.१३ / Table No. 13

महाराष्ट्र राज्यातील जिल्हानिहाय अंदाजित दूध, उत्पादन

Districtwise Estimated Milk Production in Maharashtra State

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हाचे / विभागाचे नाव	दूध उत्पादन (००० मे.टन) Milk Production (000 M.T)					Name of District / Region
		विदेशी /संकरित Exotic /Crossbred cow	देशी/ अवर्गीकृत Indigenous / Non-Descript	देशी/ अवर्गीकृत Indigenous/ Non-Descript buffalo	Goat शेळी	एकूण Total	
१	२	३	४	५	६	७	८
१	बृहन्मुंबई	1.77	0.00	19.09	0.00	20.863	Mumbai
२	ठाणे	6.41	13.45	103.03	1.77	124.654	Thane
३	पालघर	7.39	19.95	95.95	2.34	125.629	Palghar
४	रायगड	14.71	26.12	54.16	2.31	97.298	Raigad
५	रत्नागिरी	22.40	20.80	23.16	0.81	67.164	Ratnagiri
६	सिंधुदुर्ग	10.53	10.44	21.13	0.50	42.605	Sindhudurg
मुंबई विभाग		63.21	90.74	316.52	7.74	478.21	Mumbai Region
७	नाशिक	569.63	107.77	179.83	22.22	879.455	Nashik
८	धुळे	81.44	39.47	71.04	9.82	201.761	Dhule
९	नंदुरबार	14.66	30.24	39.42	8.56	92.883	Nandurbar
१०	जळगाव	208.14	77.00	179.42	13.99	478.554	Jalgaon
११	अहमदनगर	1854.35	105.31	200.95	38.61	2199.228	Ahmednagar
नाशिक विभाग		2728.22	359.79	670.66	93.21	3851.88	Nashik Region
१२	पुणे	1371.42	73.65	394.36	22.70	1862.127	Pune
१३	सातारा	508.16	37.70	302.26	17.55	865.659	Satara
१४	सांगली	484.58	46.00	556.55	21.86	1108.991	Sangli
१५	सोलापूर	914.65	90.17	427.87	42.00	1474.690	Solapur
१६	कोल्हापूर	486.45	21.13	703.4375336	9.02	1220.038	Kolhapur
पुणे विभाग		3765.26	268.65	2384.48	113.12	6531.51	Pune Region
१७	औरंगाबाद	228.19	44.93	60.78	11.23	345.130	Aurangabad
१८	जालना	54.77	50.45	50.38	6.19	161.793	Jalna
१९	परभणी	7.29	37.66	79.84	5.96	130.750	Parbhani
२०	बीड	144.73	43.35	155.89	12.96	356.943	Beed
औरंगाबाद विभाग		434.99	176.40	346.88	36.34	994.62	A'bad Region
२१	लातूर	25.09	51.61	221.65	4.67	303.011	Latur
२२	उस्मानाबाद	260.19	29.81	179.16	7.52	476.687	Osmanabad
२३	नांदेड	16.20	91.40	173.54	9.29	290.427	Nanded
२४	हिंगोली	9.37	30.39	52.75	3.80	96.320	Hingoli
लातूर विभाग		310.85	203.20	627.10	25.28	1166.45	Latur Region
२५	अमरावती	33.09	70.33	87.61	7.04	198.077	Amravati
२६	अकोला	5.80	36.10	47.00	6.14	95.036	Akola
२७	वाशिम	4.14	23.72	33.61	2.51	63.975	Washim
२८	बुलढाणा	38.29	60.09	73.58	8.63	180.583	Buldhana
२९	यवतमाळ	15.21	71.38	36.39	6.28	129.257	Yavatmal
अमरावती विभाग		96.54	261.61	278.19	30.59	666.93	Amravati Region
३०	नागपूर	94.56	42.69	36.82	5.56	179.635	Nagpur
३१	वर्धा	41.03	24.74	21.70	2.88	90.354	Wardha
३२	भंडारा	74.23	8.71	49.23	3.52	135.686	Bhandara
३३	गोंदिया	25.49	25.90	42.49	2.23	96.111	Gondia
३४	चंद्रपूर	16.25	20.30	28.01	3.72	68.285	Chandrapur
३५	गडचिरोली	4.85	23.63	13.50	2.97	44.945	Gadchiroli
नागपूर विभाग		256.42	145.98	191.74	20.88	615.02	Nagpur Region
महाराष्ट्र राज्य		7655.49	1506.37	4815.58	327.16	14304.61	Maharashtra

आधार : एकात्मिक पाहणी योजना, पुणे - 67, सर्वेक्षण अंदाज २०२१-२२

Source : Integrated Sample Survey, Pune - 67, Estimates for the year 2021-22

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हाचे / विभागाचे नाव	अंडी उत्पादन (कोटी) Eggs Production (Crore)			Name of District / Region
		Desi Fowl	Improved Fowl	एकूण Total	
१	२	३	४	६	७
१	बृहन्मुंबई	0.018	0.956	0.974	Mumbai
२	ठाणे	3.02	3.31	6.330	Thane
३	पालघर	7.04	9.70	16.736	Palghar
४	रायगड	4.57	14.59	19.161	Raigad
५	रत्नागिरी	3.03	1.81	4.845	Ratnagiri
६	सिंधुदुर्ग	2.58	12.70	15.276	Sindhudurg
मुंबई विभाग		20.26	43.06	63.32	Mumbai Region
७	नाशिक	3.44	30.33	33.769	Nashik
८	धुळे	1.71	34.17	35.875	Dhule
९	नंदुरबार	1.08	34.12	35.198	Nandurbar
१०	जळगाव	1.66	5.04	6.698	Jalgaon
११	अहमदनगर	10.82	49.97	60.792	Ahmednagar
नाशिक विभाग		18.70	153.63	172.33	Nashik Region
१२	पुणे	16.24	97.01	113.251	Pune
१३	सातारा	12.63	46.43	59.056	Satara
१४	सांगली	6.56	72.81	79.367	Sangli
१५	सोलापूर	12.06	31.18	43.241	Solapur
१६	कोल्हापूर	4.23	27.94	32.170	Kolhapur
पुणे विभाग		51.71	275.37	327.08	Pune Region
१७	औरंगाबाद	1.30	10.26	11.567	Aurangabad
१८	जालना	0.84	14.81	15.651	Jalna
१९	परभणी	0.91	2.58	3.485	Parbhani
२०	बीड	3.59	9.48	13.064	Beed
औरंगाबाद विभाग		6.63	37.13	43.77	A'bad Region
२१	लातूर	0.89	10.08	10.967	Latur
२२	उस्मानाबाद	1.14	9.07	10.210	Osmanabad
२३	नांदेड	1.62	2.99	4.608	Nanded
२४	हिंगोली	0.64	8.04	8.678	Hingoli
लातूर विभाग		4.28	30.18	34.46	Latur Region
२५	अमरावती	1.15	15.79	16.947	Amravati
२६	अकोला	0.31	0.47	0.788	Akola
२७	वाशीम	0.43	1.72	2.157	Washim
२८	बुलढाणा	1.31	3.33	4.641	Buldhana
२९	यवतमाळ	1.97	6.58	8.552	Yavatmal
अमरावती विभाग		5.18	27.90	33.09	Amravati Region
३०	नागपूर	0.88	11.27	12.147	Nagpur
३१	वर्धा	0.50	3.76	4.267	Wardha
३२	भंडारा	0.84	1.87	2.710	Bhandara
३३	गोंदिया	0.65	3.14	3.791	Gondia
३४	चंद्रपूर	1.60	0.48	2.085	Chandrapur
३५	गडचिरोली	2.62	0.13	2.757	Gadchiroli
नागपूर विभाग		7.09	20.66	27.76	Nagpur Region
महाराष्ट्र राज्य		113.86	587.95	701.81	Maharashtra

आधार : एकात्मिक पाहणी योजना, पुणे - 67, सर्वेक्षण अंदाज २०२१-२२

Source : Integrated Sample Survey, Pune - 67, Estimates for the year 2021-22

तक्ता क्र.१५ / Table No. 15

महाराष्ट्र राज्यातील जिल्हानिहाय अंदाजित लोकर उत्पादन
Districtwise Estimated Wool Production in Maharashtra State

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हाचे / विभागाचे नाव	लोकर उत्पादन (मे.टन) Wool Prod. (M.T.)				Name of District / Region
		Lamb Sheep	Eve Sheep	Ram Sheep	एकूण Total	
१	२	३	४	५	६	७
१	बृहन्मुंबई	0.00	0.00	0.00	0.00	Mumbai
२	ठाणे	0.13	0.41	0.32	0.86	Thane
३	पालघर	0.02	0.82	0.31	1.16	Palghar
४	रायगड	0.02	0.25	0.21	0.48	Raigad
५	रत्नागिरी	0.00	0.00	0.00	0.00	Ratnagiri
६	सिंधुदुर्ग	0.00	0.00	0.00	0.00	Sindhudurg
मुंबई विभाग		0.17	1.48	0.85	2.50	Mumbai Region
७	नाशिक	35.42	107.29	14.27	156.97	Nashik
८	धुळे	16.50	234.69	25.89	277.07	Dhule
९	नंदुरबार	1.62	18.64	1.45	21.70	Nandurbar
१०	जळगाव	3.31	25.87	6.26	35.44	Jalgaon
११	अहमदनगर	32.70	157.89	7.61	198.21	Ahmednagar
नाशिक विभाग		89.55	544.37	55.47	689.39	Nashik Region
१२	पुणे	33.21	151.72	15.08	200.01	Pune
१३	सातारा	26.28	99.91	4.99	131.18	Satara
१४	सांगली	13.14	65.79	3.06	81.99	Sangli
१५	सोलापूर	1.73	46.32	5.34	53.39	Solapur
१६	कोल्हापूर	8.06	60.96627	4.04516	73.07	Kolhapur
पुणे विभाग		82.42	424.70	32.52	539.64	Pune Region
१७	औरंगाबाद	7.82	40.19	2.90	50.91	Aurangabad
१८	जालना	2.32	11.67	1.43	15.42	Jalna
१९	परभणी	2.76	11.76	0.92	15.44	Parbhani
२०	बीड	6.16	24.18	2.42	32.76	Beed
औरंगाबाद विभाग		19.06	87.80	7.67	114.53	A'bad Region
२१	लातूर	3.62	12.29	1.27	17.18	Latur
२२	उस्मानाबाद	3.17	7.36	1.09	11.62	Osmanabad
२३	नांदेड	3.69	27.33	2.91	33.94	Nanded
२४	हिंगोली	0.68	6.30	0.59	7.57	Hingoli
लातूर विभाग		11.16	53.29	5.86	70.30	Latur Region
२५	अमरावती	5.84	34.96	3.39	44.19	Amravati
२६	अकोला	0.45	3.23	0.52	4.20	Akola
२७	वाशिम	1.36	3.49	0.36	5.20	Washim
२८	बुलढाणा	10.50	49.06	3.10	62.66	Buldhana
२९	यवतमाळ	2.27	7.94	1.28	11.49	Yavatmal
अमरावती विभाग		20.42	98.67	8.65	127.74	Amravati Region
३०	नागपूर	0.48	4.50	0.83	5.82	Nagpur
३१	वर्धा	0.00	1.84	0.26	2.10	Wardha
३२	भंडारा	0.23	0.90	0.14	1.27	Bhandara
३३	गोंदिया	0.00	0.30	0.09	0.39	Gondia
३४	चंद्रपूर	1.99	20.07	1.47	23.53	Chandrapur
३५	गडचिरोली	0.60	5.63	1.37	7.61	Gadchiroli
नागपूर विभाग		3.30	33.24	4.16	40.71	Nagpur Region
महाराष्ट्र राज्य		226.08	1243.56	115.17	1584.81	Maharashtra

आधार : एकात्मिक पाहणी योजना, पुणे - 67, सर्वेक्षण अंदाज २०२१-२२

Source : Integrated Sample Survey, Pune - 67, Estimates for the year 2021-22

तक्ता क्र.१६ / Table No. 16

महाराष्ट्र राज्यातील जिल्हानिहाय अंदाजित मांस उत्पादन

Districtwise Estimated Meat Production in Maharashtra State

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हाचे / विभागाचे नाव	मांस उत्पादन (लाख कि.) Meat Production (000 M.T)						Name of District / Region
		म्हैस Buffalo	मेंढी Sheep	शेळी GOAT	डुक्कर PIG	देशी कॉबड्या Poultry	एकूण Total	
१	२	३	४	५	६	७	१०	१२
१	बृहन्मुंबई	10.89	0.42	15.31	5.88	0.40	32.90	Mumbai
२	ठाणे	3.16	0.77	15.28	8.33	17.66	45.20	Thane
३	पालघर	0.00	0.27	3.07	1.97	25.77	31.07	Palghar
४	रायगड	0.00	0.31	2.29	1.06	31.06	34.71	Raigad
५	रत्नागिरी	0.00	0.21	1.61	0.56	2.26	4.65	Ratnagiri
६	सिंधुदुर्ग	0.00	0.12	0.99	0.33	2.68	4.12	Sindhudurg
मुंबई विभाग		14.05	2.10	38.55	18.13	79.82	152.65	Mumbai Region
७	नाशिक	50.92	0.76	7.16	2.92	205.13	266.90	Nashik
८	धुळे	0.00	0.21	1.76	0.46	19.43	21.87	Dhule
९	नंदुरबार	0.00	0.15	1.02	0.28	2.83	4.28	Nandurbar
१०	जळगाव	0.30	0.38	2.87	0.98	6.34	10.88	Jalgaon
११	अहमदनगर	2.09	0.50	4.10	1.65	94.39	102.72	Ahmednagar
नाशिक विभाग		53.31	2.00	16.92	6.29	328.12	406.64	Nashik Region
१२	पुणे	7.18	1.13	10.99	3.88	181.65	204.84	Pune
१३	सातारा	21.32	0.59	3.73	1.22	38.42	65.27	Satara
१४	सांगली	9.27	0.28	2.20	0.97	17.52	30.23	Sangli
१५	सोलापूर	11.47	0.81	6.99	3.41	31.00	53.67	Solapur
१६	कोल्हापूर	37.62	0.37	2.16	1.17	9.55	50.88	Kolhapur
पुणे विभाग		86.86	3.18	26.07	10.65	278.14	404.89	Pune Region
१७	औरंगाबाद	69.16	0.68	6.39	3.04	6.41	85.67	Aurangabad
१८	जालना	0.00	0.13	1.14	0.27	1.88	3.42	Jalna
१९	परभणी	13.04	0.16	1.72	0.50	0.51	15.93	Parbhani
२०	बीड	0.00	0.18	1.37	0.36	2.78	4.69	Beed
औरंगाबाद विभाग		82.20	1.14	10.61	4.17	11.58	109.70	A'bad Region
२१	लातूर	0.00	0.17	1.47	0.46	4.03	6.12	Latur
२२	उस्मानाबाद	0.00	0.15	1.21	0.30	3.64	5.30	Osmanabad
२३	नांदेड	0.47	0.20	2.19	0.48	0.70	4.05	Nanded
२४	हिंगोली	0.00	0.09	0.88	0.18	0.25	1.40	Hingoli
लातूर विभाग		0.47	0.61	5.75	1.41	8.62	16.86	Latur Region
२५	अमरावती	0.00	0.28	3.04	0.92	8.67	12.91	Amravati
२६	अकोला	0.00	0.13	1.33	0.43	1.64	3.53	Akola
२७	वाशिम	0.00	0.09	0.94	0.24	0.25	1.52	Washim
२८	बुलढाणा	0.00	0.16	1.53	0.39	2.57	4.65	Buldhana
२९	यवतमाळ	0.00	0.21	1.95	0.482	1.77	4.41	Yavatmal
अमरावती विभाग		0.00	0.86	8.79	2.46	14.90	27.02	Amravati Region
३०	नागपूर	0.42	0.30	2.53	1.06	2.99	7.30	Nagpur
३१	वर्धा	0.00	0.11	0.78	0.33	2.77	3.99	Wardha
३२	भंडारा	0.00	0.05	1.11	0.22	0.52	1.90	Bhandara
३३	गोंदिया	0.01	0.06	0.82	0.16	1.04	2.08	Gondia
३४	चंद्रपूर	0.00	0.13	1.64	0.56	0.31	2.64	Chandrapur
३५	गडचिरोली	0.00	0.10	1.38	0.37	0.71	2.56	Gadchiroli
नागपूर विभाग		0.43	0.74	8.25	2.68	8.35	20.46	Nagpur Region
महाराष्ट्र राज्य		237.32	10.63	114.93	45.79	729.55	1138.22	Maharashtra

आधार : एकात्मिक पाहणी योजना, पुणे - 67, सर्वेक्षण अंदाज २०२१-२२

Source : Integrated Sample Survey, Pune - 67, Estimates for the year 2021-22

तक्ता क्र.१७ / Table No. 17

महाराष्ट्र राज्यातील जिल्हानिहाय अंदाजित दूध, अंडी व मांस दरडोई

Districtwise Milk, Eggs & Meat Per Capita Availability 2021-22

अ. क्र. Sr. No.	जिल्ह्याचे / विभागाचे नाव	Milk (Grm/Day)	Egg (Nos./Yr.)	Meat (Kg./Yr.)	Name of District / Region
१	२	३	४	५	६
१	बृहन्मुंबई	18	1	3.52	Mumbai
२	ठाणे	55	7	6.54	Thane
३	पालघर	132	40	9.08	Palghar
४	रायगड	92	67	11.75	Raigad
५	रत्नागिरी	119	28	2.90	Ratnagiri
६	सिंधुदुर्ग	165	157	4.64	Sindhudurg
७	नाशिक	351	52	36.74	Nashik
८	धुळे	248	154	9.40	Dhule
९	नंदुरबार	174	260	2.52	Nandurbar
१०	जळगाव	256	13	2.38	Jalgaon
११	अहमदनगर	1302	116	21.59	Ahmednagar
१२	पुणे	443	100	18.93	Pune
१३	सातारा	775	169	16.99	Satara
१४	सांगली	840	269	10.33	Sangli
१५	सोलापूर	791	96	10.66	Solapur
१६	कोल्हापूर	848	75	13.02	Kolhapur
१७	औरंगाबाद	220	26	19.22	Aurangabad
१८	जालना	151	75	1.62	Jalna
१९	परभणी	193	15	1.52	Parbhani
२०	बीड	404	41	1.79	Beed
२१	लातूर	303	42	2.31	Latur
२२	उस्मानाबाद	556	61	2.88	Osmanabad
२३	नांदेड	231	14	1.18	Nanded
२४	हिंगोली	248	62	0.90	Hingoli
२५	अमरावती	171	56	3.84	Amravati
२६	अकोला	121	4	1.77	Akola
२७	वाशीम	142	16	0.94	Washim
२८	बुलढाणा	155	15	1.80	Buldhana
२९	यवतमाळ	128	27	1.69	Yavatmal
३०	नागपूर	99	23	1.59	Nagpur
३१	वर्धा	189	31	2.93	Wardha
३२	भंडारा	201	21	1.64	Bhandara
३३	गोंदिया	143	27	1.44	Gondia
३४	चंद्रपूर	100	9	1.25	Chandrapur
३५	गडचिरोली	133	22	2.41	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		315	56	9.15	Maharashtra

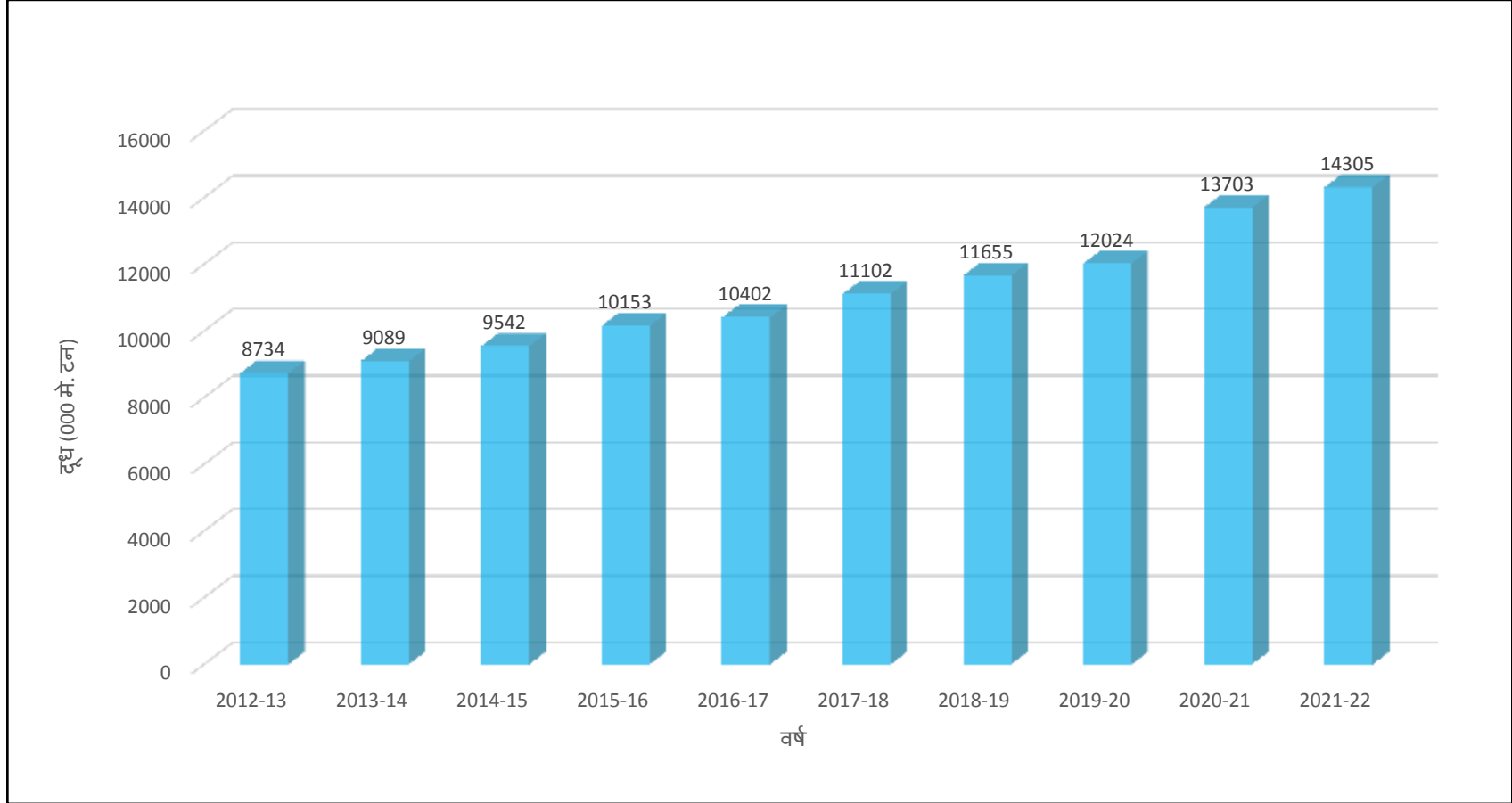
आधार : एकात्मिक पाहणी योजना, पुणे - 67, सर्वेक्षण अंदाज २०२१-२२

Source : Integrated Sample Survey, Pune - 67, Estimates for the year 2021-22

दुध उत्पादन

महाराष्ट्र राज्य वर्षनिहाय दुध उत्पादन

Graph No. 9

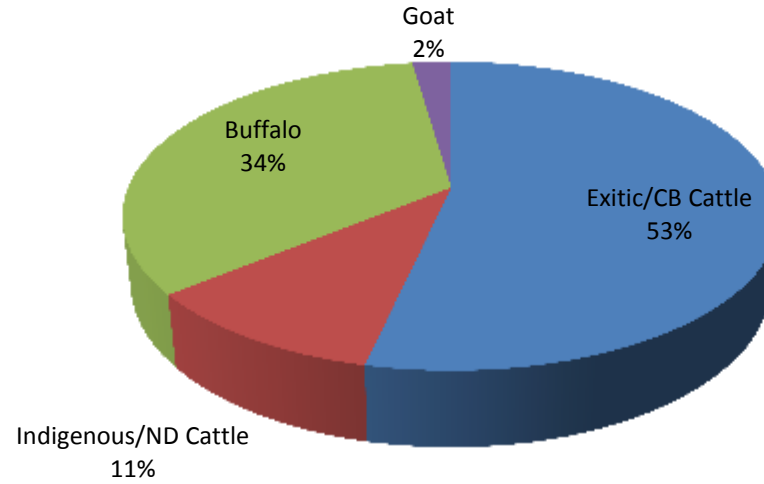

पशुसंवर्धन सांख्यिकी पुस्तिका २०२१-२२

----- (४३) -----

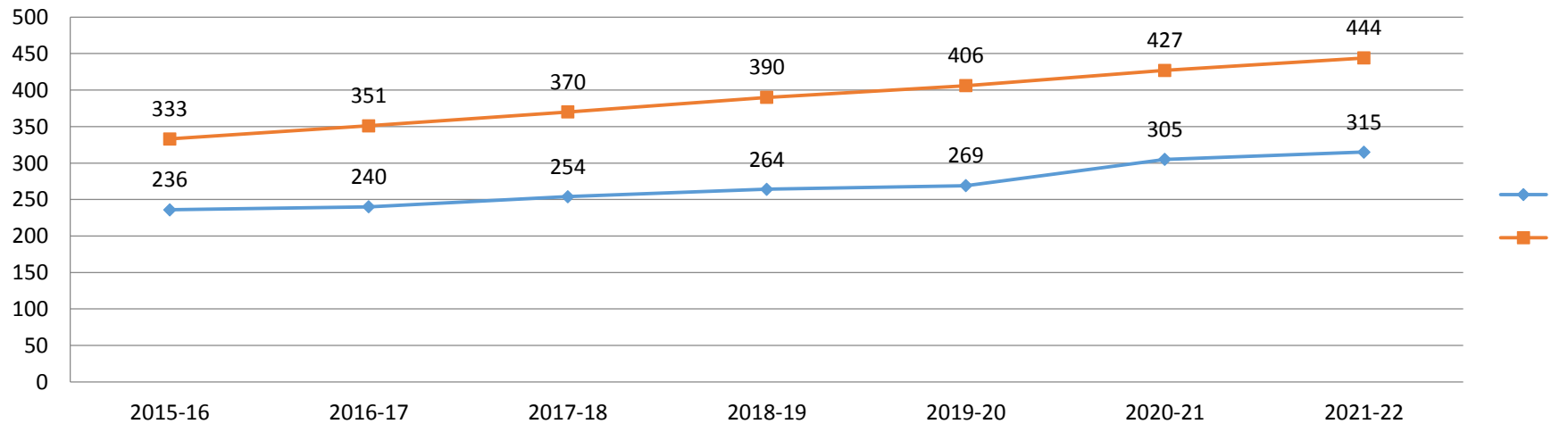
Graph No. 10

Specise- Wise Milk Contribution in 2021-22

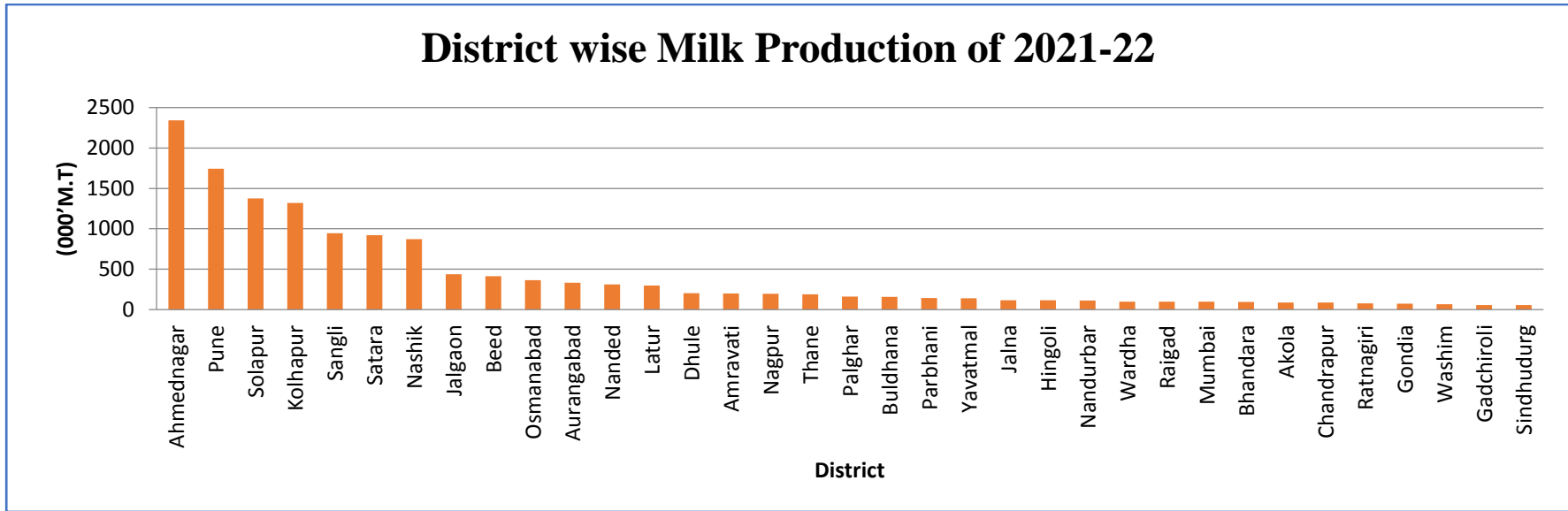

Graph No. 11

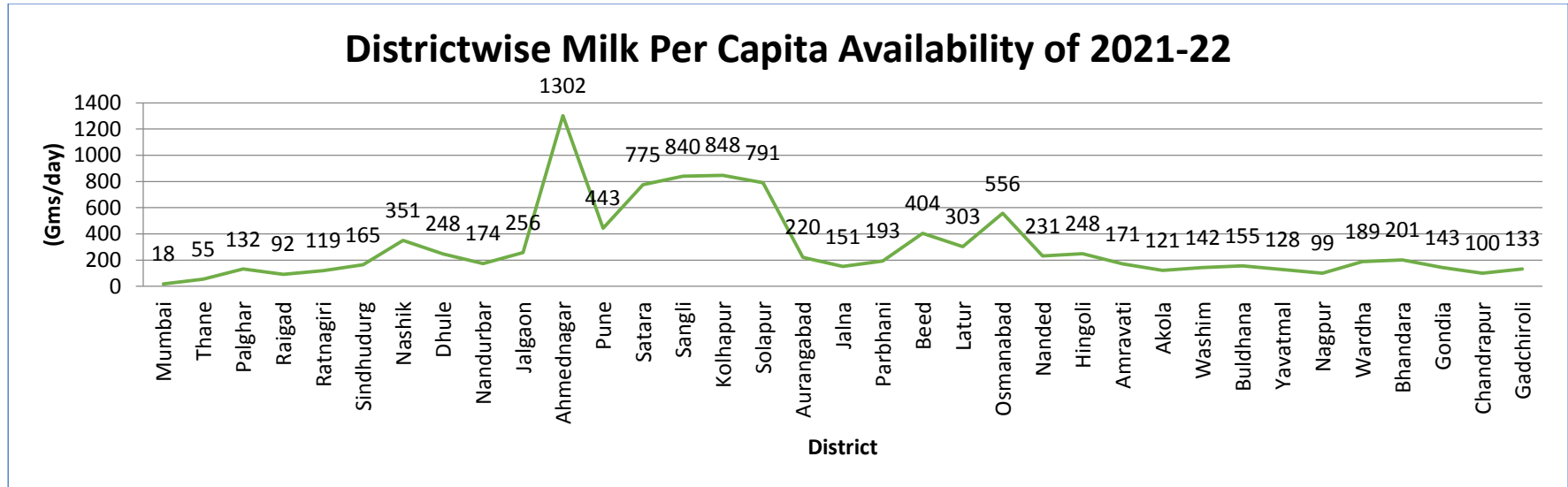
Per Capita Availability of Milk (Gram/Day)

Graph No. 12

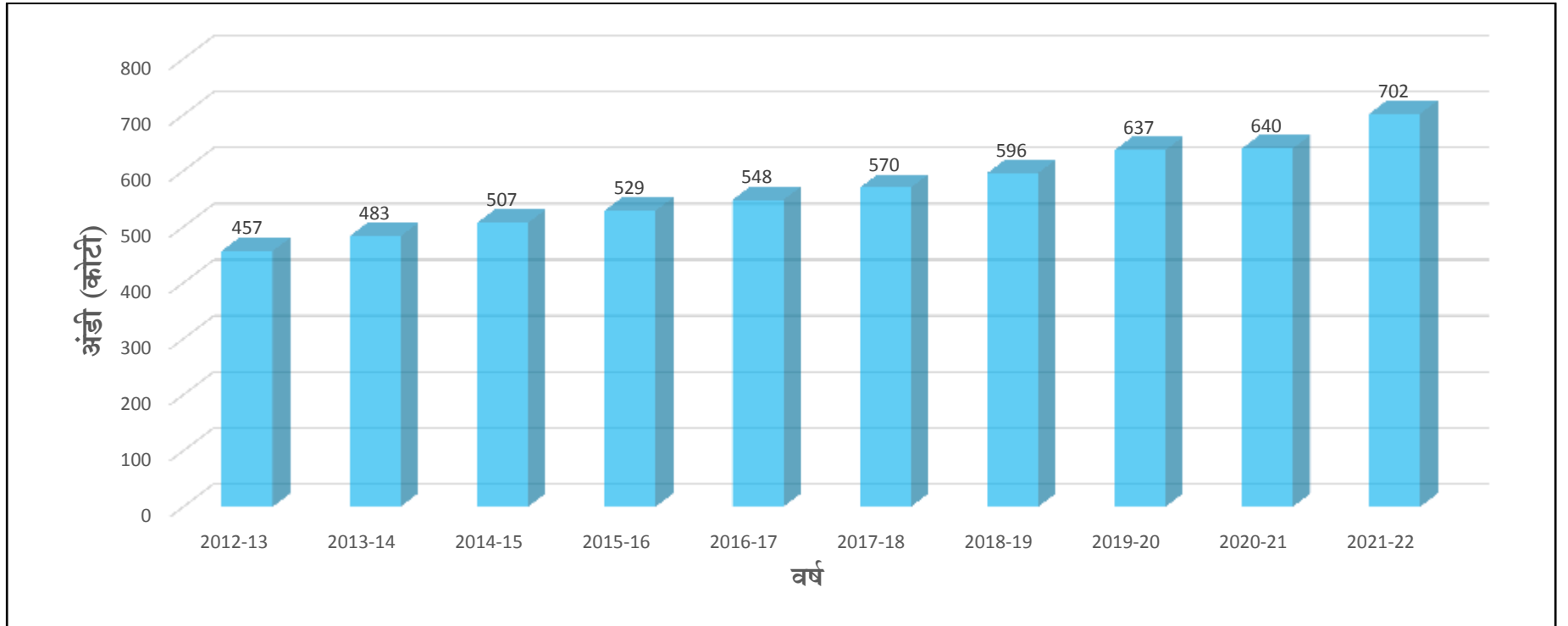
Graph No. 13

अंडी उत्पादन

महाराष्ट्र वर्षनिहाय अंडी उत्पादन

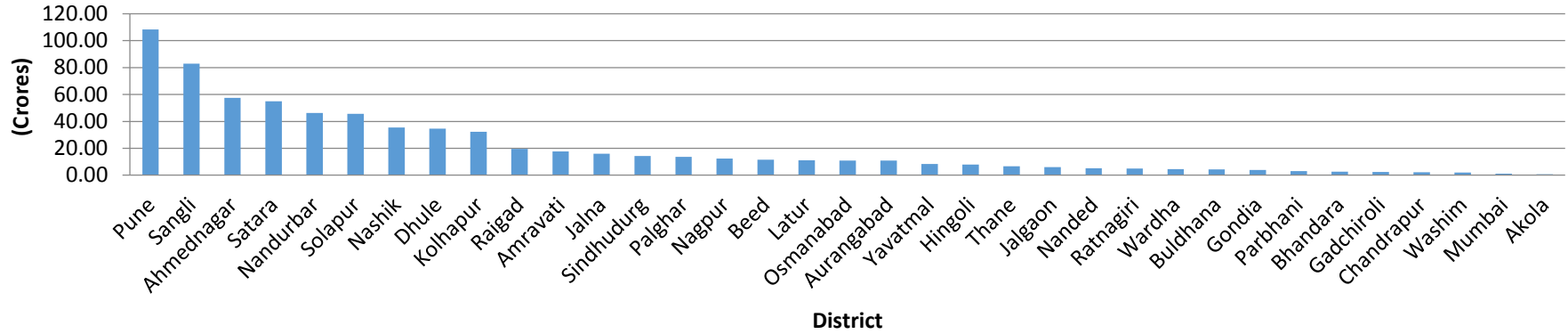
Graph No. 14

पशुसंवर्धन सांख्यिकी पुस्तिका २०२१-२२

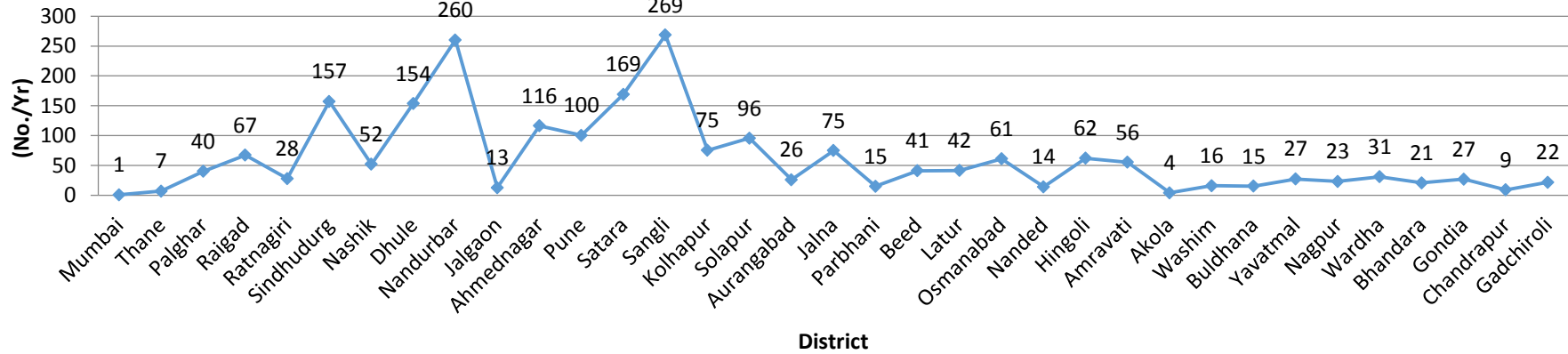
Graph No. 15

Egg Production of year 2021-22

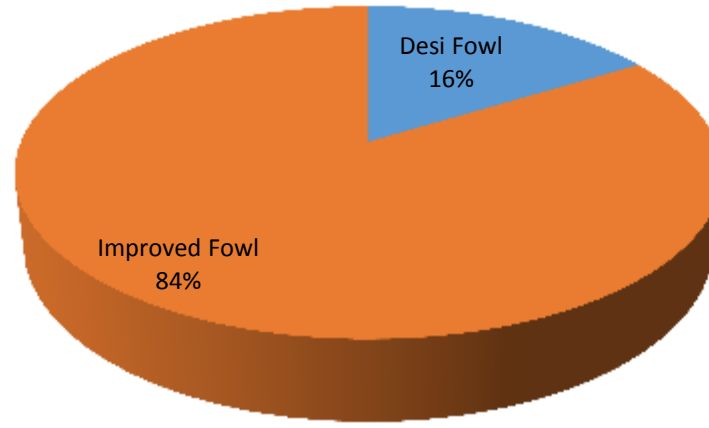

Graph No. 16

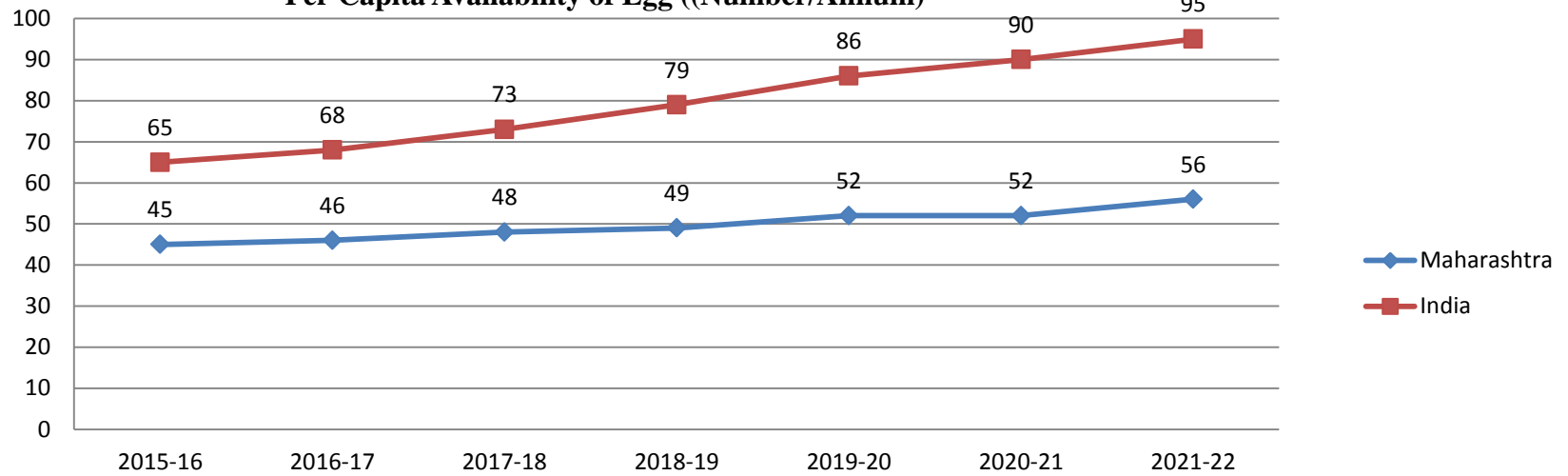
Egg Per Capita Availability 2021-22

Graph No.17
Species-Wise Egg Contribution in 2021-22

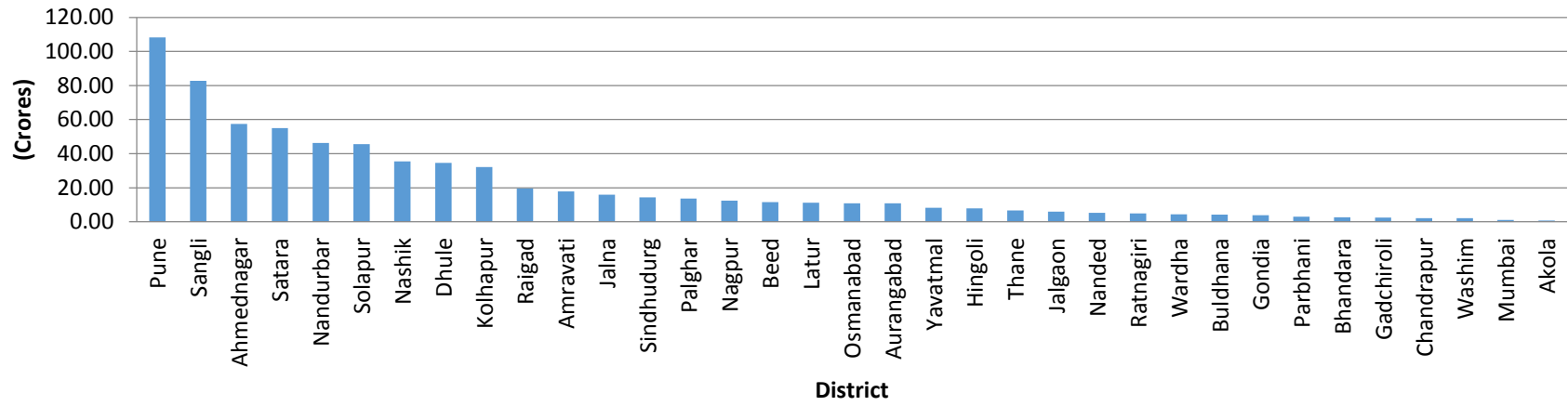

Graph No.18
Per Capita Availability of Egg ((Number/Annum)

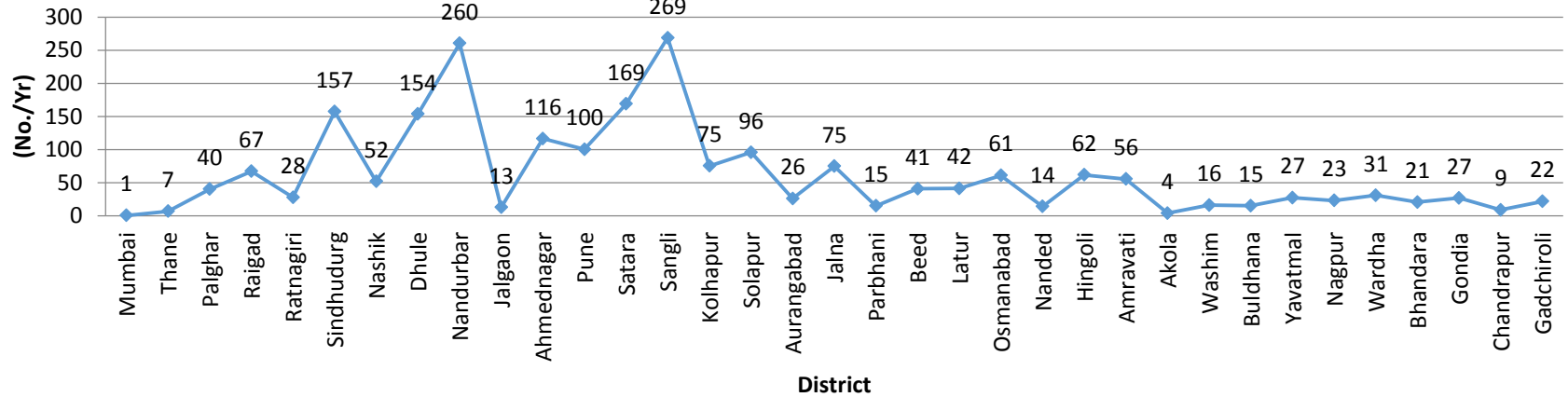

Graph No.19
Egg Production of year 2021-22

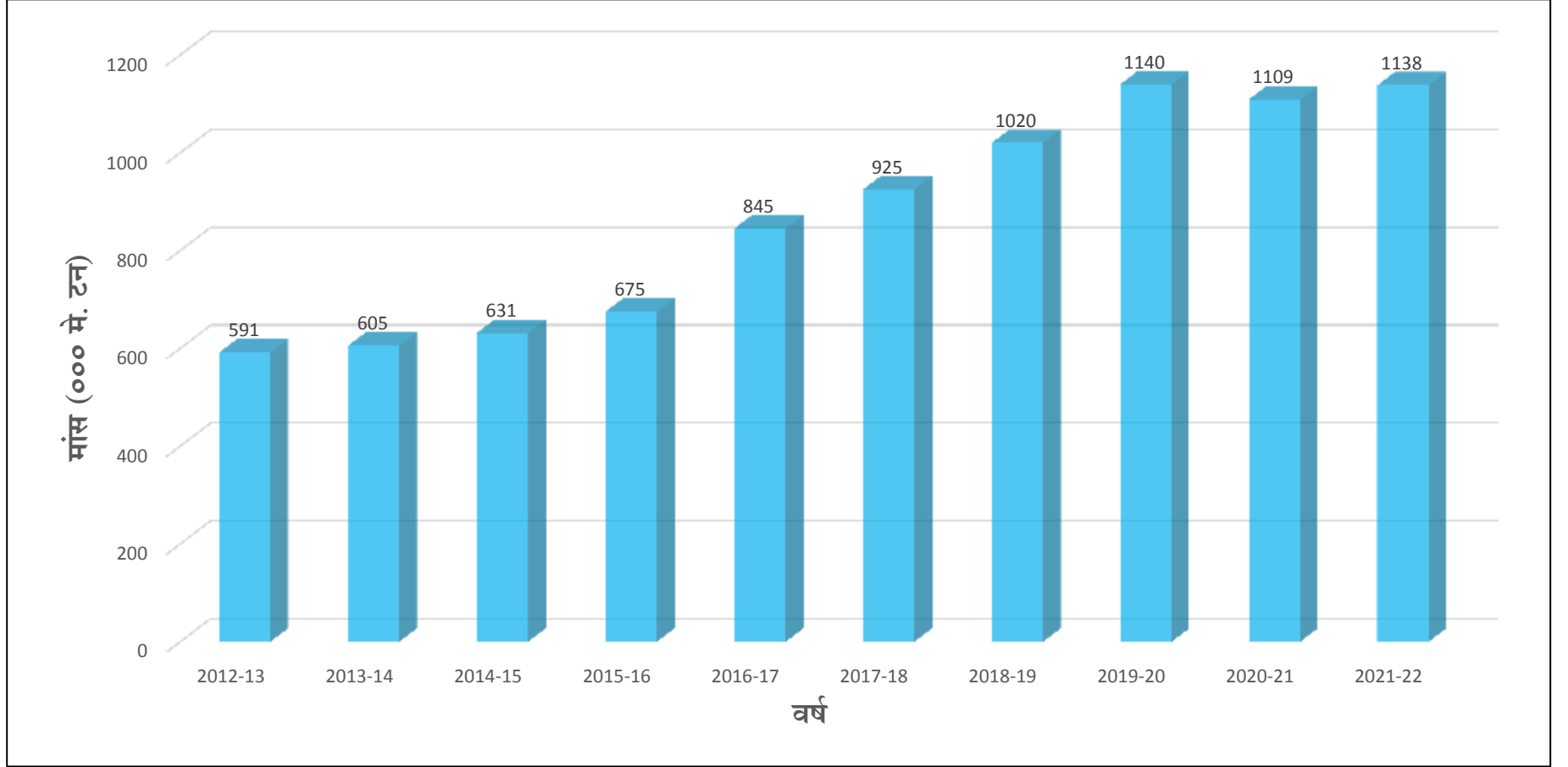

Graph No. 20
Egg Per Capita Availability 2021-22

महाराष्ट्र वर्षनिहाय मांस उत्पादन

Graph No. 21

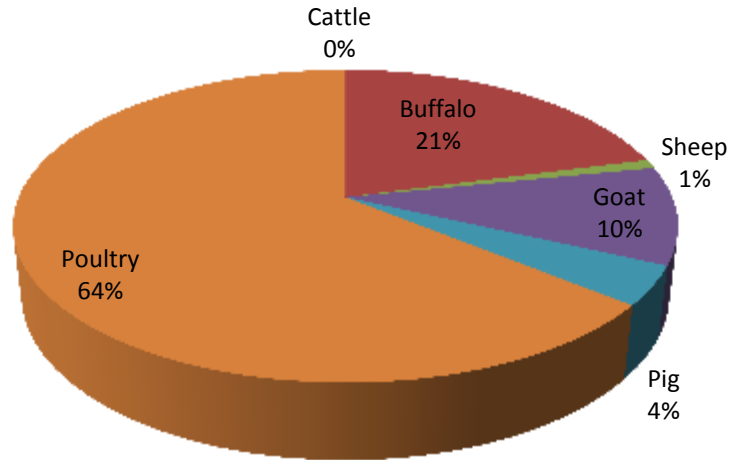

पशुसंवर्धन सांख्यिकी पुस्तिका २०२१-२२

----- (५७) -----

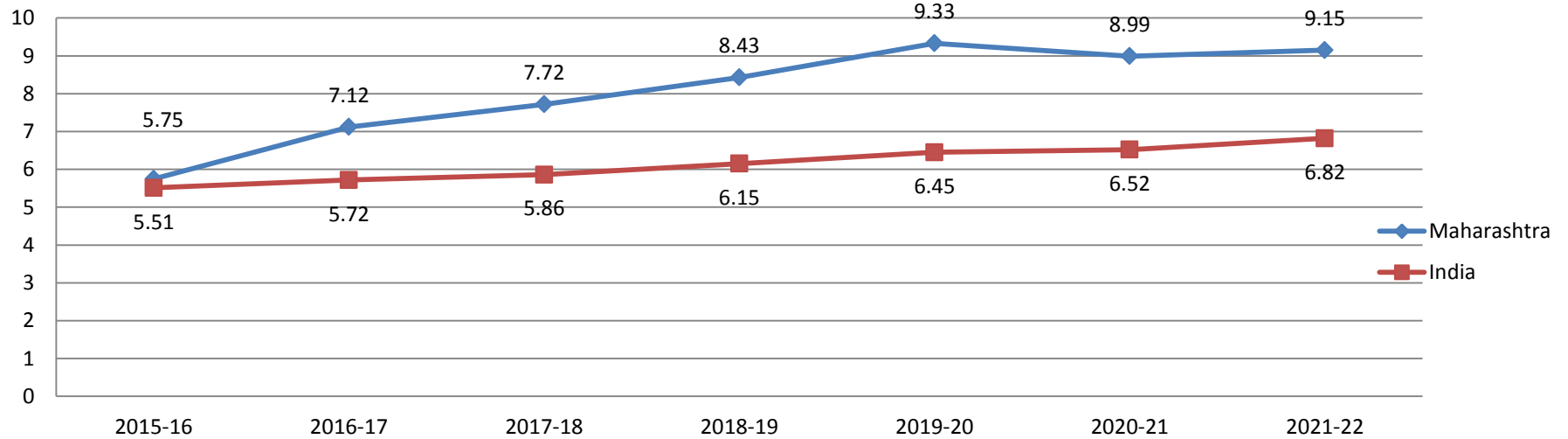
Graph No. 22

Species-Wise Meat Contribution in 2021-22

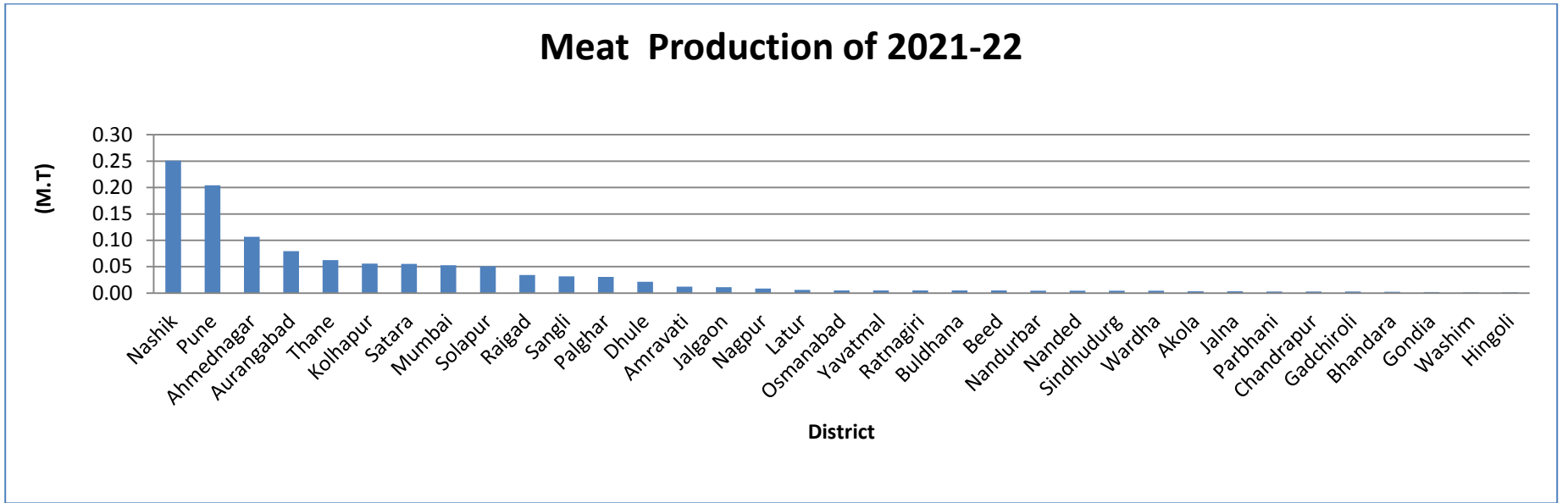

Graph No. 23

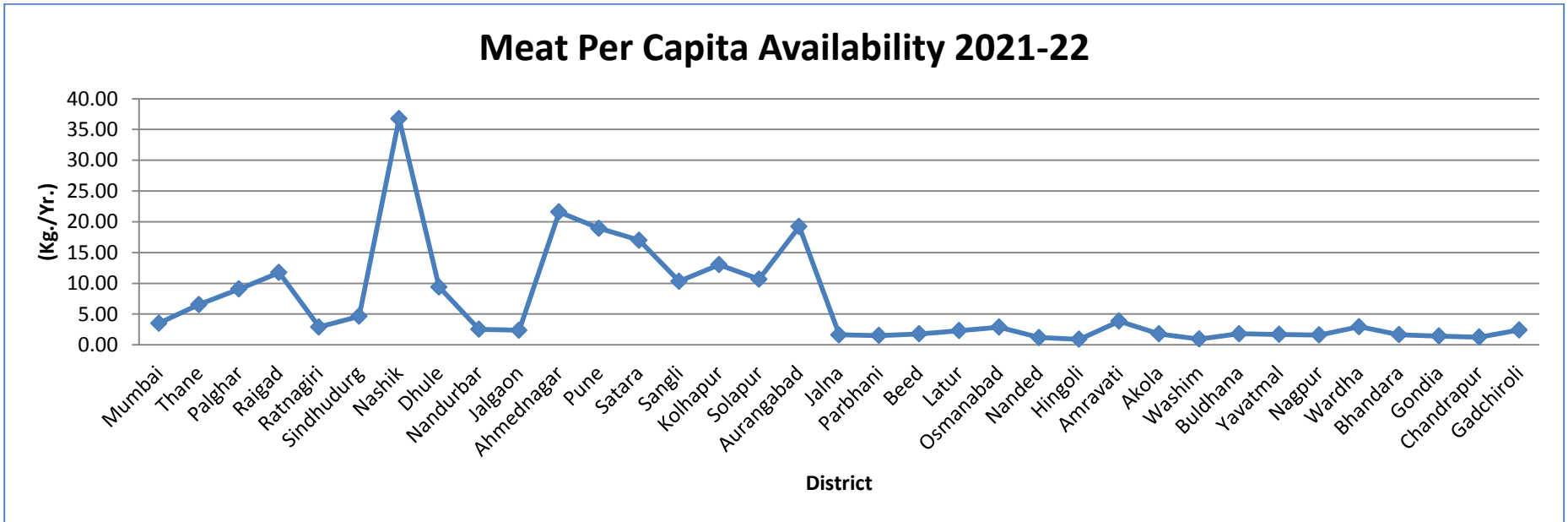
Per Capita Availability of Meat (kg/annum)

Graph No. 24

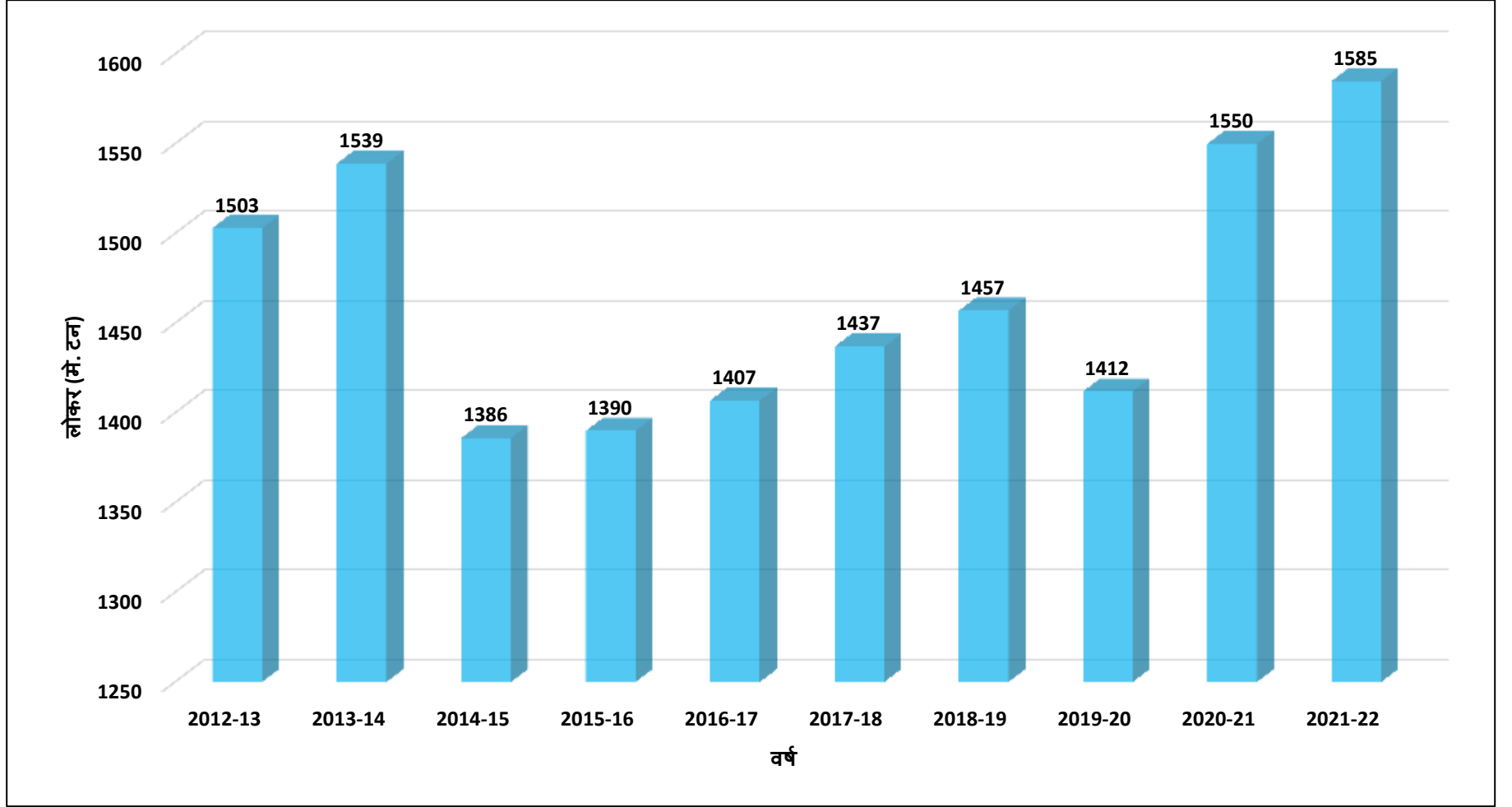

Graph No. 25

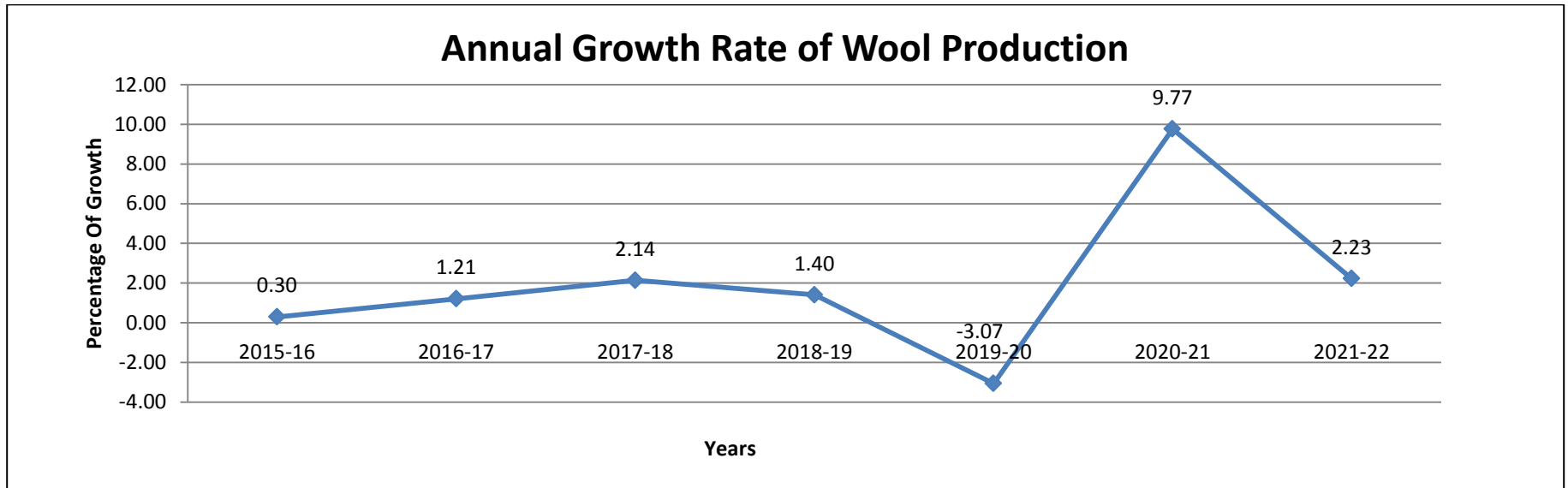
महाराष्ट्र वर्षनिहाय लोकर उत्पादन

Graph No. 26

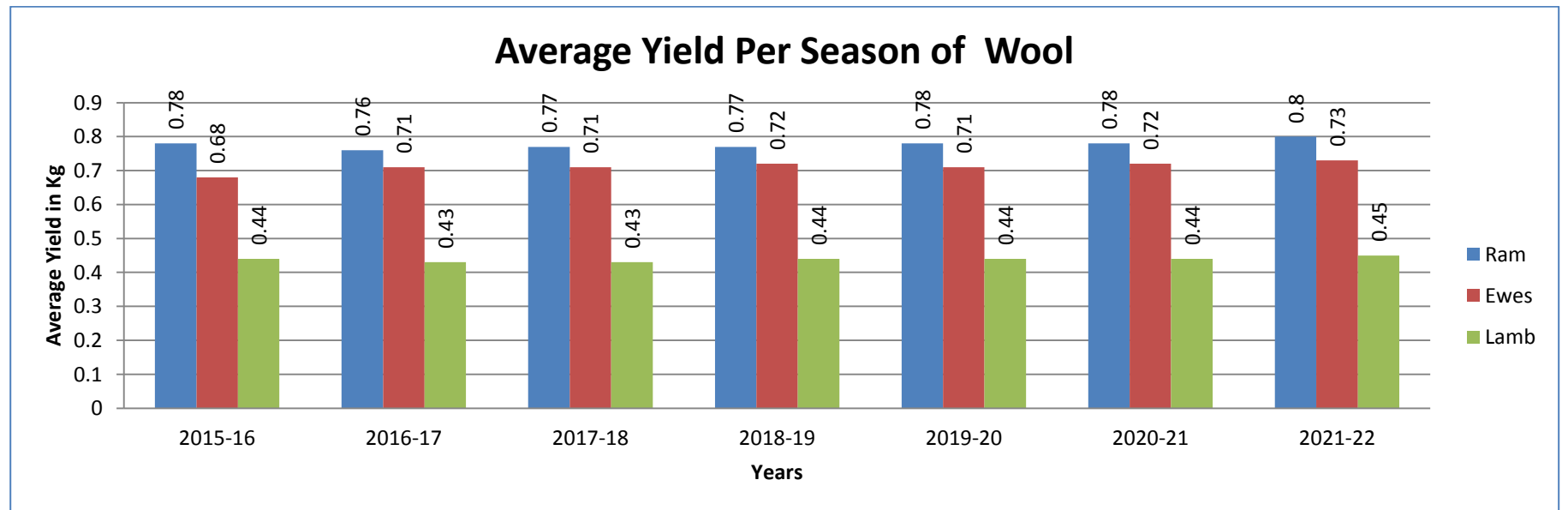

पशुसंवर्धन सांख्यिकी पुस्तिका २०२१-२२

Graph No. 27

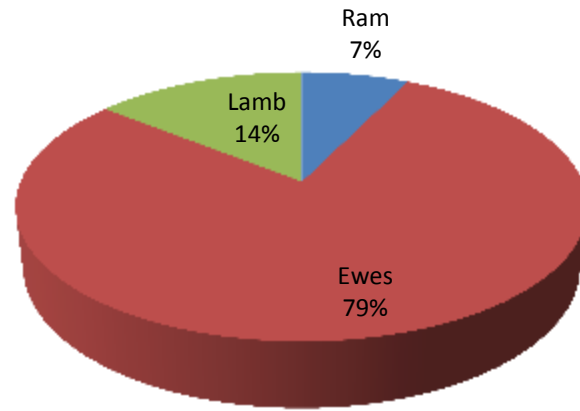

Graph No. 28

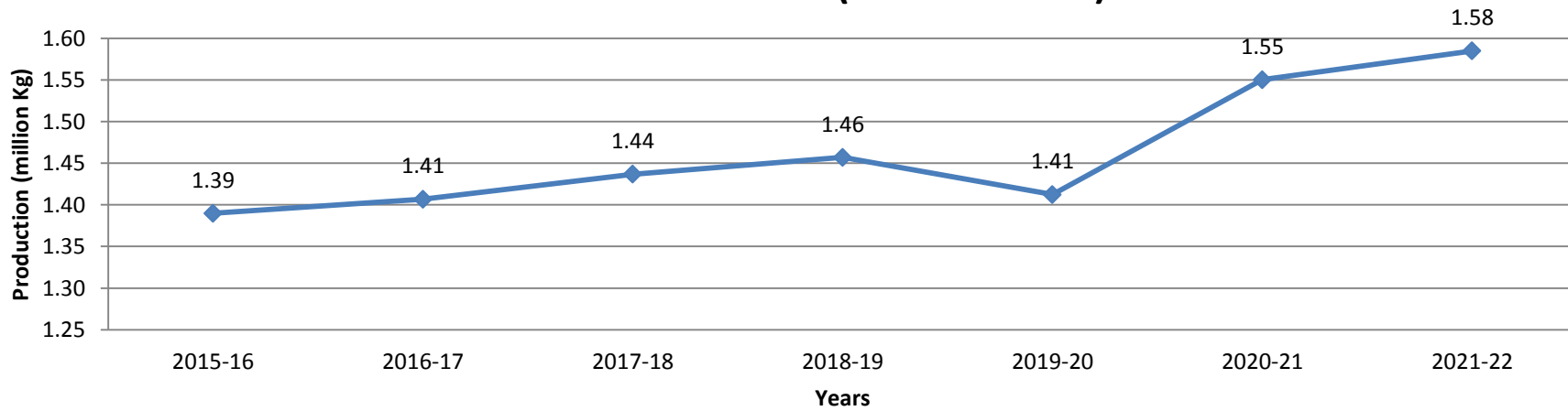
Graph No. 29

Species-Wise share in Wool Production in 2021-22

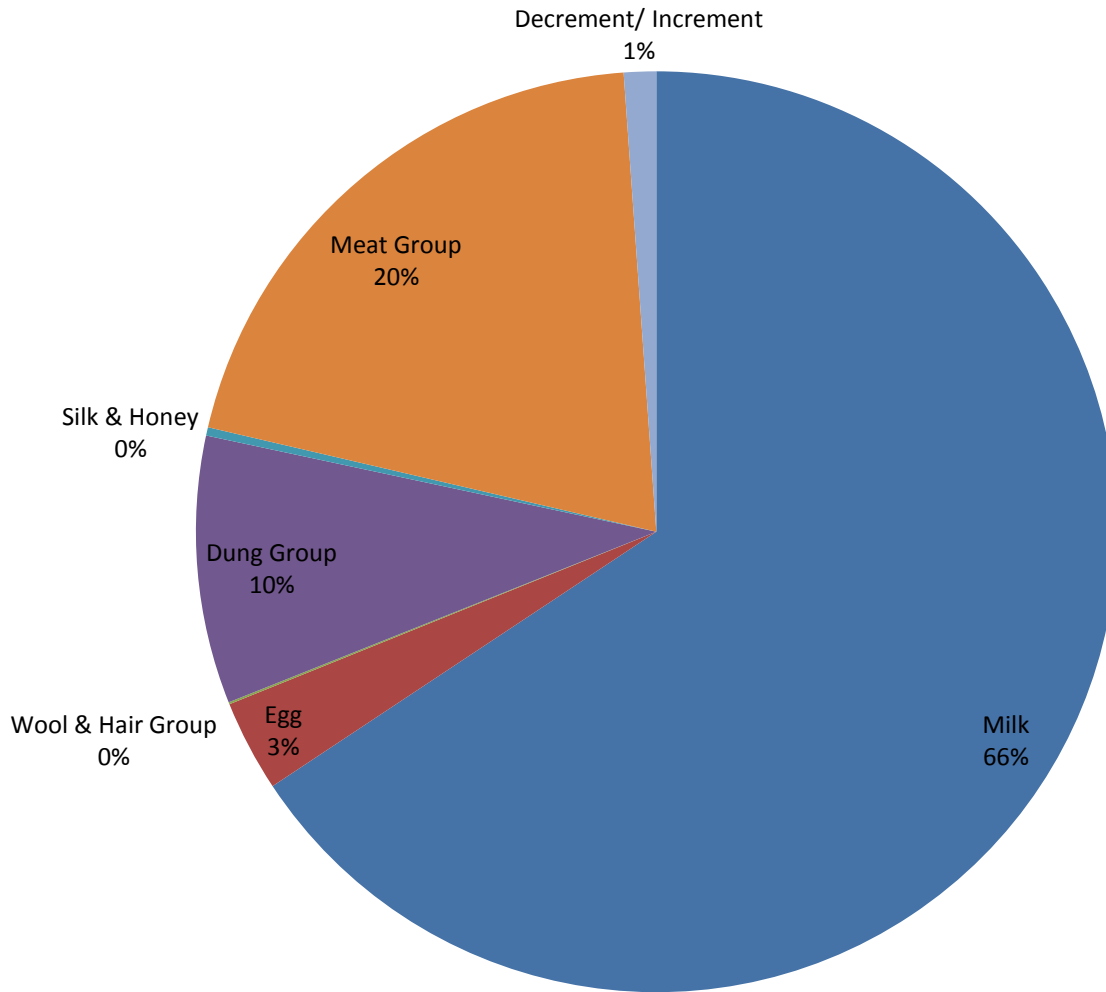
Graph No. 30

Production of Wool (Maharashtra)

Graph No. 31

GSVA from AHD Current Value 2021-22

**पशुसंवर्धन विभाग
इतर संस्था कामकाज**

तक्ता क्र. १८ / Table No. 18

पशुसंवर्धन विभागांतर्गत कुक्कुट संस्था व बदक पैदास केंद्र यांच्या कामकाजाचा गोषवारा

Summary of Work done at Poultry Institutes & Duck Breeding Farm under AHD

अ. क्र. Sr. No.	कार्यभाराचा तपशील Particulars of Work load	मध्यवर्ती अंडी उबवणी केंद्र Central Hatcheries	सघन कुक्कुट विकास गट Intensive Poultry Development Blocks	बदक पैदास केंद्र Duck Breeding Farm
१	२	३	४	५
१	१ एप्रिल रोजी शिल्लक असलेले खाद्य(टन) Opening Balance of feed as on 1st April (Tons)	64.79	7.10	0.08
२	खरेदी केलेले खाद्य (टन) Feed purchased (Tons)	368.48	53.00	17.40
३	एकूण खाद्य (टन) Total feed (Tons)	433.27	60.10	17.48
४	प्रक्षेत्रावर वापरलेले खाद्य (टन) Feed utilised on the farm (Tons)	324.47	33.00	17.20
५	खात्यातील इतर संस्थाना पुरवठा केलेले खाद्य (टन) Feed supplied to the other Instt. of the Dept (Tons)	0.00	0.00	0.00
६	कुक्कुट पालकांना विकलेले खाद्य (टन) Feed sold to poultry keepers (Tons)	0.00	0.00	0.00
७	एकूण विनियोग केलेले खाद्य (टन) Total feed disposed off (Tons)	324.47	33.00	17.20
८	३१ मार्च रोजी शिल्लक असलेले खाद्य (टन) Closing balance of feed as on 31st March (Tons)	108.80	27.10	0.28
९	वर्षातील अंड्यावरील कोंबड्यांची सरासरी संख्या Average No. of Laying Hens on the farm during year	3586	498	245
१०	वर्षामध्ये एका कोंबडीने दिलेली सरासरी अंड्यांची संख्या Average No. of Eggs layed by a Hen during the year	145	94	224
११	१ एप्रिल रोजी शिल्लक असलेल्या अंड्यांची संख्या Opening Balance of Eggs as on 1st April	2524	362	0
१२	प्रक्षेत्रावर उत्पादित अंड्यांची संख्या No. of eggs produced on the Farm	519283	46778	54872
१३	इतर स्रोत / संस्थाकडून मिळालेल्या अंड्यांची संख्या No. of eggs collected / received by other sources	29091	0	5600
१४	एकूण अंडी Total Eggs	550898	47140	60472
१५	एकूण अंड्यांपैकी ऊबविण्यायोग्य अंड्यांची संख्या No. of Hatchable eggs out of Total No. of Eggs	511483	42490	48600
१६	उबविण्यासाठी विकलेल्या अंड्यांची संख्या No. of eggs sold for hatching	5635	42354	755
१७	खाण्यासाठी / फुटलेल्या वा खराब इ. कारणामुळे विल्हेवाट लावलेल्या अंड्यांची संख्या No. of eggs sold for table purpose / broken / spoiled / not hatchable	38195	3992	40335
१८	उबविण्यासाठी वापरलेल्या अंड्यांची संख्या No. of eggs set for hatching	506527	0	19298
१९	एकूण विल्हेवाट लावलेल्या अंड्यांची संख्या Total No. of eggs disposed off	550357	46346	60388
२०	३१ मार्च रोजी शिल्लक अंड्यांची संख्या Closing balance of Eggs as on 31st March	541	794	84
२१	कोंबड्यांनी घातलेल्या अंड्यांची सरासरी टक्केवारी Average Laying Percentage of eggs Layed by hens	39.67	25.73	61.31
२२	उबवणूकीतून जन्मलेली पिल्ले No. of chicks hatched	330809.00	0.00	8295.00
२३	उबवणूकीची टक्केवारी Hatching percentage	65.31	0.00	42.98
२४	प्रक्षेत्रावर लसीकरण केलेल्या पक्ष्यांची संख्या No. of poultry birds vaccinated on the farm	246215.00	11126.00	364.00
२५	महसुली जमा (रु. हजार) Revenue Receipts ('000)	3853755.08	273036.13	486.83
२६	काल्पनिक जमा (रु. हजार) Notional Receipt ('000)	0.00	123209.00	0.00
२७	एकूण जमा (रु. हजार) Total Receipt ('000)	3853755.08	396245.13	486.83
२८	वर्षातील एकूण खर्च (रु. हजार) Total Expenditure incurred ('000)	546170.00	873790.00	3135.56

तक्ता क्र. 19 / Table No. 19

पशुसंवर्धन विभागांतर्गत कुक्कुट संस्था व बदक पैदास केंद्र येथील कुक्कुट संख्या दर्शविणारा तक्ता

अ. क्र. Sr. No.	कार्यभाराचा तपशील Particulars of Work load	मध्यवर्ती अंडी उबवणी केंद्रे Central Hatcheries (4)					
		पिल्ले Chicks	तलंगा Pullets	कोंबडया Hens	कोंकरेल्स Cockrells	नर कोंबडे Cocks	एकूण Total
१	२	३	४	५	६	७	८
१	१ एप्रिल रोजीची संख्या Opening balance as on 1st April	0	1427	2251	915	294	4887
२	अंतर्गत बदलामुळे वर्षात झालेली वाढ Addition due to internal transfer	9685	7456	4168	7357	610	29276
३	उबवणी केंद्रात जन्मलेली पिल्ले Chicks Hatched	316269	0	0	0	0	316269
४	खात्याच्या इतर संस्थाकडून आणलेल्या Stock received from other Inst of the Dept.	5350	0	0	0	0	5350
५	खरेदी केलेल्या Stock Purchased	6410	0	0	0	0	6410
६	वर्षात झालेली एकूण वाढ (२ ते ५) Total addition during the year (2 to 5)	337714	7456	4168	7357	610	357305
७	वर्षातील एकूण कुक्कुट संस्था (१+६) Total Poultry during the year (1 + 6)	337714	8883	6419	8272	904	362192
८	अंतर्गत बदलामुळे वर्षात झालेली घट Reduction due to internal transfer	14813	4168	0	610	0	19591
९	मरतुक Mortality	2394	113	447	163	73	3190
१०	खात्याच्या इतर संस्थाकडे पाठविलेल्या Stock transferred to other Inst of the Dept.	0	0	0	0	0	0
११	पैदाशीकडे विकलेल्या Stock sold for breeding	314204	168	0	6234	0	320606
१२	इतर उपयोगासाठी विकलेल्या Stock sold for other purposes (for table purpose etc)	0	0	3370	0	486	3856
१३	वर्षात झालेली एकूण घट (८ ते १२) Total reduction during the year (8 to 12)	331411	4449	3817	7007	559	347243
१४	३१ मार्च रोजीची शिल्लक (७-१३) Closing balance as on 31st March (7-13)	6303	4434	2602	1265	345	14949
१५	मरतुक टक्केवारी (%) Mortality percentage	0.71	1.27	6.96	1.97	8.08	0.88

तक्ता क्र. 19 / Table No. 19

Summary of Livistock at Poultry Institutes & Duck Breeding Farm under AHD

सघन कुक्कुट विकास गट Intensive Poultry Development Blocks (16)						बदक पैदास केंद्र Duck Breeding Farm (1)					
पिल्ले Chicks	तलंगा Pullets	कोंबडया Hens	कोंकरेल्स Cockrells	नर कोंबडे Cocks	एकूण Total	Duckling s	Grower F.	Duck F.	Grower M.	Drakes	एकूण Total
९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
1259	0	401	0	59	1719	0	304	0	60	57	421
0	1639	1581	1701	210	5131	0	0	302	0	60	362
0	0	0	0	0	0	8295	0	0	0	0	8295
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
17356	0	49	0	51	17456	350	0	0	0	0	350
17356	1639	1630	1701	261	22587	8645	0	302	0	60	9007
18615	1639	2031	1701	320	24306	8645	304	302	60	117	9428
3340	1581	0	210	0	5131	0	302	0	60	0	362
552	58	40	1	0	651	3	2	17	0	0	22
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	421	430	94	945	8295	0	0	0	0	8295
12700	0	0	0	45	12745	0	0	247	0	97	344
16592	1639	461	641	139	19472	8298	304	264	60	97	9023
2023	0	1570	1060	181	4834	347	0	38	0	20	405
2.97	3.54	1.97	0.06	0.00	2.68	0.03	0.66	5.63	0.00	0.00	0.23

तक्ता क्र. २० / Table No. 20

पशुसंवर्धन विभागांतर्गत कुक्कुट संस्थांमार्फत कुक्कुट पालकांकरिता आयोजित प्रशिक्षण
Summary of Poultry Training for Poultry Keepers at Poultry Institutes of AHD

अ. क्र. Sr. No.	संस्था / विभाग Institute / Region	कालावधी Period	पुरुष Male	महिला Female	एकूण Total
१	२	३	४	५	६
अ) मध्यवर्ती अंडी उबवणी केंद्रे / Central Hatcheries					
१	कुक्कुट प्रशिक्षण केंद्र, पुणे Poultry Training Centre, Pune	१ महिना 1 Month	336	318	654
२	कुक्कुट प्रशिक्षण केंद्र, कोल्हापूर Poultry Training Centre, Kolhapur	१५ दिवस 15 Days	0	0	0
		१ महिना 1 Month	136	20	156
३	कुक्कुट प्रशिक्षण केंद्र, औरंगाबाद Poultry Training Centre, Aurangabad	७ दिवस 7 Days	43	1	44
		१५ दिवस 15 Days	0	0	0
४	कुक्कुट प्रशिक्षण केंद्र, नागपूर Poultry Training Centre, Nagpur	१ महिना 1 Month	200	24	224
५	कुक्कुट विस्तार केंद्र, कणकवली, सिंधुदुर्ग Poultry Extension Centre, Kankavali, Sindhudurg	७ दिवस 7 Days	0	0	0
६	कुक्कुट विस्तार केंद्र, मुरुड, लातूर Poultry Extension Centre, Murud, Latur	७ दिवस 7 Days	47	21	68
एकूण (अ) Total (A)			762	384	1146
ब) सघन कुक्कुट विकास गट / Intensive Poultry Development Blocks					
१	मुंबई विभाग Mumbai Region	७ दिवस 7 Days	191	44	235
२	नाशिक विभाग Nashik Region	१५ दिवस 15 Days	48	68	116
३	पुणे विभाग Pune Region	७ दिवस 7 Days	0	0	0
		१५ दिवस 15 Days	0	0	0
४	औरंगाबाद विभाग Aurangabad Region	७ दिवस 7 Days	0	0	0
५	लातूर विभाग Latur Region	७ दिवस 7 Days	0	0	0
६	अमरावती विभाग Amrawati Region	७ दिवस 7 Days	24	7	31
		१५ दिवस 15 Days	0	0	0
		१ महिना 1 Month	0	0	0
एकूण (ब) Total (B)			263	119	382
एकूण (अ+ब) Total (A+B)			1025	503	1528

तक्ता क्र. २१ / Table No. 21

पशुसंवर्धन विभागांतर्गत राज्यस्तरीय प्रशिक्षण केंद्र, पुणे येथील कार्यभाराचा तपशील
Summary of workload at State Level Training Centre, Pune

अ. क्र. Sr. No.	पाठ्यक्रमाचे वर्णन Description of the course	कालावधी Period	पुरुष Male	महिला Female	एकूण Total
१	२	३	४	५	६
सेवांतर्गत प्रशिक्षण In service Training					
१	जिपउपा/ सआपसं/ जिपअ/ पविअ DDCAH/ ACAH/ DAHO/ LDO	अभिमुख प्रशिक्षण कार्यक्रम Orientation Technical Training	417	65	482
२	सहायक पविअ/ पशुधन पर्यवेक्षक Paravets (Assistant Livestock Development Officer/ Livestock Superwiser)	अभिमुख प्रशिक्षण कार्यक्रम Orientation Technical Training	0	0	0
३	लिपिक वर्ग/ Clerical Staff	अभिमुख प्रशिक्षण कार्यक्रम Orientation Technical Training	0	0	0
४	पशुधन विकास अधिकारी/ Livestock Development Officer	उजळणी तांत्रिक प्रशिक्षण Refresher's Technical Training	0	0	0
५	नवनियुक्त पशुधन विकास अधिकारी/ Newly Appointed Livestock Development Officer	पायाभूत तांत्रिक प्रशिक्षण Foundation Technical Training	27	9	36
६	नवनियुक्त सहाय्यक आयुक्त/ Newly Appointed Assistant Commissioner	पायाभूत तांत्रिक प्रशिक्षण Foundation Technical Training	0	0	0
७	सहाय्यक आयुक्त/ पविअ ACAH / Livestock Development Officer	अॅस्कॅंड प्रशिक्षण ASCAD Training	0	0	0
८	सहाय्यक पविअ/ पशुधन पर्यवेक्षक Paravets (ALDO/ Livestock Superwiser)	अॅस्कॅंड प्रशिक्षण ASCAD Training	117	20	137
एकूण Total			561	94	655

तक्ता क्र. २२ / Table No. 22

महाराष्ट्र राज्यातील पशुखाद्य विश्लेषण प्रयोगशाळा, पुणे यांचे कामकाज दर्शविणारा तक्ता

Summary of workload at State level Animal Feed Analysis Laboratory, Pune in Maharashtra

अ. क्र. Sr. No.	कार्यभाराचा तपशील Particulars of Work load	काम Work
१	२	३
१	विविध गुणधर्मासाठी विश्लेषण केलेल्या लोकर नमुन्यांची संख्या No. of wool samples analysed for various	0
२	विविध गुणधर्मासाठी विश्लेषण केलेल्या खाद्यपदार्थ नमुन्यांची संख्या No. of feed samples analysed	263
३	धान्याची गुणवत्ता तपासणी Gradation of Godown Grains	68
४	विश्लेषण करून मिळालेली रक्कम (रु.हजारात) Fees Realised for analytical work & other sources	
a)	महसुली जमा रक्कम Revenue Receipt	307100
b)	काल्पनिक जमा रक्कम Notional Receipt	119200
	एकूण जमा रक्कम (अ+ब) Total Receipt (a + b)	426300
५	एकूण खर्च (रु. हजारात) Expenditure (in thousand)	
a)	वेतन व भत्ते Pay and allowances	6509472
b)	प्रवास भत्ता Travelling allowance	0
c)	इतर खर्च Expenditure incurred for purchase of chemicals and Laboratory reagents, contingency expenditure	111946
	एकूण खर्च रक्कम (अ+ब+क) Total Expenditure	6621418
६	प्रात्यक्षिके / कृतीचे प्रशिक्षण Practicals / Demonstrations given for in service Trainees	2
७	प्रशिक्षणार्थींना दिलेले व्याख्यान Lectures given to the in service trainees	2

तक्ता क्र.२३ / Table No. 23

महाराष्ट्र राज्यातील गुणनियंत्रण प्रयोगशाळा, मुंबई यांचे कामकाज दर्शविणारा तक्ता

Summary of workload at Quality Control Laboratory, Mumbai in Maharashtra State

अ. क्र. Sr. No.	कार्यभाराचा तपशील Particulars of Work load	काम Work
१	२	३
१	निर्यातीसाठी दाखला दिलेले कुक्कुटपक्षी संख्या No. of poultry birds certified for export	0
२	निर्यातीसाठी दाखला दिलेले गोठविलेले पदार्थ Chilled items certified for export	
	अ) मेंढ्या व शेळ्या यांची शवे Carcasses of sheep and goat	264003
	ब) मांस (२० किलो कार्टनमध्ये संख्या) Meat cartons (Cartons of 20 kg)	0
	क) महीषवर्ग मांस (२० किलो कार्टनमध्ये संख्या) Meat cartons (Cartons of 20 kg)	0
३	निर्यातीसाठी दाखला दिलेले Frozen items certified for export	
	अ) महीषवर्ग मांस (२० किलो कार्टनमध्ये संख्या) Meat cartons (Cartons of 20 kg)	7928854
	ब) मांस (२० किलो कार्टनमध्ये संख्या) Meat cartons (Cartons of 20 kg)	0
	क) मेंढ्या व शेळ्या यांची शवे Carcasses of sheep and goat	0
	ड) अंडी (प्रत्येकी १८० अंड्यांच्या कार्टनमध्ये संख्या) Eggs (Carton of 180 eggs each)	32729
	इ) इतर पदार्थ Other items (Non edible)	379647
४	वसूल झालेली फी (रुपये) Fees collection (Rs.)	45812126
५	ग्लॅंडर्स व फार्सी अँक्ट अन्वये घोड्यांची मेलीन टेस्ट Mallien test in horses under 'Glanders & farcy act'	0
६	देवनार कत्तलखान्यातील, १९७६ च्या पशुसंरक्षण कायद्यामध्ये अंतर्भूत असल्याप्रमाणे जनावरांची तपासणी Inspection of animals- under Animal preservation act-1976, at Deonar	
	अ) तपासलेली जनावरे No. of Animals inspected	90589
	ब) वसूल झालेली फी (रुपये) Fees realised (Rs.)	1811780
७	निर्यातीसाठी तपासलेली जनावरे No. of Animals inspected for export	
	अ) मेंढ्या व शेळ्या (प्रत्येकी रु. ३० प्रमाणे) Sheep and goat- @ Rs. 30 each	0
	ब) मोठे महिष (प्रत्येकी रु. १०० प्रमाणे) Large buffaloes - @ Rs.100 each	0
	क) इतर जनावरे (प्रत्येकी रु. १०० प्रमाणे) Other animals - @ Rs. 100 each	0
	ड) एक दिवसाची पिल्ले (प्रत्येकी रु. २ प्रमाणे) One day old chicks - @ Rs. 2 each	0

तक्ता क्र. २४ / Table No. 24

विभागीय रोग अन्वेषण प्रयोगशाळा (६) व रोग अन्वेषण विभाग (सुकर) यांचे कामकाजाचा गोषवारा

Summary of workload at RDIL (6) & DIS (Piggary)

अ. क्र. Sr. No.	कार्यभाराचा तपशील Particulars of Work load	विभागीय रोग अन्वेषण प्रयोगशाळा RDIL (६) व रोग अन्वेषण विभाग (सुकर) DIS (Piggary)	
		गुरे व गोस्तनदाह Cattle & Mastitis	कुक्कुट व साल्मोनेला Poultry & Salmonella
१	२	३	४
१	भेटींवर असलेले दिवस संख्या No. of days on tour	242	616
२	गावांना दिलेल्या भेटींची संख्या No. of villages visited	203	112
३	क्षेत्रांना/संस्थाना दिलेल्या भेटींची संख्या No. of farms/Institutes Visited	202	154
४	आयोजित मेळाव्यांची संख्या No. of work campaigns attended	20	2
५	आयोजित मेळाव्यांची संख्या No. of IEC campaigns attended	34	6
	उद्भवलेल्या प्रादुर्भावाची संख्या No. of Outbreaks		
६	अ) कळविलेले Reported	601	4
	ब) उपस्थित राहिलेले Attended	41	1
	शवविच्छेदन संख्या No. of post-mortems done		
७	गायवर्ग Cattle	61	0
	मेंढ्या व शेळ्या Sheep & Goat	57	0
	कुक्कुट Poultry	0	294
	इतर Other	39	6
	एकूण Total	157	300
८	रो. अ. वि. पुणे येथे विकृतीचिकित्सा तपासणीसाठी पाठविलेल्या नमुन्यांची संख्या No. of samples sent for various exam to DIS, Pune	23504	21140
९	इतर प्रयोगशाळांकडे विकृती चिकित्सेच्या तपासणीसाठी पाठविलेल्या नमुन्यांची संख्या No. of samples sent to HSADL, NIVEDI, etc.	53	1279
	खालील रोगांसाठी जागेवर तपासणी केलेली जनावरे/ पक्षी No. of animals/birds tested for following disease (Spot Test)		
१०	अ) सांसर्गिक गर्भपात Brucellosis - RBPT	4540	0
	ब) क्षयरोग Tuberculosis - SID	2307	0
	क) जोन्स डिजीज John's disease - SID	2376	0
	ड) साल्मोनेला Salmonella - Spot test	0	1348679
	इ) इतर रोग Other diseases	3546	376
११	जीवाणूंच्या कृत्रिम वाढीकरिता तपासलेल्या उती/रक्त नमुन्यांची संख्या No. of tissue/blood/other samples processed for cultural examination	825	91
१२	केलेल्या जैवरासायनिक चाचण्यांची संख्या No. of biochemical tests carried out to identify bacteria	144	0
१३	केलेल्या अँटीबायोटिक संवेदनशीलता चाचण्यांची संख्या No. of antibiotic sensitivity tests conducted	1310	8
१४	रो. अ. वि. पुणे येथे जीवाणू आयसोलेटच्या खात्रीसाठी पाठविलेले नमुने No. of bacterial isolates prepared sent to DIS for confirmation	15	1
	नमुने तपासणी Samples Examined		
१५	अ) रक्त Blood	2581	68
	ब) रक्त काचपट्टी Blood Smears	2421	0
	क) ठसे काचपट्टी Impression / Exudate smears	344	7
	ड) स्कीन स्क्रॅपिंग Skin scrapings	484	0
	इ) जैवरासायनिक रक्तजल Serum for Biochemistry	937	0
	फ) मूत्र नमुने Urine Samples	431	0
	ग) माल / शोण नमुने Faecal Samples	3329	54

तक्ता क्र. २४ चालू / Table No. 24 Contd.

अ. क्र. Sr. No.	कार्यभाराचा तपशील Particulars of Work load	विभागीय रोग अन्वेषण प्रयोगशाळा RDIL (६) व रोग अन्वेषण विभाग (सुकर) DIS (Piggary)	
		गुरे व गोस्तनदाह Cattle & Mastitis	कुक्कुट व साल्मोनेला Poultry & Salmonella
१	२	३	४
	ह) खाद्य Feed	94	107
	घ) दुध Milk	1513	0
	र) इतर नमुने Other samples	608	33
	एकूण Total	12742	269
१६	एलायझाने तपासलेल्या नमुन्यांची No. of samples tested by ELISA		
	अ) ब्रूसिल्लेसीस Brucellosis	1378	0
	ब) आयबीआर IBR	1106	0
	क) पीपीआर PPR	88	0
	ड) इतर रोग Other diseases	134	0
	एकूण Total	2706	0

तक्ता क्र. २५ / Table No. 25

महाराष्ट्र राज्यातील पशुवैद्यकीय जैवपदार्थ निर्मिती संस्था, पुणे यांचे कामकाज दर्शविणारा तक्ता

Summary of workload at Institute of Veterinary Biological Products, Pune in Maharashtra State

अ. क्र. Sr. No.	लस व इतर जैव पदार्थाचे नाव Name of Vaccine and other biological products	लस Vaccine			निदान अधिकार के Diagno	विरलकार Diluents	एकूण (५ ते ७) Total (5 to 7)
		जिवाणू Bacterial	विषाणू Viral	एकूण Total			
१	२	३	४	५	६	७	८
१	उत्पादन क्षमता ('०००) Production capacity ('000)	13500.00	30400.00	43900.00	120.00	31400.00	75420.00
२	१ एप्रिल रोजीची सुरुवातीची शिल्लक Opening balance as on 1st April	7368.40	0.00	7368.40	28.50	0.00	7396.90
३	तयार लसींची संख्या No. of Vaccine doses manufactured	13693.20	0.00	13693.20	86.36	0.00	13779.56
४	आणलेले / खरेदी केलेल्या लसी No. of Vaccine doses brought /	0.00	20779.75	20779.75	0.00	0.00	20779.75
५	एकूण लस / जैव पदार्थ (२ ते ४) Total vaccine / biological doses (2 to 4)	21061.60	20779.75	41841.35	114.86	0.00	41956.21
६	उत्पादन प्रक्रियेमध्ये वाया गेलेल्या लस मात्रा No. of vaccine / biological doses wasted during Manufacture process	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
७	लस / जैव पदार्थ पुरवठा No. of vaccine / biological doses supplied	12156.60	20779.75	32936.35	105.71	0.00	33042.06
८	एकूण विल्हेवाट लावलेल्या लस/जैव पदार्थांची संख्या (६+७) Total No. of vaccine/biological doses disposed off (6+7)	12156.60	20779.75	32936.35	105.71	0.00	33042.06
९	३१ मार्च अखेरची शिल्लक (५ - ८) Closing balance as on 31st march (5 - 8)	8905.00	0.00	8905.00	9.15	0.00	8914.15
१०	उत्पादित लसींची किंमत Cost of vaccine doses manufactured	29709.86	0.00	29709.86	0.00	0.00	29709.86
११	खरेदी केलेल्या लसींची किंमत Cost of vaccine doses purchased	0.00	22713.02	22713.02	0.00	0.00	22713.02
१२	पुरवठा केलेल्या लसींची किंमत Cost of vaccine doses supplied	33986.10	22712.82	56698.92	0.00	0.00	56698.92
१३	उत्पादित लस तुकड्यांची संख्या No. of Test batches of Vaccine Manufactured	17	0	17	0	0	17
१४	निर्जंतुकरण चाचण्या No. of Sterility tests carried out	17	0	17	0	0	17
१५	लसमात्रा सुरक्षितता चाचण्या No. of Safty tests carried out	18	0	18	0	0	18
१६	कार्यक्षमता चाचण्या No. of Potency tests carried out	9	0	9	0	0	9

तक्ता क्र. २६ / Table No. 26

महाराष्ट्र राज्यातील रोग अन्वेषण विभाग, पुणे यांचे कामकाज दर्शविणारा तक्ता
Summary of workload at Disease Investigation Section, Pune in Maharashtra State

अ.क्र. Sr.N	कार्यभाराचा तपशील Particulars of Work load	काम Work
१	२	३
१	जिवाणूशास्त्र प्रयोगशाळा Bacteriology Laboratory -	
	जिवाणूंच्या कृत्रिम वाढीकरिता तपासलेले उती / रक्त / इतर नमुने संख्या No. of tissue / blood / other samples processed for cultural examination	54
	केलेल्या जैव रासायनिक चाचण्यांची संख्या No. of biochemical tests performed	140
	केलेल्या जैविक चाचण्यांची संख्या No. of biological tests performed	209
	केलेल्या अँटीबायोटिक संवेदनाशीलता चाचण्यांची संख्या No. of antibiotic sensitivity tests carried Out	24
	ब्लड स्पीयर्स साठी तपासलेले नमुने No. of blood smear / impression smears examined	648
	सीईएमसाठी तपासलेले नमुने No. of swabs for CEM	0
	एलायझा चाचणीचे ग्लॅंडरसाठी तपासलेल्या रक्तजल नमुन्यांची संख्या No. of serum samples for tested for Glanders by	1440
	एलायझा चाचणीचे सांसर्गिकी गर्भपातासाठी तपासलेल्या रक्तजल नमुन्यांची संख्या No. of serum samples tested for Brucellosis by ELISA	8266
	एलायझा चाचणीचे इतर रोगांसाठी तपासलेल्या रक्तजल नमुन्यांची संख्या No. of serum samples tested by ELISA for other diseases	30
	कंपायलो बॅक्टेरीयोसाठीलेल्या प्रिप्युडल नमुन्यांची संख्या No. of prepucial samples examined for Compylobacteriosis	2746
	पीसीआर वर तपासणी केलेल्या नमुन्यांची संख्या No. of samples tested by PCR	250
	इतर प्रयोगशाळा निवेदी, आय.व्ही.आर.आय. इ. यांचेकडे पाठविलेले नमुने संख्या No. of samples sent to other labs via	
	प्राप्त झालेल्या व तपासणी केलेल्या नमुन्यांची एकूण संख्या Total no. of samples received & examined	13807
	जतन केलेल्या जिवाणूंची आयसोलेटसची संख्या No. of bacterial isolates maintained	21
	पीसीआरद्वारे प्रमाणित केलेल्या नवीन रोगांची संख्या No. of new diseases standardized by PCR	1
२	गोमवजशास्त्र प्रयोगशाळा Mycology Laboratory -	
	तपासणी केलेले खादय व वैरण नमुन्यांची संख्या No. of feed & fodder samples examined	129
	तपासणी केलेले धान्य नमुने संख्या No. of grain samples examined	248
	तपासणी केलेले स्किन स्क्रॅपिंग नमुने संख्या No. of skin scrapings examined	0
	तपासणी केलेले इतर नमुन्यांची संख्या No. of other samples examined	2
	प्राप्त झालेल्या व तपासणी केलेल्या एकूण नमुन्यांची संख्या Total no. of samples received & examined	379
	अभ्यासलेले बुरशिन्य घटनांची संख्या No. of fungal incidences studied	0
३	विकृतीशास्त्र प्रयोगशाळा Pathology Laboratory -	
	उती बदल विकृतीसाठी तपासलेल्या नमुन्यांची संख्या No. of samples examined by histopathology	201
	जैवरसायन शास्त्रासाठी तपासलेल्या रक्तजल नमुन्यांची संख्या No. of serum samples examined for biochemistry	632
	रक्ताचे गुणधर्म व रोगासाठी तपासलेल्या नमुन्यांची संख्या No. of Blood samples tested for hematology	605
	तपासलेल्या मूत्र नमुन्यांची संख्या No. of urine samples tested	21
	बीएसईसाठी तपासलेल्या मेंदू / खादय नमुन्यांची संख्या No. of brain / feed samples tested for BSE	202
	इतर प्रयोगशाळा निवेदी, आय.व्ही.आर.आय. इ. यांचेकडे पाठविलेले नमुने संख्या No. of samples sent to other labs via NIVEDI, IVRI,	
	प्राप्त झालेल्या व तपासणी केलेल्या एकूण नमुन्यांची संख्या Total no. of samples received & examined	1661
	केलेल्या शवविच्छेदनांची संख्या No. of post mortem carried out	8
	बीएसई सर्वेक्षण करिता भेटी दिलेल्या खादय कारखान्यांची संख्या No. of feed factories visited for BSE surveillance	0
४	विषशास्त्र प्रयोगशाळा Toxicology Laboratory -	
	तपासलेल्या उती नमुन्यांची संख्या No. of tissue samples examined	127
	तपासलेल्या खादय व वैरण नमुन्यांची संख्या No. of feed & fodder samples examined	420
	तपासलेल्या पाणी नमुन्यांची संख्या No. of water samples examined	59
	तपासलेल्या इतर नमुन्यांची संख्या No. of other samples examined	15

तक्ता क्र. २६ / Table No. 26

महाराष्ट्र राज्यातील रोग अन्वेषण विभाग, पुणे यांचे कामकाज दर्शविणारा तक्ता

Summary of workload at Disease Investigation Section, Pune in Maharashtra State

अ.क्र.	कार्यभाराचा तपशील Particulars of Work load	काम Work
१	२	३
	इतर प्रयोगशाळा निवेदी, आय.व्ही.आर.आय. इ. यांचेकडे पाठविलेले नमुने संख्या No. of samples sent to other labs via NIVEDI, IVRI, etc.	
	प्राप्त झालेल्या व तपासणी केलेल्या नमुन्यांची एकूण संख्या Total no. of samples received & examined	0
	अभ्यासिलेल्या विषबाधा घटनांची संख्या No. of poisoning incidences studied	0
	विष / विषपदार्थ तपासणीसाठी नव्याने प्रमाणित केलेल्या पद्धतीची संख्या No. of new method standardized for defection of toxins /	1
५	परजिवशास्त्र प्रयोगशाळा Parasitology Laboratory -	
	तपासलेले रक्त नमुने / रक्त काच पट्ट्याच संख्या No. of blood samples / blood smear examined	449
	तपासलेल्या शोण नमुन्यांची संख्या No. of faecal samples examined	849
	तपासलेल्या लयिका ग्रंथिच्या बायोप्सीची संख्या No. of lymph node biopsy examined	3
	ट्रायको मोनिथिसिससाठी तपासलेल्या प्रिप्युझल नमुन्यांची संख्या No. of prepucial samples examined for trichomoniasis	2835
	तपासलेल्या इतर नमुन्यांची संख्या No. of other samples received & examined	159
	एलायझा चाचणीने तपासलेल्या नमुन्यांची संख्या No. of samples tested by ELISA	
	पीसीआरद्वारे नव्याने प्रमाणित केलेल्या रोगांची संख्या No. of samples tested by PCR	219
	इतर प्रयोगशाळा निवेदी, आय.व्ही.आर.आय. इ. यांचेकडे पाठविलेले नमुने संख्या No. of samples sent to other labs via NIVEDI, IVRI, etc.	
	प्राप्त झालेल्या व तपासणी केलेल्या नमुन्यांची एकूण संख्या Total no. of samples received & examined	4514
	परोपजीवीय अभ्यासाकरीता भेटी दिलेल्या प्रेक्षकांची संख्या No. of farms visited for parasitological studies	0
	पीसीआरद्वारे नव्याने प्रमाणित केलेल्या रोगांची संख्या No. of new diseases standardized by PCR	0
६	विषाणूशास्त्र व उती संवर्धन प्रयोगशाळा Virology & Cell culture Laboratory -	
	व्हायरस आयसोलेशन करीता तपासणी केलेल्या उती / रक्त / इतर नमुन्यांची संख्या No. of tissue / blood / other samples processed for virus isolation	0
	एलायझा चाचणीने आरबीआयसाठी तपासलेल्या रक्तजल नमुन्यांची संख्या No. of serum samples tested for IBR by ELISA	6630
	एलायझा चाचणीने बीव्हीडीसाठी तपासलेल्या रक्तजल नमुन्यांची संख्या No. of serum samples tested for BVD by ELISA	109
	एस एलायझा चाचणीद्वारे पीपीआर करीता तपासलेल्या रक्तजल नमुन्यांची संख्या No. of serum samples tested for PPR by S-ELISA	149
	सी एस एलायझा चाचणीद्वारे पीपीआर करीता तपासलेल्या रक्तजल नमुन्यांची संख्या No. of serum samples tested for PPR by C-ELISA	795
	रेबिज करीता तपासलेले नमुने संख्या No. of samples tested for rabies	5
	पीपीआर रोग नियंत्रणांतर्गत एलायझा पीपीआर तपासणी केलेल्या रक्तजल नमुन्यांची संख्या No. of serum samples tested for PPR by ELISA under PPR-CP sero-surveillance	0
	एलायझा द्वारे इतर रोगांकरीता तपासलेल्या नमुन्यांची संख्या No. of samples tested by ELISA for other diseases	548
	इतर प्रयोगशाळा निवेदी, आय.व्ही.आर.आय. इ.यांचेकडे पाठविलेले नमुने संख्या No. of samples sent to other labs viz., NIVEDI, IVRI, etc.	1
	पीसीआरद्वारे तपासलेल्या नमुन्यांची संख्या No. of samples tested by PCR	851
	प्राप्त झालेल्या व तपासणी केलेल्या नमुन्यांची एकूण संख्या Total no. of samples received & examined	9088
	जतन केलेल्या विषाणू आयसोलेटची संख्या No. of viral isolates maintained	0
	पीसीआरद्वारे नव्याने प्रमाणित केलेल्या रोगांची संख्या No. of new diseases standardized by PCR	0
७	पशुरोग प्रयोगशाळा Cattle Diseases Laboratory-	
	क्षय रोगासाठी तपासलेल्या जनावरांची संख्या No. of animals tested for Tuberculosis	4278
	जोहनस रोगासाठी तपासलेल्या जनावरांची संख्या No. of animals tested for Johne's Disease	4309
	संसर्जन्य गर्भपातासाठी गोळा केलेल्या नमुन्यांची संख्या No. of samples collected for Brucellosis	3657
	आयबीआर साठी गोळा केलेल्या नमुन्यांची संख्या No. of samples collected for IBR	3627
	कंपायलो बॅक्टेरिओलिससाठी गोळा केलेल्या नमुन्यांची संख्या No. of samples collected for Compylobacteriosis	2085
	ट्रायकोमोनियासिससाठी गोळा केलेल्या नमुन्यांची संख्या No. of samples collected for Trichomoniasis	2085
	बीव्हीडी तपासणी करीता संकलित केलेल्या नमुन्यांची संख्या No. of samples collected for BVD	106
	प्राप्त झालेल्या व तपासणी केलेल्या नमुन्यांची एकूण संख्या Total no. of samples received & examined	20147
	तपासणी संस्थेची एकूण संख्या No. of Institutes inspected	2

महाराष्ट्र राज्यातील रोग अन्वेषण विभाग, पुणे यांचे कामकाज दर्शविणारा तक्ता

Summary of workload at Disease Investigation Section, Pune in Maharashtra State

अ.क्र.	कार्यभाराचा तपशील Particulars of Work load	काम Work
१	२	३
८	कुक्कुट रोग निदान प्रयोगशाळा Poultry Disease Diagnostic Laboratory -	
	a) कुक्कुट विकृती शास्त्र प्रयोगशाळा Poultry Pathology Laboratory	
	रोअविमधील इतर प्रयोगशाळांकडे तपासणीसाठी पाठविलेले नमुने No. of samples received, collected & tested for histopathology	11
	b) कुक्कुट जिवाणुशास्त्र प्रयोगशाळा Poultry Bacteriology laboratory	
	तपासणी केलेल्या उती / रक्त / इतर नमुन्यांची संख्या No. of tissue / blood / other samples processed for cultural examination	63
	केलेल्या जैवरासायनिक चाचण्यांची संख्या No. of biochemical tested performed	2
	केलेल्या जैविक चाचण्यांची संख्या No. of biological tests performed	0
	केलेल्या प्रतीजैविक संवेदनशीलता चाचण्यांची संख्या No. of antibiotic sensitivity tests carried out	0
	कोलोफॉर्मसाठी तपासलेल्या पाण्याच्या नमुन्यांची संख्या No. of water samples tested for coliforms (MPN)	117
	तपासलेल्या पशुखादय नमुन्यांची संख्या No. of feed samples tested	162
	केलेल्या सालमोनेला प्लेट अग्लुटीनेशन चाचण्यांची संख्या No. of salmonella plate agglutination tests done	2802
	केलेल्या मायकोप्लाझा प्लेट अग्लुटीनेशन चाचण्यांची संख्या No. of mycoplasma plate agglutination tests done	5604
	तपासलेले तुसचे नमुने No. of litter samples tested	6
	इतर प्रयोगशाळांना पुष्टीकरणासाठी पाठविलेल्या नमुने / बॅक्टेरियल आयसोलेटची संख्या No. of samples / bacterial isolates sent to other	0
	पीसीआर द्वारे तपासलेल्या नमुन्यांची संख्या No. of samples tested by PCR	4
	प्राप्त झालेल्या व तपासणी केलेल्या नमुन्यांची एकूण संख्या Total no. of samples received & examined	8760
	जतन केलेल्या बॅक्टेरियल आयसोलेटची संख्या No. of bacterial isolates maintained	0
	पीसीआरद्वारे प्रमाणित केलेल्या नवीन रोगांची संख्या No. of new diseases standardized by PCR	0
	c) कुक्कुट विषाणुशास्त्र प्रयोगशाळा Poultry Virology Laboratory	
	व्हायरस आयसोलेशन करीता तपासणी केलेल्या उती / रक्त / इतर नमुन्यांची संख्या No. of tissue / blood / other samples processed for	0
	केलेल्या एजीपीटी चाचण्यांची संख्या No. of AGPT test done	40
	केलेल्या एचआय चाचण्यांची संख्या No. of HI tested carried out	2842
	व्हायरस आयसोलेशन करीता तपासणी केलेल्या उती / रक्त / इतर नमुन्यांची संख्या No. of samples tested for Avian Influenza (Ag)	
	a. क्लोकल स्वॅब Cloacal swabs	6576
	b. ट्रॅकियल स्वॅब Tracheal swabs	6318
	c. कॉबड्यांच्या बाजारातून जीवित पक्षांचे घेतलेले नमुने Samples collected from live bird market	0
	d. पर्यावरणीय नमुन्यांची संख्या Environmental samples	207
	बर्ड फ्लू एंटीबॉडीसाठी केलेल्या एलाइझा चाचण्यांची संख्या No. of ELISA for Avian Influenza (Ab)	9088
	इतर एव्हियन डीसीजेस करीता केलेल्या एलाइझा चाचण्यांची संख्या No. of ELISA for other avian diseases	0
	राष्ट्रीय स्तरावरील इतर प्रयोग शाळांना पाठविलेले नमुने संख्या No. of samples sent to other national level labs	25
	पीसीआरद्वारे तपासलेल्या नमुन्यांची संख्या No. of samples tested by PCR	9987
	प्राप्त झालेल्या व तपासणी केलेल्या नमुन्यांची एकूण संख्या Total no. of samples received & examined	35083
	एकूण Grand total (a+b+c)	43854
	जतन केलेल्या वायरल आयसोलेटची संख्या No. of viral isolates maintained	1
	पीसीआर द्वारे प्रमाणित केलेल्या नवीन रोगांची संख्या No. of new diseases standardized by PCR	0
	साल्मोनेल्लोसिससाठी तपासलेल्या पक्षांची संख्या No. of birds tested for salmonellosis	0
	केलेली शवविच्छेदने No. of post mortems carried out	264
	शासकीय कुक्कुट प्रक्षेत्रावर अभ्यासिकेच्या मरतुकीच्या घटनांची संख्या No. of samples study of mortality on Govt poultry farm	0
	भेटी दिलेल्या व तपासणी केलेल्या अंडी उबवणी केंद्रांची संख्या No. of hatcheries visited & monitoring done	3
	भेटी दिलेल्या सधन कुक्कुट विकास प्रकल्पांची संख्या No. of IPD blocks visited	3
	खाजगी प्रक्षेत्र / अंडी उबवणी केंद्रांना दिलेल्या भेटीची संख्या No. of private farms / hatcheries visited	18

तक्ता क्र. २६ / Table No. 26

महाराष्ट्र राज्यातील रोग अन्वेषण विभाग, पुणे यांचे कामकाज दर्शविणारा तक्ता
Summary of workload at Disease Investigation Section, Pune in Maharashtra Stat

अ.क्र. Sr.N	कार्यभाराचा तपशील Particulars of Work load	काम Work
१	२	३
९	गुरांमधील रोगांचे सर्वेक्षण Animal Disease Surveillance -	
	संकलित केलेले तपासणी केलेले रक्तजल / दूध नमुन्यांची संख्या No. of serum samples / milk samples collected & tested	1143
	निवेदी बंगलोर येथे पाठविलेल्या रक्तजल / दूध नमुन्यांची संख्या No. of serum samples sent to NIVEDI, Bangalore	173
	संकलित केलेल्या व तपासणी केलेल्या नमुन्यांची एकूण संख्या Total no. of samples collected & tested	1316
	पशुरोग सर्वेक्षणासाठी भेट दिलेल्या ठिकाणांची संख्या No. of places visited for animal disease surveillance	1
	रोग प्रादुर्भावामध्ये रोग कारणांमिमांसा करणेसाठी दिलेल्या भेटी व अभ्याससंख्या No. of outbreaks attended & studied for epidemiology	7
	रोगासंबंधीच्या अंदाजांची संख्या No. of disease forecasting done	12
	केलेल्या प्रकाशनांची छोटे वृत्तपत्र व पुस्तिकांची संख्या No. of publications done viz., bulletins, leaflets, etc.	1
१०	लाळ खुरकुत रोग निदान प्रयोगशाळा Foot & Mouth Disease Laboratory -	
	एलायझा चाचणीद्वारे सिरॉसर्व्ह लन्ससाठी प्राप्त झालेल्या व तपासणी केलेल्या रक्तजल नमुन्यांची संख्या No. of serum samples received &	6721
	दिवा चाचणीसाठी प्राप्त झालेल्या व तपासलेल्या रक्तजल नमुन्यांची संख्या No. of serum samples received & tested by DIVA	11244
	एफएमडी विषाणूच्या तपासणीसाठी केलेल्या उती नमुन्यांची संख्या No. of tissue samples tested & typed for FMD virus	277
	एपीएमडी-सोपां सर्वेक्षण अंतर्गत डीएफएमडी/आयव्हीआरआय येथे पाठविलेल्या नमुन्यांची संख्या No. of samples sent to DFMD / IVRI Lab	0
	तपासणी केलेल्या नमुन्यांची एकूण संख्या Total no. of samples tested	18242
	पुरवठा केलेल्या प्रिझर्व्हीव व्हायलची संख्या No. of preservative vials supplied	470
	एफएमडी सिरॉसर्व्हलन्स करीता भेटी दिलेल्या प्रक्षेपांची संख्या No. of visits to farms for FMD serosurveillance	10
	भेटी दिलेल्या पशुवैद्यकीय संस्थांची संख्या No. of Vet. Institutes visited	102
	एफएमडी लसिकरण मॉनिटरिंगसाठी भेटी दिलेल्या गावांची संख्या No. of villages visited for monitoring of FMD Vaccination	86
	भेटी दिलेल्या गुरांचे आठवडीबाजार / कॅटल स्लमची संख्या No. of weekly cattle markets / cattles slums attended	9
	रोग परिस्थिती विज्ञानासाठी अभ्यासिकेच्या रोगप्रादुर्भावाची संख्या No. of outbreaks studied for epidemiology	8
	जिल्हा तालुका स्तरावर घेतलेल्या जागरूकता शिबिरातील उपस्थिती संख्या No. of district / block level awareness camps (IEC) attended	7

तक्ता क्र. २७ / Table No. 27

महाराष्ट्र राज्यातील श्वानदंशरोग प्रतिबंधक पथकांचे (२) कामकाज दर्शविणारा तक्ता
Summary of workload at Rabies control units (2) in Maharashtra Stat

अ.क्र. Sr.N	कार्यभाराचा तपशील Particulars of Work load	पुणे Pune	औरंगाबाद Aurangab
१	२	३	४
१	१ एप्रिल रोजी शिल्लक असलेल्या कुत्र्यांची संख्या Opening balance of dogs as on 1st April	0	0
२	पकडलेल्या कुत्र्यांची संख्या No. of dogs seized	12697	11054
३	एकूण कुत्र्यांची संख्या (१+२) Total No. of dogs (1+2)	12697	11054
४	सोडून देण्यात आलेल्या कुत्र्यांची संख्या No. of dogs released	12697	11039
५	एबीसी कार्यक्रमाखाली शस्त्रक्रिया केलेल्या कुत्र्यांची संख्या No. of dogs operated under ABC program	0	0
६	नष्ट केलेल्या कुत्र्यांची संख्या No. of dogs euthenised	0	15
७	वैद्यकीय महाविद्यालयाकडे प्रयोगासाठी पाठविण्यात आलेल्या कुत्र्यांची संख्या No. of dogs supplied to medical college for	0	0
८	पळून गेलेल्या कुत्र्यांची संख्या No. of dogs escaped	0	0
९	विल्हेवाट लावलेल्या कुत्र्यांची संख्या (४ ते ८) Total No. of dogs disposal (4 to 8)	12697	11054
१०	३१ मार्च रोजी शिल्लक कुत्र्यांची संख्या (३ वजा ९) Closing balance of dogs as on 31st March (3 - 9)	0	0
११	लसीकरण केलेल्या कुत्र्यांची संख्या No. of dogs immunised	15428	11166
१२	श्वानदंशोत्तर उपचार केलेल्या जनावरांची संख्या No. of animals treated with postbite A.R.V.		
	अ) गुरे Cattle	0	34
	ब) कुत्री Dogs	0	106
	क) इतर Others	0	29
१३	रोगनिदानाकरिता रो.अ.वि. पुणे येथे पाठविलेले नमुने No. of specimens sent for disease diagnosis to DIS, Pune	0	0
१४	आयोजित / उपस्थित राहिलेले श्वान प्रदर्शने Dog shows organised / attended	0	1
१५	मोठ्या जनावरांच्या लसीकरणाची शिबिरे Large animals vaccination camps	0	1

पशुसंवर्धन विभागाच्या विविध संस्थांमध्ये नोंद झालेल्या संसर्गजन्य रोगांची माहिती दर्शविणारा तक्ता

No. of Out Breaks Recorded in various insitutions in Animal Husbandry Department

अ. क्र. Sr. No.	वर्ग Category	रोगाचे नाव Name of Disease	प्रादुर्भावांची संख्या No. of OutBreaks	लागण झालेल्या गावांची संख्या No. of Villages Affected	बाधित झालेली जनावरे / पक्ष्यांची संख्या No. of Animals / Birds Attacked	मृत्यू पावलेल्या जनावरे/ पक्ष्यांची संख्या No. of Animals/ Birds Died
१	२	३	४	५	६	७
१	गुरे / म्हशी Cattle / Buffalo	१. घटसर्प / Haemorrhagic Septicemia	12	12	698	195
		२. फऱ्या / Black Quarter	1	1	4	2
		३. पी. पी. आर. / Peste des Petits Ruminants	-			
		४. लाळ्या खुरकुत रोग / Foot & Mouth Disease	35	44	1305	219
		५. विषबाधा / Botulism	-			
		६. श्वानदंश / Antirabies	-			
		७. काळपुळी / Anthrax	-			
		८. सांसर्गिक गर्भपात / Brucellosis	-			
		९. आंत्रविषार / Enterotoxaemia	-			
		१०. थायलेरिआसिस/Theileriasis	2	2	13	10
		११. सरा / Surra	-			
		१२. इतर/Other (लंपी स्किन डिसिज)	56	781	23833	0
१३. इतर/Other (अनाप्लास्मासिस)	1	1	3	1		
२	शेळ्या- मेंढ्या / Sheep & Goat	१. पी. पी. आर. / Peste des Petits Ruminants	4	4	403	37
		२. शेळ्या व मेंढ्यांच्या देवी Sheep & Goat Pox	-	-	-	-
		३. आंत्रविषार / Enterotoxaemia	-	-	-	-
		४. घटसर्प / Haemorrhagic Septicemia	2	2	6	2
		५. काळपुळी / Anthrax	-	-	-	-
		६. श्वानदंश / Antirabies	-	-	-	-
		७. सरा / Surra	-	-	-	-
		८. नील जिह्वा / Blue Tongue	-	-	-	-
		९. बोटुलिझम / Botulism	-	-	-	-
		१०. लाळ्या खुरकुत रोग / Foot & Mouth Disease	-	-	-	-
		११. थायलेरिआसिस/Theileriasis	-	-	-	-
		१२. इतर/Other (अनाप्लास्मासिस)	-	-	-	-
३	कोंबड्या / Poultry	१. कॉक्सिडीओसीस / Coccidiosis	-	-	-	-
		२. सालमोनेल्ला / Salmonella	-	-	-	-
		३. मानमोडी / Ranikhet	1	1	19	17
		४. कोंबड्यांच्या देवी / Fowl Pox	-	-	-	-
		५. श्वानदंश / Antirabies	-	-	-	-
		६. बर्ड फ्लू / Bird Flue	2	2	1367	1367
		७. आयबीडी / Infectious bursal disease, Gumboro	-	-	-	-
		८. मरेक्स / Marex	-	-	-	-
		९. निदान न झालेले / Not Dignosed	-	-	-	-
४	डुकरे / Pigs	१. सुकर ताप / Swine Fever				
		२. श्वानदंश / Antirabies				
		३. घटसर्प / Haemorrhagic Septicemia				
५	घोडे /	१. ग्लॅंडर्स / Glanders	3	3	4	2

तक्ता क्र. २९
गोठीत रेत प्रयोगशाळा व जिल्हा कृत्रिम रेतन केंद्र मधील गोठीत रेतमात्रांचा हिशोब

अ. क्र. Sr. No.	कार्यभाराचा तपशील Particulars of Work load	गोठीत रेत प्रयोगशाळा Frozen Semen Laboratory		१ एप्रिल रोजीची सुरुवातीची शिल्लक Opening balance as on 1st April		गोठीत रेतमात्रा उत्पादन FS doses produced	
		पैदाशीचे वळू Breeding bulls	वळूंमार्फत मिळालेली रेतन संकलन Semen collection obtained from	गोठीत रेत प्रयोगशाळा FS Lab.	जिल्हा कृत्रिम रेतन केंद्र DAIC	गोठीत रेत प्रयोगशाळा FS Lab.	जिल्हा कृत्रिम रेतन केंद्र DAIC
१	२	३	४	५	६	७	८
१	विदेशी जर्सी Exotic - Jersey	4	291	689562		37968	0
२	विदेशी होलस्टीन Exotic - Holstein	7	141	34260	79588	31569	0
३	A) एकूण विदेशी Total Exotic	11	432	723822	79588	69537	96877
४	जर्सी संकरीत-५०% Jersey cross bred-50%	19	949	187575		330052	0
५	जर्सी संकरीत-६२.५% Jersey cross bred-62.5%	0	0	0		0	0
६	जर्सी संकरीत-७५% Jersey cross bred-75%	3	171	98183		48720	0
७	एकूण जर्सी संकरीत Total Jersey Crossbred	22	1120	285758	0	378772	0
८	होलस्टीन संकरीत-५०% Holstein cross bred-50%	6	352	76915		158011	0
९	होलस्टीन संकरीत-६२.५% Holstein cross bred-62.5%	4	159	65902		44205	0
१०	होलस्टीन संकरीत-७५% Holstein cross bred-75%	13	603	236652	226283	166968	0
११	एकूण होलस्टीन संकरीत Total Holstein Crossbred	23	1114	379469	226283	369184	0
१२	B) एकूण संकरीत Total Crossbred	45	2234	665227	226283	747956	239446
१३	देवणी Deoni	3	80	62553	21656	43171	19735
१४	डंगी Dangi/ सहिवाल Sahival	11	507	280418	40233	76743	2129
१५	गवळाऊ Gavlau	6	181	178783	15223	40530	7900
१६	खिलार Khillar/ गिर Gir	18	538	182013	99108	72960	40638
१७	लाल कंधारी Lal kandhari/ हरियाना Haryana	6	322	202613	15008	52891	23374
१८	इतर Other	0	0	0	22882	0	24930
१९	C) एकूण देशी Total Indigenous	44	1628	906380	214110	286295	118706
२०	पंढरपुरी Pandharpuri	9	382	73874	21594	67919	23470
२१	नागपुरी Nagpuri	0	0	14300	5386	0	2769
२२	सुरती Surati	0	0	25294	11672	0	3716
२३	मुन्हा Murrha	42	1429	169169	114069	265223	109825
२४	जाफराबादी Jafrabadi	0	0	3048	8224	0	1258
२५	इतर Other	0	0	0	0	0	0
२६	D) एकूण महिष Total Buffaloe	51	1811	285685	160945	333142	141038
२७	एकूण Total (A+B+C+D)	151	6105	2581114	680926	1436930	596067
२८	पैदाशीच्या धोरणानुसार आवश्यकता Requirement as per breeding Policy	204	--	--	--	--	--
२९	आवश्यकतेनुसार कमी किंवा जादा More or less as per requirment	-53	--	--	--	--	--
३०	एकूण गोठीत रेतमात्रा तयार करण्यासाठी आलेला खर्च (रु. लाख) Expenditure incurred to produce total FS doses (Rs. Lakh)	--	--	--	--	376.72	0.00
३१	एक गोठीत रेतमात्रा तयार करण्यासाठी आलेला खर्च (रु. लाख) Expenditure incurred to produce one FS doses (Rs. Lakh)	--	--	--	--	26.22	0.00

Table No. 29

Account of Frozen Semen Doses at Frozen Semen Laboratory & District AI Centre

इतर संस्थेकडून विकत/ मिळालेल्या Purchased/ Received from other inst. / MLDB		एकूण गोठीत रेतमात्रा Total FS doses		पुरविलेल्या गोठीत रेतमात्रा FS doses supplied		चाचणीसाठी / वाया गेलेल्या गोठीत रेतमात्रा FS doses used for testing / wasted		एकूण विनियोग केलेल्या गोठीत रेतमात्रा FS doses disposed		३१ मार्च अखेरची शिल्लक Closing balance as on 31st March	
गोठीत रेत प्रयोगशाळा FS Lab.	जिल्हा कृत्रिम रेतन केंद्र DAIC	गोठीत रेत प्रयोगशाळा FS Lab.	जिल्हा कृत्रिम रेतन केंद्र DAIC	गोठीत रेत प्रयोगशाळा FS Lab.	जिल्हा कृत्रिम रेतन केंद्र DAIC	गोठीत रेत प्रयोगशाळा FS Lab.	जिल्हा कृत्रिम रेतन केंद्र DAIC	गोठीत रेत प्रयोगशाळा FS Lab.	जिल्हा कृत्रिम रेतन केंद्र DAIC	गोठीत रेत प्रयोगशाळा FS Lab.	जिल्हा कृत्रिम रेतन केंद्र DAIC
९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
19900		747430		102145		7207		109352		638078	
37657	157015	103486	236603	74629	155349	5374	1564	80003	156913	23483	79690
57557	157015	850916	236603	176774	155349	12581	1564	189355	156913	661561	79690
11924		529551		211710		44103		255813		273738	
0		0		0		0		0		0	
0		146903		11551		364		11915		134988	
11924	0	676454	0	223261	0	44467	0	267728	0	408726	0
103215		338141		226492		8841		235333		102808	
25030		135137		93351		3178		96529		38608	
57525	842820	461145	1069103	417192	819268	10378	11164	427570	830432	33575	238671
185770	842820	934423	1069103	737035	819268	22397	11164	759432	830432	174991	238671
197694	842820	1610877	1069103	960296	819268	66864	11164	1027160	830432	583717	238671
9953	24814	115677	46470	29754	32109	3278	133	33032	32242	82645	14228
36490	108782	393651	149015	164837	102094	10195	1579	175032	103673	218619	45342
1300	35250	220613	50473	91669	33476	6111	485	97780	33961	122833	16512
19993	248947	274966	348055	191100	258085	1395	3167	192495	261252	82471	86803
47972	77703	303476	92711	93846	67843	6682	208	100528	68051	202948	24660
0	24096	0	46978	0	20668	0	471	0	21139	0	25839
115708	519592	1308383	733702	571206	514275	27661	6043	598867	520318	709516	213384
0	59142	141793	80736	66986	56319	7617	977	74603	57296	67190	23440
0	4880	14300	10266	8740	7410	0	88	8740	7498	5560	2768
0	1400	25294	13072	1400	3766	0	2	1400	3768	23894	9304
236248	558388	670640	672457	526199	544157	24118	5926	550317	550083	120323	122374
0	2976	3048	11200	2608	6556	0	203	2608	6759	440	4441
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
236248	626786	855075	787731	605933	618208	31735	7196	637668	625404	217407	162327
607207	2146213	4625251	2827139	2314209	2107100	138841	25967	2453050	2133067	2172201	694072
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

तक्ता क्र. ३० / Table No. 30

म.प.वि.मं. अंतर्गत वळूमाता प्रक्षेत्र, वळू संगोपन केंद्र व राज्यस्तरीय पशुपैदास प्रक्षेत्र येथील पशुधनाची संख्या
Livestock strength of BMF, BRC- under MLDB & CBF - under State Sector

अ. क्र. Sr. No.	कार्यभाराचा तपशील Particulars of Work load	पैदाशीच्या गायी / म्हशी Breeding Cows / Buffaloes	कालवडी Female calves	१ ते २ वर्षातील कालवडी Heifers 1 to 2 Years	२ ते ३ वर्षातील कालवडी Heifers 2 to 3 Years	नर वासरे Male calves	१ ते २ वर्षामधील वळू Bulls 1 to 2 Years	२ ते ३ वर्ष व त्यावरील वळू Bulls 2 to 3 years &	पैदाशीचे वळू Breedin g bulls	बेल Bullock s	एकूण कळप स्थिती Total Herd Position
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
वळूमाता केंद्रे Bull Mother Farms											
१	अ) सुरवातीस असलेल्या Opening balance	745	0	160	304	0	142	153	2	3	1509
२	ब) अंतर्गत बदल Internal change	32	0	0	0	0	0	0	0	0	32
३	क) जन्म Calves born	0	210	0	0	214	0	0	0	0	424
४	ड) पावती Receipt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
५	इ) खरेदीचे वर्ष Purchased during the year	0	0	2	31	23	4	6	0	0	66
६	फ) मृत्यू संख्या Deaths	69	31	25	27	31	23	12	0	0	218
७	ग) विक्री Sale	0	0	0	0	12	16	27	0	0	55
८	ह) मपविमंच्या इतर संस्थेकडे वर्ग Transferred to other Instt. of MLDB	2	0	0	0	4	4	1	0	1	12
९	य) बदल Conversions	0	0	0	26	0	0	0	0	0	26
१०	र) अखेरची शिल्लक Closing balance	706	179	137	282	190	103	119	2	2	1720
११	ल) गुणवत्तेचे निकष पूर्ण करणारी गुरे No. of Animals Meeting the Quality Standards	284	112	103	170	127	74	53	2	2	927
१२	व) पैदाशीचे धोरणानुसार आवश्यक गाय/म्हशी Requirement as per breeding Policy	200	70	51	58	54	16	12	1	0	462
१३	क्ष) आवश्यकतेप्रमाणे कमी किंवा जास्त More or less as per requirment	84	42	52	112	73	58	41	1	2	465
राज्यस्तरीय केंद्र State Level Farm (Cattle Breeding Farm Wardha)											
१	अ) सुरवातीस असलेल्या Opening balance	81	0	23	22	0	12	4	3	3	148
२	ब) अंतर्गत बदल Internal change	34	0	0	0	0	0	0	0	0	34
३	क) जन्म Calves born	0	16	0	0	20	0	0	0	0	36
४	ड) पावती Receipt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
५	इ) खरेदीचे वर्ष Purchased during the year	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
६	फ) मृत्यू संख्या Deaths	5	2	0	2	2	2	3	0	0	16
७	ग) विक्री Sale	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
८	ह) मपविमंच्या इतर संस्थेकडे वर्ग Transferred to other Instt. of MLDB	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
९	य) बदल Conversions	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
१०	र) अखेरची शिल्लक Closing balance	110	14	23	20	18	10	1	3	3	202
११	ल) गुणवत्तेचे निकष पूर्ण करणारी गुरे No. of Animals Meeting the Quality Standards	110	14	23	20	18	10	1	3	3	202
१२	व) पैदाशीचे धोरणानुसार आवश्यक गाय/म्हशी Requirement as per breeding Policy	60	0	0	0	0	0	0	2	0	62
१३	क्ष) आवश्यकतेप्रमाणे कमी किंवा जास्त More or less as per requirment	50	14	23	20	18	10	1	1	3	140

तक्ता क्र. ३१ चालू / Table No. 31 Contd.

अ.क्र. Sr.No.	कार्यभाराचा तपशील Particulars of Work load	नर वासरे Male calves		१ ते २ वर्षांमधील वट्टू Bulls 1 to 2 Years		२ - ३ वर्ष व त्यावरील वट्टू Bulls 2 - 3 years & above		पैदाशीचे वट्टू Breeding bulls		बैल Bullocks		एकूण कळप स्थिती Total Herd Position	
		गायवर्ग Cattle	महिष Buffaloe	गायवर्ग Cattle	महिष Buffaloe	गायवर्ग Cattle	महिष Buffaloe	गायवर्ग Cattle	महिष Buffaloe	गायवर्ग Cattle	महिष Buffaloe	गायवर्ग Cattle	महिष Buffaloe
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
वट्टू संगोपन केंद्र Bull Rearing Centre													
१	अ) सुरवातीस असलेल्या Opening balance	6	2	6	1	25	2	0	0	0	0	37	5
२	ब) अंतर्गत बदल Internal change	0	0	9	2	10	1	0	0	0	0	19	3
३	क) जन्म Calves born	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
४	ड) पावती Receipt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
५	इ) खरेदीचे वर्ष Purchased during the	6	2	7	6	12	9	0	0	0	0	25	17
६	फ) मृत्यू संख्या Deaths	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
७	ग) विक्री Sale	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
८	ह) मर्पाविमंच्या इतर संस्थेकडे वर्ग	0	0	2	7	19	7	0	0	0	0	21	14
९	य) बदल Conversions	9	2	10	1	0	0	0	0	0	0	19	3
१०	र) अखेरची शिल्लक Closing balance	3	2	10	1	28	5	0	0	0	0	41	8
११	ल) गुणवत्तेचे निकष पूर्ण करणारी गुरे No. of Animals Meeting the Quality	0	0	28	3	21	4	0	0	0	0	49	7
१२	व) पैदाशीचे धोरणानुसार आवश्यक गाय/महिषी Requirement as per breeding Policy	8	2	39	5	30	6	0	0	0	0	77	13
१३	क्ष) आवश्यकतेप्रमाणे कमी किंवा जास्त More or less as per requirement	-8	-2	-11	-2	-9	-2	0	0	0	0	-28	-6

तक्ता क्र. ३२ / Table No. 32

गोठीत रेत प्रयोगशाळा व जिल्हा कृत्रिम रेतन केंद्र मधील द्रवनाचा हिशोब
Account of LN₂ at Frozen Semen Laboratory & District AI Centre

अ.क्र. Sr.No.	कार्यभाराचा तपशील Particulars of Work load	गो. र. प्र. F. S. Lab	जि. कृ. र. कें. D. A. I. C.
१	२	३	४
1	1 एप्रिल रोजी द्रवनाची आरंभीची शिल्लक Opening balance of LN ₂ as on 1st April	2703.40	56678.95
2	मुख्यालयी उत्पादित द्रवना LN ₂ produced at HQ	0.00	47900.00
3	म.प.वि.मं कडून प्राप्त झालेले द्रवना Quantity of LN ₂ Received from MLDB	0.00	50982.00
4	खरेदी केलेले द्रवना Quantity of LN ₂ purchased	144425.30	232881.69
5	खात्याच्या इतर संस्थेकडून मिळालेले / उसनवार घेतलेले द्रवना LN ₂ Received / borrowed from other Institute of Dept.	200.00	309.00
6	एकूण द्रवना Total quantity of LN ₂	147328.70	2388751.64
7	प्रयोगशाळेसाठी वापरलेले द्रवना Quantity of LN ₂ used for Laboratory	137619.00	116787.50
8	द्रवनापात्र थंड करणेसाठी वापरलेले द्रवना LN ₂ used for cooling of LN ₂ containers	1507.00	60654.30
9	पुरवठा केलेले द्रवना Quantity of LN ₂ supplied	1000.00	1933698.75
10	इतर संस्थांना उसनवार दिलेले द्रवना LN ₂ borrowed to other Institute of Dept.	0.00	51.50
11	बाष्पीभवन झालेले द्रवना Quantity of LN ₂ evaporated	4680.30	214395.75
12	द्रवना बाष्पीभवनाची टक्केवारी Percentage of Evaporation of LN ₂	3.18	8.98
13	विनियोग केलेले एकूण द्रवना Total Quantity of LN ₂ disposed off	144806.30	2325587.80
14	31 मार्च रोजी शिल्लक द्रवना Closing balance of LN ₂ as on 31st March	2522.40	63163.84
15	एक कृत्रिम रेतन करण्यासाठी लागणारे द्रवना (ली) LN ₂ required to perform one Insemination (Ltr)	0.00	1.25
16	एक कृत्रिम रेतन करण्यासाठी लागणा-या द्रवनाची किंमत (रु.) Cost of LN ₂ required to perform one Insemination (Rs.)	0.00	20.13
17	केलेले कृत्रिम रेतन Artificial Insemination Done	0.00	1861387.00
18	जन्मलेली वासरे Calves Born	0.00	706690.00
19	एक लिटर द्रवनाची खरेदी किंमत (रु.) Purchase Cost of LN ₂ per Litre (Rs.)	16.26	16.12
20	एक अतिशित वट्टूबीजमात्रा तयार करण्यास लागलेल्या द्रवनाची किंमत (रु.) Cost of LN ₂ required to produce one FS Dose (Rs.)	1.51	0.00

तक्ता क्र. ३३ / Table No. 33

म.प.वि.मं. च्या वळूमाता प्रक्षेत्र, वळू संगोपन केंद्र व राज्यस्तरीय पशुपैदास प्रक्षेत्रांच्या कार्यभाराचा तपशील
Summary of workload of BMF, BRC - under MLDB & CBF - under State Sector

अ.क्र. Sr.No.	कार्यभाराचा तपशील Particulars of Work load	वळूमाता केंद्रे BMF	पशुपैदास प्रक्षेत्र CBF	वळू संगोपन केंद्र BRC	
१	२	३	४	५	
१	प्रक्षेत्रावरील सरासरी गायी व म्हशी Avg. No. of Cow & Buffalo on the farm	अ) विदेशी Exotic	0	0	0
		ब) संकरित Cross bred	65	0	0
		क) देशी Indigenous	66	115	0
		ड) महिष Buffaloe	77	0	0
२	दुध देण्याच्या कालावधीत दिलेले सरासरी दुध (लि.) Avg. Milk yield during lactation period(Ltrs.)	अ) विदेशी Exotic	0	0	0
		ब) संकरित Cross bred	1791	0	0
		क) देशी Indigenous	1253	650	0
		ड) महिष Buffaloe	1651	0	0
३	दुध देण्याचा सरासरी कालावधी (दिवस) Avg. length of lactation (Days)	अ) विदेशी Exotic	0	0	0
		ब) संकरित Cross bred	305	0	0
		क) देशी Indigenous	281	240	0
		ड) महिष Buffaloe	328	0	0
४	पहिल्या वेताचे सरासरी वय (दिवस) Avg. age at first calving (Days)	अ) विदेशी Exotic	0	0	0
		ब) संकरित Cross bred	1276	0	0
		क) देशी Indigenous	1706	1050	0
		ड) महिष Buffaloe	1583	0	0
५	दोन वेतांमधील सरासरी कालावधी (दिवस) Avg. intercalving period (Days)	अ) विदेशी Exotic	0	0	0
		ब) संकरित Cross bred	511	0	0
		क) देशी Indigenous	460	450	0
		ड) महिष Buffaloe	589	0	0
६	वार्षिक दुध उत्पादन (लि. '०००) Milk production during the year (Ltrs. '000)	350.79	8000.00	0	
७	वार्षिक दुध विक्री (लि. '०००) Milk sold during the year (Liters '000)	275.57	0.00	0	
८	दुध विक्रीतून मिळालेली रक्कम (रु. '०००) Receipt realised by sale of milk (Rs. '000)	11416.49	0.00	0	
९	पैदाशीसाठी विकलेल्या वळूंची संख्या No. of Males sold for breeding	अ) विदेशी Exotic	0	0	0
		ब) संकरित Cross bred	21	0	0
		क) देशी Indigenous	32	0	0
		ड) महिष Buffaloe	0	0	0
		एकूण Total	53	0	0
१०	पैदाशीसाठी पुरविलेल्या वळूंची संख्या No. of Males supplied for breeding	अ) विदेशी Exotic	0	0	2
		ब) संकरित Cross bred	4	0	2
		क) देशी Indigenous	5	0	19
		ड) महिष Buffaloe	0	0	14
		एकूण Total	9	0	37
११	प्रक्षेत्रावर असलेली जमीन (हेक्टर्स) land of the farm (Hectors)	एकूण जमीन (हेक्टर्स) Total land (Hectors)	2318.58	40.80	67.31
		अ) पिकाखालील जमीन Land under cultivation	467.68	10.00	27.28
		ब) प्रक्षेत्रावरील जमीन Gross Cropped area	351.62	10.00	27.28
		क) रस्ते, इमारती, ताली इ. खालील जमीन Land under roads, buildings & Lakes etc.	170.97	6.00	22.19
		ड) गवतासाठी राखीव क्षेत्र Land reserved for hay	425.25	10.80	0.00
		इ) चराऊ क्षेत्र (हेक्टर्स) Grazing land (H)	1254.68	14.00	17.84
१२	वैरण उत्पादन (टन) Fodder production (Ton)	अ) ओला Green	9498.36	0.00	439.56
		ब) सुका Dry	1038.90	0.00	7.00
		क) वैरण उत्पादन प्रति हेक्टर्स (टन) Fodder production per hector (Ton)	41.79	0.00	17.40

तक्ता क्र. ३३ चालू / Table No. 33 Contd.

अ.क्र. Sr.No.	कार्यभाराचा तपशील Particulars of Work load	वळूमाता केंद्रे BMF	पशुपैदास प्रक्षेत्र CBF	वळू संगोपन केंद्र BRC
१	२	३	४	५
१३	वाटलेल्या वैरणोच्या चाऱ्यांचे बीज (कि.) Fodder seeds distributed (Kg.)	0.00	0.00	0.00
१४	वाटलेल्या चाऱ्यांचे संच ('०००) Grass sets distributed ('000)	4777.18	0.00	123.00
१५	विकत घेतलेली वाळलेली वैरण (टन) Dry fodder purchased (Ton)	0.00	0.00	24.30
१६	वैरण खरेदीसाठी केलेला खर्च ('००० रु.) Expenditure incurred on purchase of fodder (Rs. '000)	0.00	0.00	198.13
१७	मपविमंचे क्षेत्राकडून मिळालेली वैरण / चारा (टन) Fodder received from other farm of MLDB (Ton)	0.00	0.00	4.00
१८	मपविमंचे क्षेत्राकडून मिळालेली वैरण / चारा किंमत ('००० रु.) Cost of Fodder received from other farm of MLDB (Rs. '000)	0.00	0.00	0.00
१९	खाद्य व आंबोण खरेदी (टन) Feed & concentrates purchased (Ton)	714.25	0.00	8.00
२०	खाद्य व आंबोण खरेदीत झालेला खर्च ('००० रु.) Expenditure incurred on purchase of Feed and concentrates (Rs. '000)	4426265.53	0.00	231.55
२१	महसुली जमा ('000 रु.) Revenue Receipts ('000 Rs.)	16303.65	0.00	377.42
	काल्पनिक जमा ('000 रु.) Notional Receipt ('000 Rs.)	46880.61	0.00	2032.76
	एकूण जमा ('000 रु.) Total Receipt ('000 Rs.)	63184.26	0.00	2410.18
२२	झालेला खर्च ('००० रु.)			
	अ) पगार व भत्ते Pay & allowances	37786.73	0.00	6511.24
	ब) इतर Others	11510.80	0.00	3267.92
	एकूण Total	49297.53	0.00	9779.16

तक्ता क्र. ३४ / Table No.34

म. प. वि. मं. च्या वळूमाता व वळू संगोपन केंद्र, राज्यस्तरीय पशुपैदास केंद्रांचे रु. एक आवकेशी खर्चाचे गुणोत्तर

Operating Cost of BMF, BRC & State level CBF in ratio with receipt of Rs. One

(पगार व भत्ते वगळून / Excluding Pays & Allowances)

अ.क्र. Sr.No.	पशुपैदास प्रक्षेत्र Cattle Breeding Farm	ठिकाण Place	एकूण आवक Total Receipt			पगार व भत्ते सोडून खर्च Excl. pay & allowances	खर्चाचे एक रु. आवकेशी गुणोत्तर Expd. Ratio to receipt of Rs.
			महसुली Revenue	काल्पनिक Notional	एकूण Total		
१	२	३	५	६	७	८	९
१	महाराष्ट्र पशुधन विकास	ताथवडे, पुणे Tathwade, Pune	4261.38	18329.98	22591.36	5689.86	0.25
२	मंडळ यांचे अंतर्गत वळूमाता	जत, सांगली Jath, Sangli	2352.00	1620.00	3972.00	1504.00	0.38
३	संगोपन केंद्र Bull Mother	जुनोनी, सोलापूर Junoni, Solapur	49.81	4305.60	4355.41	795.00	0.18
४	Farm under Maharashtra Livestock Development Board	कोपरगाव, अहमदनगर Kopargaon, Ahmednagar	979.92	6256.00	7235.92	0.00	0.00
५		हिंगोली Hingoli	4700.00	6695.74	11395.74	0.00	0.00
६		पोहरा, अमरावती Pohra, Amravati	1079.94	6473.29	7553.23	2663.89	0.35
७		वडसा, गडचिरोली Wadsa, Gadchiroli	2880.59	3200.00	6080.59	858.05	0.14
८	एकूण (१+७) Total (1+7)		16304	46881	63184	11511	0.18
९	महाराष्ट्र पशुधन विकास	औरंगाबाद Aurangabad	0	73	73	301	4.12
१०	मंडळ अंतर्गत वळू संगोपन केंद्र BRC under MLDB	नागपूर Nagpur	377	1960	2337	2967	1.27
११	एकूण (९+१०) Total (9+10)		377	2033	2410	3268	1.36
१२	एकूण (८+११) Total (8+11)		16681	48914	65594	14779	0.23
१३	राज्यस्तरीय पशुपैदास प्रक्षेत्र CBF -State Sector	हेटीकुंडी, वर्धा Hetikundi, Wardha	0	0	0	0	0.00
एकूण (१२+१३) Total (12+13)			16681	48914	65594	14779	0.23

तक्ता क्र. ३५ / Table No. 35

राज्यातील मान्यताप्राप्त कत्तलखान्यात कत्तल केलेल्या जनावरांची जिल्हानिहाय संख्या
Districtwise No. of Animals Slaughtered in Recognized Slaughter Houses

अ.क्र. Sr.No.	जिल्ह्याचे / विभागाचे	गुरे Cattle			एकूण Total	महिष Buffalo			एकूण Total	शेळ्या Goat	मेंढ्या Sheep	एकूण शेळ्या मेंढ्या	डुकरे Pigs	Name of District / Region
		बैल Bulloc	लहान Big	मोठे Big		म्हैस Female	लहान Small	मोठे Big						
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
१	बृहन्मुंबई	०	०	०	०	४३२४८	४४५५१	६९४	८८४९३	३२७२३४	०	३२७२३४	२२७४७	Mumbai
२	ठाणे	०	०	०	०	५६७४	०	९७५२	१५४२६	१२०११	९९३	१३००४	०	Thane
३	पालघर	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	Palghar
४	रायगड	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	Raigad
५	रत्नागिरी	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	Ratnagiri
६	सिंधुदुर्ग	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	Sindhudurg
मुंबई विभाग		०	०	०	०	४८९२२	४४५५१	१०४४६	१०३९१९	३३९२४५	९९३	३४०२३८	२२७४७	Mumbai Region
७	नाशिक	०	०	०	०	२२९२८८	०	१७४०	२३१०२८	०	०	०	०	Nashik
८	धुळे	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	Dhule
९	नंदुरबार	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	Nandurbar
१०	जळगाव	०	०	०	०	५२६	६६४	२४३	१४३३	०	०	०	०	Jalgaon
११	अहमदनगर	०	०	०	०	२१०	०	२३०	४४०	०	०	०	०	Ahmednagar
नाशिक विभाग		०	०	०	०	२३००२४	६६४	२२१३	२३२९०१	०	०	०	०	Nashik Region
१२	पुणे	०	०	०	०	३००८६	४४६२	०	३४५४८	०	०	०	०	Pune
१३	सातारा	०	०	०	०	१०४९४४	०	०	१०४९४४	०	०	०	०	Satara
१४	सांगली	०	०	०	०	१५१८४	०	०	१५१८४	०	०	०	०	Sangli
१५	सोलापूर	०	०	०	०	१९९६७५	०	०	१९९६७५	०	०	०	०	Solapur
१६	कोल्हापूर	०	०	०	०	१०९०८	०	०	१०९०८	०	०	०	०	Kolhapur
पुणे विभाग		०	०	०	०	३६०७९७	४४६२	०	३६५२५९	०	०	०	०	Pune Region
१७	औरंगाबाद	०	०	०	०	२६३३९४	०	०	२६३३९४	४४०४०	१३७	४४१७७	०	Aurangabad
१८	जालना	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	Jalna
१९	परभणी	०	०	०	०	९५२६५	०	०	९५२६५	०	०	०	०	Parbhani
२०	बीड	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	Beed
औरंगाबाद विभाग		०	०	०	०	३५८६५९	०	०	३५८६५९	४४०४०	१३७	४४१७७	०	A'bad Region
२१	लातूर	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	Latur
२२	उस्मानाबाद	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	Osmanabad
२३	नांदेड	०	०	०	०	६	८४०४	४७०	८८८०	०	०	०	०	Nanded
२४	हिंगोली	०	०	०	०	६	२	०	८	०	०	०	०	Hingoli
लातूर विभाग		०	०	०	०	१२	८४०६	४७०	८८८८	०	०	०	०	Latur Region
२५	अमरावती	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	Amravati
२६	अकोला	०	०	०	०	३९	०	०	३९	०	०	०	०	Akola
२७	वाशीम	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	Washim
२८	बुलढाणा	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	Buldhana
२९	यवतमाळ	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	Yavatmal
अमरावती विभाग		०	०	०	०	३९	०	०	३९	०	०	०	०	Amravati Region
३०	नागपूर	०	०	०	०	०	३७७३	०	३७७३	०	०	०	०	Nagpur
३१	वर्धा	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	Wardha
३२	भंडारा	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	Bhandara
३३	गोंदिया	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	Gondia
३४	चंद्रपूर	०	०	०	०	०	१४	०	१४	०	०	०	०	Chandrapur
३५	गडचिरोली	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	Gadchiroli
नागपूर विभाग		०	०	०	०	०	३७८७	०	३७८७	०	०	०	०	Nagpur Region
महाराष्ट्र राज्य		०	०	०	०	९९८४५३	६१८७०	१३१२९	१०७३४५२	३८३२८५	११३०	३८४४१५	२२७४७	Maharashtra

टिप:- उपरोक्त माहितीमध्ये APEDA अंतर्गत कत्तलखान्यात झालेल्या जनावरांच्या कत्तलसंख्येचाही समावेश करण्यात आलेला आहे. तसेच कत्तल केलेल्या जनावरांची संख्या दर्शविण्यासाठी संबंधित जिल्हा प्रत्येक महिन्याची २० ते २९ तारीख असा महिना घेतात. आयुक्त कार्यालयाचा अहवाल १ ते ३०/३१ तारीख

तक्ता क्र. ३६/ Table No.36

राज्यातील पशुधन, पशुखाद्य, पशुजन्य पदार्थ व वैरणीच्या वार्षिक सरासरी किंमती दर्शविणारा तक्ता
Average Prices of Livestock, their Products & By-Products, Cattle feed, Fodder, etc.

अ. क्र. Sr. No.	बाब Particular	एकक Unit	वार्षिक सरासरी किंमत (रुपये) Average Price (In Rs.)		
			किमान Min.	कमाल Max.	
१	२	३	४	५	
१	वळू / Bull	प्रती नग / Per Unit	14577.50	24493.93	
२	बैल / Bullock	प्रती नग / Per Unit	19112.76	33486.99	
३	गायीची नर वासरे / Male Cow Heifer	प्रती नग / Per Unit	5073.73	10400.20	
४	म्हशीची नर पारडे / Male Buffalo Heifer	प्रती नग / Per Unit	2399.41	4305.49	
५	रेडे / He Buffalo	प्रती नग / Per Unit	8601.34	14658.39	
६	दुभती म्हेस / Milking Buffalo	प्रती नग / Per Unit	35358.88	49122.58	
७	दुभती गाय / Milking Cow	प्रती नग / Per Unit	24424.32	39429.33	
८	कालवड / Cow Calf	प्रती नग / Per Unit	7345.35	12689.16	
९	वगार - पारडी / Buffalo Calf	प्रती नग / Per Unit	6862.09	11304.92	
१०	मेंढी / Sheep	प्रती नग / Per Unit	4246.41	6822.29	
११	शेळी / Goat	प्रती नग / Per Unit	5019.19	8379.35	
१२	कुक्कुट पक्षी / Poultry Birds	अ. पिल्लू / Chick	प्रती नग / Per Unit	20.96	25.36
		ब. तलंगा / Pullet	प्रती नग / Per Unit	122.29	168.14
		क. लहान कोंबडा / Cockrels	प्रती नग / Per Unit	126.25	194.16
		ड. कोंबडी / Hen	प्रती नग / Per Unit	217.23	330.88
		इ. कोंबडा / Cock	प्रती नग / Per Unit	288.15	423.12
१३	गायीचे दुध Cow milk	प्रती लिटर / Per Liter	29.48	36.22	
१४	म्हशीचे दुध Buffalo milk	प्रती लिटर / Per Liter	40.49	51.00	
१५	मांस (मटण) / Meat	प्रती किलो. / Per Kilo.	477.91	563.02	
१६	गुरांचे मांस / Beef	प्रती किलो. / Per Kilo.	45.91	56.16	
१७	डुकराचे मांस Pork	प्रती किलो. / Per Kilo.	46.78	53.83	
१८	लोकर Wool	प्रती किलो. / Per Kilo.	22.31	29.50	
१९	कोंबडीची अंडी / Poultry Eggs	प्रती नग / Per Unit	6.30	7.60	
२०	खते Manure	प्रती बैलगाडी / Per Cart	632.55	733.47	
२१	कातडी / चामडे / Skin / Hide	अ. गोजातीय जनावरे / Cattle	प्रती नग / Per Unit	149.28	186.91
		ब. महिष / Buffalo	प्रती नग / Per Unit	281.43	332.65
		क. मेंढी / Sheep	प्रती नग / Per Unit	70.62	91.75
		ड. शेळी / Goat	प्रती नग / Per Unit	103.61	118.29
२२	हिरवे गवत / Green Fodder	प्रकार १ / Type 1	प्रती किलो. / Per Kilo.	6.10	7.61
		प्रकार २ / Type 2	प्रती किलो. / Per Kilo.	4.57	5.58
		प्रकार ३ / Type 3	प्रती किलो. / Per Kilo.	1.58	1.98
२३	वाळलेले गवत / Dry Fodder	प्रकार १ / Type 1	प्रती किलो. / Per Kilo.	8.90	10.82
		प्रकार २ / Type 2	प्रती किलो. / Per Kilo.	3.32	3.96
		प्रकार ३ / Type 3	प्रती किलो. / Per Kilo.	2.50	3.04
२४	पोष्टिक पशुखाद्य / Nutritive Cattle Feed	प्रकार १ / Type 1	प्रती किलो. / Per Kilo.	20.99	22.73
		प्रकार २ / Type 2	प्रती किलो. / Per Kilo.	17.43	19.74
		प्रकार ३ / Type 3	प्रती किलो. / Per Kilo.	6.05	6.99

टीप : अ. क्र. २१ मध्ये नैसर्गिकरीत्या मृत गोजातीय जनावरांच्या कातडी / चामड्यांच्या किंमतीचा समावेश आहे.

Note : In Sr. No. 21, Price of Skin / Hide is of naturally Dead Cattle.

आधार : जिल्हा पशुसंवर्धन उपायुक्त यांचेमार्फत मान्यताप्राप्त मासिक बाजारातून प्राप्त वस्तूच्या मासिक किंमतींचा अहवाल

Source : Monthly Reports from DD Commissioner, AHD from various Cattle Market Places in the State.

तक्ता क्र. ३७ / Table No. 37

महाराष्ट्र पशु व मत्स्यविज्ञान विद्यापीठ, नागपूर येथे झालेल्या कामकाजाचा गोषवारा

Summary of workload at Maharashtra Animal & Fisheries Science University, Nagpur

अ. क्र.	कार्यभाराचा तपशील Particulars of Work load	पदवी Graduation	पदव्युत्तर Post	आचार्य Acharaya
१	२	३	४	५
१	पदव्युत्तर पशुविज्ञान संस्था, अकोला Post Graduation Animal Science Institute , Akola	0	28	0
२	पशुवैद्यकीय महाविद्यालयामध्ये प्रवेश दिलेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या No. of students admitted in Veterinary college			
	अ) मुंबई Mumbai	110	47	2
	ब) शिरवळ Shirval	65	34	0
	क) परभणी Parbhani	82	42	0
	ड) उदगीर Udagir	64	27	0
	इ) नागपूर Nagpur	87	40	3
एकूण १ + २ Total 1 + 2		408	218	5
३	अ) दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर College of Dairy Science , Udgir	32	0	0
	ब) दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरुड (पुसद) College of Dairy Science , Warud (Pusad)	32	1	0
एकूण अ+ब Total A+B		64	1	0
४	अ) मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर Fisheries Science University , Nagpur	32	0	0
	ब) मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर Fisheries Science University , Udgir	32	0	0
एकूण अ+ब Total A+B		64	0	0

तक्ता क्र. ३८ / Table No. 38

महाराष्ट्र राज्यातील विभागवार वार्षिक / मासिक सरासरी दूध संकलन माहिती (लाख लिटर्स)

Regionwise Annual / Monthly Average Milk Procurement in Maharashtra State (Lakhs Ltrs.)

अ. क्र. Sr. No.	विभाग / Region	एकूण संकलन / Total Procurement				वार्षिक सरासरी / Annual Average			
		शासकीय Government	सहकार Co-Operative	खाजगी Private	एकूण Total	शासकीय Government	सहकार Co-Operative	खाजगी Private	एकूण Total
१	मुंबई / Mumbai	0.08	0.46	0.01	0.55	0.08	0.46	0.01	0.55
२	नाशिक / Nashik	0.00	9.37	27.78	37.15	0.00	9.37	27.78	37.15
३	पुणे / Pune	0.00	27.24	41.51	68.75	0.00	27.24	41.51	68.75
४	औरंगाबाद / Aurangabad	0.28	2.44	5.97	8.69	0.28	2.44	5.97	8.69
५	अमरावती / Amravati	0.01	0.03	1.27	1.31	0.01	0.03	1.27	1.31
६	नागपूर / Nagpur	0.02	0.71	4.34	5.07	0.02	0.71	4.34	5.07
एकूण महाराष्ट्र राज्य / Total Maharashtra State		0.39	40.25	80.88	121.52	0.39	40.25	80.88	121.52

आधार : एकात्मिक पाहणी योजना, पुणे - 67, सर्वेक्षण अंदाज २०२१-२२

Source : Integrated Sample Survey, Pune - 67, Estimates for the year 2021-22

तक्ता क्र.३९ / Table No. 39
राज्यातील विविध योजनांतर्गत एकूण लाभार्थी व महिला लाभार्थी

Beneficiaries & No. of Women beneficiaries under various Schemes in the state

अ.क्र. Sr. No.	योजनेचे नाव Name of Scheme	विभाग Region	मुंबई Mumbai	नाशिक Nashik	पुणे Pune	औरंगाबाद A'bad	लातूर Latur	अमरावती Amrawati	नागपूर Nagpur	एकूण Total
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	संकरित कालवडी व म्हशींच्या सुधारित पारड्याची जोपासना योजना Scheme of Rearing of Cross bred cow and improved Buffalo heifers	एकूण Total	89	666	0	0	80	0	5	840
		महिला Female	20	199	0	0	24	0	2	245
२	दुभत्या जनावरांच्या गटाचा पुरवठा योजना Scheme of supply of Milch Animals	एकूण Total	17	449	1221	609	141	1668	2053	6158
		महिला Female	2	131	383	183	42	548	549	1838
३	दुभत्या जनावरांना खाद्यानुदान योजना Scheme of Feed subsidy to the milch animals	एकूण Total	0	1431	507	0	0	0	1513	3451
		महिला Female	0	373	141	0	0	0	1348	1862
४	तलंगांचे गट वाटप योजना Scheme of Pullets distribution	एकूण Total	338	708	1966	0	0	756	2156	5924
		महिला Female	135	148	501	0	0	616	658	2058
५	अनुसूचित जातीच्या कुटुंबाना शेळ्यांचे गट वाटप योजना Scheme of Goat units dist. to Scheduled Caste Families	एकूण Total	33	275	522	607	224	1433	2998	6092
		महिला Female	1	78	156	358	70	430	821	1914
६	विशेष पशुधन उत्पादन योजना Scheme of Special Livestock Production Programme	एकूण Total	0	0	0	1560	0	0	67	1627
		महिला Female	0	0	0	1560	0	0	57	1617
एकूण योजना Total of All Schemes		एकूण Total	477	3529	4216	2776	445	3857	8792	24092
		महिला Female	158	929	1181	2101	136	1594	3435	9534

**पशुसंवर्धन विभाग
क्षेत्राचा राज्य
उत्पन्नातील योगदान**

तक्ता क्र. ४० / Table No. 40

सन २०२१-२२ मध्ये महाराष्ट्र राज्यातील पशुसंवर्धन क्षेत्रापासून मिळणारे स्थूल मूल्य (चालू व स्थिर किंमतीनुसार)

Gross State Value of Output from AHD in Maharashtra (According to Current & Constant Prices) for 2021-22

अ. क्र. Sr. No.	बाब Particulars	एकक Unit		उत्पादन Production	किंमत रुपये Price Rs.		मूल्य (रु. लाख) Value (Rs. Lakhs)			
		उत्पादन Prod.	किंमत रु. Price Rs.		चालू Current	स्थिर Constant	चालू Current	स्थिर Constant		
१	२	३	४	५	६	७	८	९		
१	दूध / Milk	अ) गार्डेचे दूध / Cow Milk	000' Tonne	Rs./Tonne	9161.88	41928.94	29441.24	3841478.84	2697371.35	
		ब) म्हशीचे दूध / Buffalo Milk	000' Tonne	Rs./Tonne	4815.44	55097.18	36081.61	2653171.60	1737488.14	
		क) शेळीचे दूध / Goat Milk	000' Tonne	Rs./Tonne	327.19	34705.64	22369.38	113553.39	73190.37	
		ड) सांडणीचे दुध Camel Milk	000' Tonne	Rs./Tonne	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	
		एकूण / Total			14304.51			6608203.84	4508049.86	
२	अंडी / Eggs	अ) काळंडीची अंडी / Hen Eggs	000' Nos	Rs./000'	5547955.08	5814.84	3400.82	322604.84	188676.12	
		ब) बदकाची अंडी / Duck Eggs	000'Nos	Rs./000'	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	
		एकूण / Total			5547955.08			322604.84	188676.12	
३	लोकर व केस गट / Wool & Hair Group	अ) लोकर / Wool	Tonne	Rs./Tonne	1584.81	310536.93	130598.12	4921.42	2069.73	
		ब) शेळीचे केस / Goat Hair	Tonne	Rs./Tonne	408.15	211261.88	60520.67	862.26	247.01	
		क) उंटाचे केस / Camel Hair	Tonne	Rs./Tonne	0.54	33710.48	23669.00	0.18	0.13	
		ड) डुकराचे केस / Pig Bristles	Tonne	Rs./Tonne	168.87	778192.05	346082.17	1314.14	584.43	
		एकूण / Total			2162.37			7098.00	2901.31	
४	शेण गट / Dung Group	अ) शेण इंधन / Dung Fuel	000' Tonne	Rs./Tonne	2986.93	3074.19	854.25	91823.87	25515.76	
		ब) शेणखत / Dung Manure	000' Tonne	Rs./Tonne	31017.50	2750.60	890.04	853166.75	276068.89	
		एकूण / Total			34004.43			944990.62	301584.65	
५	रेशीम व मध / Silk & Honey	अ) तुती / Mulberry	000' Kg	Rs./Kg.	3356.56	671.50	210.61	22539.31	7069.42	
		ब) एरा / Ere	000' Kg	Rs./Tonne	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	
		क) तसार / Tassar	kh Kahan/N	Rs. Kahan	0.13	3499.99	1280.00	470.76	172.16	
		ड) मुगा / muga	Lakh Nos	Rs./000	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	
		इ) मध, मधमारी मेण/ Honey, Bee Wax	Kg.	Rs./Kg	1850370.00	345.18	103.20	6387.10	1909.56	
		एकूण / Total						29397.17	9151.14	
६	मांस (गुरेवर्गीय) / Meat (Bovines & Ovines)	अ) गुरे / Cattle (Adj. prod.)	00' Tonne	Rs./Tonne	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	
		ब) म्हेंस / Buffalo (Adj. prod.)	00' Tonne	Rs./Tonne	2194.74	161718.16	91948.36	354928.57	201802.31	
		क) शेळी / Goat (Adj. prod.)	00' Tonne	Rs./Tonne	1062.87	600628.94	266459.31	638392.06	283212.31	
		ड) मेंढी / Sheep (Adj. prod.)	00' Tonne	Rs./Tonne	98.31	546483.95	239445.14	53722.78	23538.95	
		इ) डुकरे / Pig (Adj. prod.)	00' Tonne	Rs./Tonne	423.47	198482.52	101272.63	84050.58	42885.51	
		फ) खाण्यायोग्य आतडी / Edible Offals & Glands	% of Meat						57146.25	26115.85
		एकूण / Total						1188240.24	577554.94	
कुक्कुट मांस / Poultry Meat	अ) कत्तल केलेले मोठे पक्षी / Slaughtered Adult Fowls	000' Nos	Rs./Bird	20031.77	306.96	170.67	61489.29	34188.25		
	ब) कत्तल केलेली मोठी बदके / Slaughtered Adult Ducks	000' Nos	Rs./Bird	6.26	526.45	97.55	32.94	6.10		
	क) कत्तल केलेली कॉबड्या, बदक पिल्ले / Slaughtered Chickens, Ducklings	000' Nos	Rs./Bird	466508.35	133.66	76.33	623530.87	356087.18		
	ड) इतर कत्तल केलेले कुक्कुट / Slaughtered Other Poultry	000' Nos	Rs./Bird	1203.00	146.15	87.00	1758.15	1046.61		
	एकूण / Total			487749.38			686811.25	391328.14		

तक्ता क्र. ४० चालू / Table No. 40 Contd.

अ. क्र. Sr. No.	बाब Particulars	एकक Unit		उत्पादन Production	किंमत रुपये Price Rs.		मूल्य (रु. लाख) Value (Rs. Lakhs)		
		उत्पादन Prod.	किंमत रु. Price Rs.		चालू Current	स्थिर Constant	चालू Current	स्थिर Constant	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	
मांस उत्पादने (सर्व जनावरे) / Meat Products (All Animals)	अ) डोके व पाय / Heads & Legs	% of Meat					47888.25	22393.99	
	ब) कत्तल केलेल्या जनावरांची चरबी / Fats from Slaughtered Animals	% of Meat					28017.82	13419.05	
	क) मृत जनावरांची चरबी / Fats from Fallen Animals	M.T.	Rs./MT	325.17	80902.49	38407.95	263.07	124.89	
	एकूण / Total						76169.14	35937.93	
मांस उप-उत्पादने (कातडे / चामडे) / Meat By- Product (Hide & Skines)	अ) गुरांचे कातडे / Cattle Hide (Fallen)	000' Nos	Rs./Hide	491.48	596.19	636.51	2930.15	3128.31	
	ब) म्हशीचे कातडे/ Buffalo Hide (Fallen)	000' Nos	Rs./Hide	392.13	586.24	641.80	2298.82	2516.67	
	क) शेळीचे कातडे / Goat Skin (Fallen)	000' Nos	Rs./Skin	458.01	0.26	0.32	1191.05	1454.55	
	ड) मेंढीचे कातडे / Sheep Skin (Fallen)	000' Nos	Rs./Skin	175.19	0.35	0.26	610.21	449.29	
	इ) कत्तल केलेल्या जनावरांचे चामडे / Hide & Skin From Slaughtered Animals	% Value of Meat					45080.72	22949.18	
	फ) उपउत्पादने / By- Products	% Value of Meat					31339.80	14935.88	
	एकूण / Total						83450.75	45433.88	
एकूण मांस वर्ग / Total Meat Group							2034671.38	1050254.89	
घट / वाढ Decrement / Increment									
७	संकरित जनावरे Crossbred Cattle	बैल / Bullock	000' No's	Rs/Animal	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
		गाय / Cow	000' No's	Rs/Animal	144.24	43286.78	22368.24	62437.88	32264.47
		वासरे / Young Stock	000' No's	Rs/Animal	62.77	9994.93	6056.62	6273.62	3801.63
		न व्यालेले / Not Calved	000' No's	Rs/Animal	1.34	20691.72	8336.70	277.84	111.94
	देशी जनावरे / Indigenous Cattle	बैल / Bullock	000' No's	Rs/Animal	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
		गाय / Cow	000' No's	Rs/Animal	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
		वासरे / Young Stock	000' No's	Rs/Animal	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
		न व्यालेले / Not Calved	000' No's	Rs/Animal	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	म्हैस / Buffalo	रेडे / He Buffalo	000' No's	Rs/Animal	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
		म्हैस / Buffalo	000' No's	Rs/Animal	1.04	50439.06	26023.23	526.56	271.67
		वासरे / Young Stock	000' No's	Rs/Animal	17.67	9187.06	5921.36	1622.97	1046.06
		न व्यालेले / Not Calved	000' No's	Rs/Animal	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	शेळीवर्गीय / Ovines	शेळी / Goat	000' No's	Rs/Animal	411.80	7659.12	2632.68	31540.13	10841.33
		मेंढी / Sheep	000' No's	Rs/Animal	16.04	6037.62	2023.12	968.43	324.51
		डुकरे / Pigs	000' No's	Rs/Animal	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

तक्ता क्र. ४० / Table No. 40 Contd.

अ. क्र. Sr. No.	बाब Particulars	एकक Unit		उत्पादन Production	किंमत रुपये Price Rs.		मूल्य (रु. लाख) Value (Rs. Lakhs)		
		उत्पादन Prod.	किंमत रु. Price Rs.		चालू Current	स्थिर Constant	चालू Current	स्थिर Constant	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	
	कुक्कुट मांस / Poultry Meat	मोटे पक्षी / Adult Fowls	000' No's	Rs/Animal	3508.10	589.44	360.02	9410.97	6050.33
		मोटी बढके / Adult Ducks	000' No's	Rs/Animal	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
		कोंबड्या व बढकांची पिल्ले / Chicken & Ducklings	000' No's	Rs/Animal	0.92	99.19	60.56	0.91	0.55
		इतर कत्तल केलेले कुक्कुट / Other slaughtered poultry	000' No's	Rs/Animal	578.44	132.78	87.00	768.05	503.24
	इतर / Others	उंट / Camel	000' No's	Rs/Animal	0.10	19386.00	13611.41	18.93	13.29
		घोडे व शिंगरे / Horses & Ponies	000' No's	Rs/Animal	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
		खेचर, याक, मिथुन / Mules, Yaks, Mithuns	000' No's	Rs/Animal	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
		गाढव / Donkey	000' No's	Rs/Animal	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
एकूण / Total				4742.45			113846.29	55229.02	
८ एकूण / Grand Total (GSVO)							10060812.14	6115846.99	
९	Less : Inputs	Market Charges					885.54	885.54	
		Repairs & Maintenance					65822.03	48610.58	
		Feed For Livestock					1701528.05	947540.98	
	Total Input (Exclding FISIM)							1768235.62	997037.10
१०	Grand Total (GSVA)						8292576.51	5118809.89	

आधार : राष्ट्रीय उत्पन्न शाखा, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

Source : National Income Section, Directorate of Economics & Statistics, Maharashtra State, Mumbai

तक्ता क्र. ४१ / Table No.41

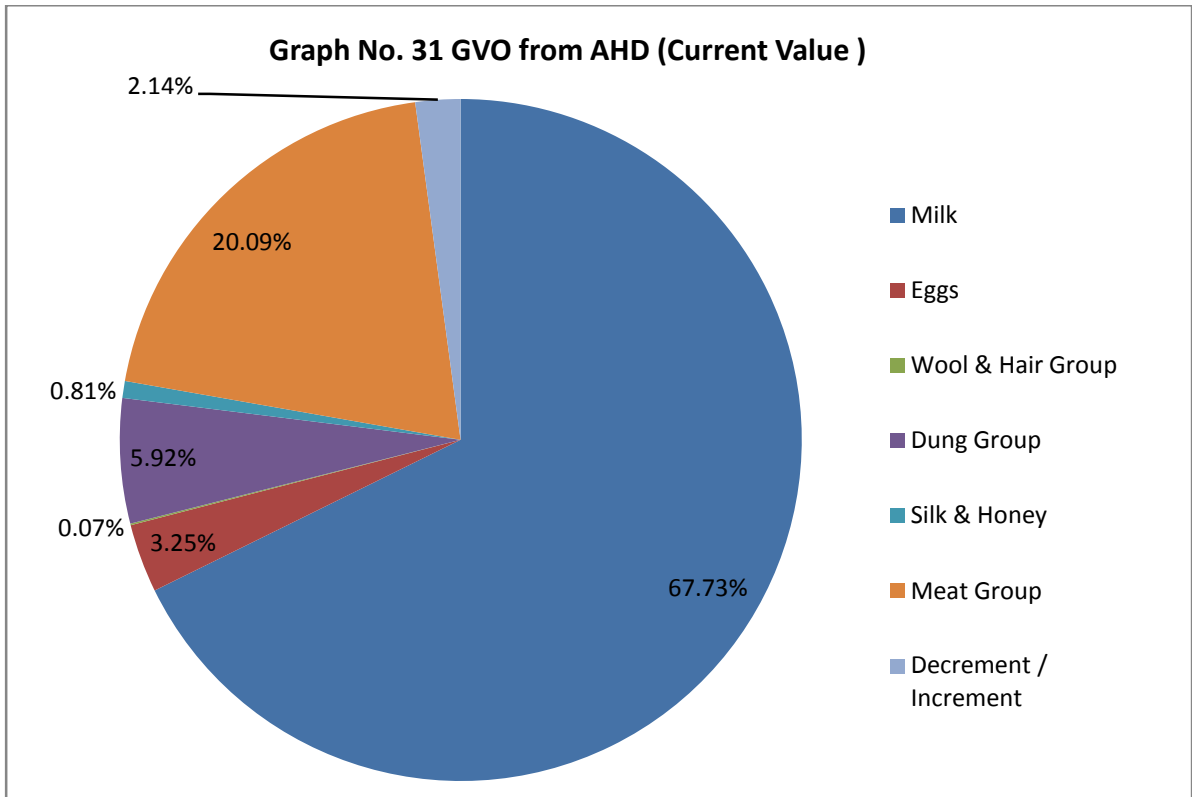
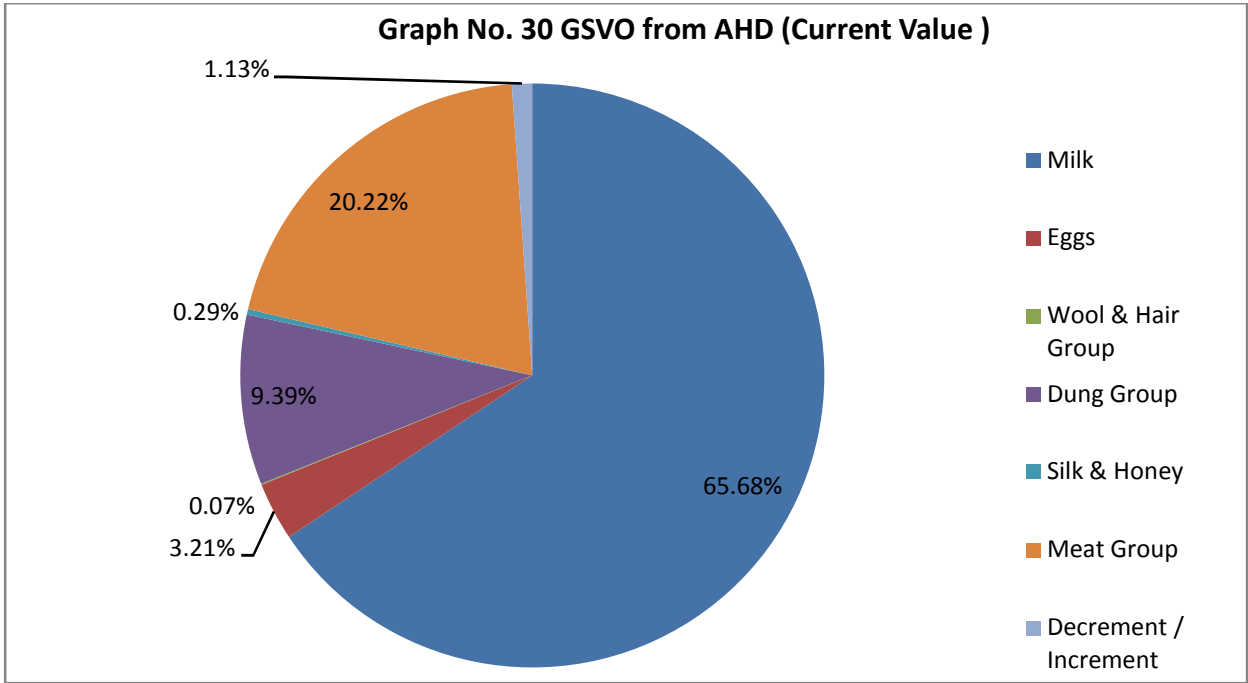
पशुसंवर्धन क्षेत्रापासून मिळणारे स्थूल राज्य मूल्य, स्थूल राज्य मूल्यवृद्धी व स्थूल राज्य उत्पन्न (चालू किंमतीनुसार) आणि पशुसंवर्धन क्षेत्रापासून मिळणारे स्थूल मूल्यवृद्धी व स्थूल उत्पन्न (चालू किंमतीनुसार)

GSVO, GSVA from AHD and GSDP, GVA from AHD & GDP at Current Prices (Rs Crore)

अ. क्र. Sr. No.	वर्ष Year	पशुसंवर्धनपासून स्थूल राज्य मूल्य Gross State Value of Output of AH in Maharashtra		पशुसंवर्धनपासून स्थूल राज्य मूल्यवृद्धी Gross State Value Added of AH		स्थूल राज्य उत्पन्न Gross State Domestic Product		देशांतर्गत पशुसंवर्धन स्थूलमूल्य वृद्धी Gross Value Added of AH		देशांतर्गत स्थूल उत्पन्न Gross Domestic Product	
		चालू Current	स्थिर Constant	चालू Current	स्थिर Constant	चालू Current	स्थिर Constant	चालू Current	स्थिर Constant	चालू Current	स्थिर Constant
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
१	2011-12	37621	37621	28557	28557	1280369	1280369	327334	327334	8736329	8736329
२	2012-13	43236	38798	32826	29638	1459629	1357942	368823	344375	9944013	9213017
३	2013-14	46916	39237	35171	29955	1649647	1451615	422733	363558	11233522	9801370
४	2014-15	52524	40575	39917	31140	1779138	1543165	510411	390449	12467959	10527674
५	2015-16	57656	42221	44120	32642	1966225	1654284	582410	419637	13771874	11369493
६	2016-17	66294	46105	51383	36388	2198185	1807046	672611	461572	15391669	12308193
७	2017-18	72246	49382	57744	39478	2352782	1888706	785683	497830	17090042	13144582
८	2018-19	74626	52123	60251	42567	2528854	1957381	882009	540970	18899668	13992914
९	2019-20	81407	54133	65458	44460	2657371	2004663	977730	581450	20074856	14515958
१०	2020-21	93020	59011	76856	49124	2627542	1858370	1114249	617117	19800914	13558473
११	2021-22	100608	61158	82866	51144	3108022	2027971	N.A.	N.A.	23664637	14735515

आधार : राष्ट्रीय उत्पन्न शाखा, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

Source : National Income Section, Directorate of Economics & Statistics, Maharashtra State, Mumbai

Graph No. 32 GSVO & GSVA From AHD in Maharashtra

